

§ 1 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 3 juni kl. 14.00*.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2020/21:49 för torsdagen den 27 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:771

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:771 Sveriges relationer med Belarus

av Håkan Svenneling (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 28 maj 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2020/21:204 till justitieutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2020/21:FiU33 Ändringar i regelverket om hantering av finansiella företag i kris

2020/21:FiU47 Genomförande av ändringar i Solvens II-direktivet

2020/21:FiU50 Nya kapitaltäckningsregler för värdepappersbolag

Socialutskottets betänkande

2020/21:SoU16 Hälso- och sjukvårdens organisation m.m.

Svar på
interpellationer

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:666 om biobränsle och klimat- och miljömålen

Anf. 1 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att verka för att införa nya åtgärder eller styrmedel för att stärka miljöhänsynen inom våra näringar för att motverka att ökad användning av biobränslen ytterligare försvårar våra möjligheter att nå våra nationella miljökvalitetsmål.

Jens Holm har också frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att tydligare redovisa de utsläpp av växthusgaser som kommer från biobränsle.

Låt mig börja med att konstatera att klimatomställningen ska genomföras på ett sätt som inte äventyrar möjligheten att uppnå de övriga globala målen för en hållbar utveckling. Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling visar på behovet av en integrerad klimat- och miljöpolitik för att nå målen. Vi ska uppnå såväl miljökvalitetsmålen som etappmålen i klimatramverket och det långsiktiga målet om nettonollutsläpp 2045.

Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras, genom antingen formellt skydd eller frivilliga avsättningar, samt att miljöhänsynen i skogsbruket ska öka. Skogspolitiken bygger på två jämställda mål: miljömålet och produktionsmålet. Det är möjligt och önskvärt att utveckla bägge dessa delar.

För att kunna genomföra klimatomställningen samtidigt som vi uppnår våra miljökvalitetsmål har regeringen vidtagit flera åtgärder. Bonus-malus-systemet styr mot bränslesnåla fordon eller rena elfordon. Klimatpremien för tunga fordon och arbetsmaskiner bidrar till en allt snabbare elektrifiering av dessa, och energiskatterna styr mot ökad energieffektivitet. Anslagen för skydd av biologiskt värdefulla skogar har förstärkts kraftigt. Regeringen har också tagit fram en strategi och handlingsplan för en cirkulär ekonomi som visar vägen mot ett resurseffektivt samhälle där vi uppnår miljö- och klimatmålen. Strategin ska kompletteras med en bioekonomistrategi – arbetet med den har inletts.

Bioekonomistrategin tas fram i samarbete med de gröna näringarna och ska bidra till ökad tillgång till biomassa, till sysselsättning i hela landet och till att skapa miljö- och klimatnytta. Hållbar biomassa, bland annat från skogen, jordbruket och fiskenäringen, kan bidra till substitution av fossil energi och fossila material.

För att säkerställa tillgången till ett långsiktigt hållbart uttag av skogsråvara för den växande cirkulära bioekonomin behöver incitament skapas för ett hållbart skogsbruk och ett hållbart skydd av skog så att Sverige uppnår relevanta nationella och internationella åtaganden om biologisk mångfald.

Reduktionsplikten ökar användningen av biobränslen i transportsektorn, och efterfrågan på biomassa förutspås öka inom flera sektorer framöver medan åtgärder för energieffektivisering eller tillvaratagande av spillvärme kan frigöra resurser från uppvärmningssektorn. Bioekonomin behöver baseras på ett effektivt nyttjande av resurser, där den skogliga resursen kan nyttjas mest effektivt för ett hållbart samhälle inom de ramar som sätts av miljö-, klimat- och samhällsmål.

Regeringen har den 29 april 2021 beslutat om en proposition som inför de hållbarhetskriterier som enligt vad EU enats om behövs för att säkerställa att bara hållbara biobränslen, sådana som till exempel inte bidrar till avskogning, används i energisektorn. I dag används i första hand restprodukter från svensk skogsnäring för att ersätta fossila bränslen.

Angående Jens Holms fråga om redovisningen av utsläpp från biobränslen stämmer det inte att dessa inte redovisas. Utsläpp av biogen koldioxid från förbränning av biomassa ingår redan i klimatstatistiken för LULUCF-sektorn i det land där biomassan har producerats. Av den anledningen redovisas inte biogena koldioxidutsläpp från förbränning av biobränsle. Att göra det skulle innebära dubbelräkning. Sverige följer noggrant riktlinjerna i klimatkonventionen, IPCC:s rekommendationer och EU:s regelverk för hur utsläpp ska redovisas.

Anf. 2 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka miljö- och klimatministern för svaret på min interpellation. Man kan se att det finns en röd tråd i regeringens miljö- och klimatpolitik, nämligen biobränsle. Biobränsle ska lösa det mesta när det gäller regeringens klimatåtagande.

Biobränsle i sig behöver inte vara fel. Vi har stora mängder restprodukter från skogs- och jordbruket, som kan användas. Vi kan också använda avfall från våra hushåll och restauranger för att producera biogas, till exempel. Men när man förutsätter en så stor användning av biobränsle som regeringen gör blir det ett problem. Då behöver man ha svar på varifrån biobränslet ska tas.

Låt mig ta några exempel. Regeringen har nu lagt fram förslaget om reduktionsplikt för flyg. Det innebär obligatorisk inblandning av biodrivmedel i flygbränsle. På samma sätt finns det en reduktionsplikt också för vägtransporterna. Näringslivet har presenterat ett stort antal färdplaner för fossilfrihet inom ramen för regeringens förslag om fossilfrihet för näringslivet.

Sammantaget innebär dessa förslag en kraftig ökning av biodrivmedel. Det finns olika rapporter. Sweco kom med en rapport för ett tag sedan, där de pekade på en 86-procentig ökning. I den rapport som Biojetutredningen lade fram pratade man om en ökning av användningen av biodrivmedel med 55 terawattimmar; det är mer än dubbelt så mycket jämfört med mängden biodrivmedel som används i dag. I samband med arbetet med en ny nationell infrastrukturplan säger Trafikverket till regeringen att efterfrågan på biodrivmedel kommer att öka med 70 procent till 2030.

Hur, Per Bolund, ska detta kunna produceras på ett hållbart sätt? Jag ser inte att det kan göras.

Det är därför vi i Vänsterpartiet tycker att det är så viktigt att regeringen tar fram konkreta förslag om hur miljöhänsynen i skogsbruket ska kunna stärkas. Annars är risken uppenbar för att vi får fortsatta storskaliga kalavverkningar, precis som vi ser i dag.

Jag håller inte med Per Bolund när han säger att miljöhänsyn och produktionsintressen är jämlika i det svenska skogsbruket. Jag skulle vilja fråga miljöpartisten Per Bolund: Anser verkligen miljöministern att miljö och produktion väger lika tungt i det svenska skogsbruket?

Just nu ser vi att det pågår strider i norra Sverige, där statliga Sveaskog vill avverka skogar med höga naturvärden. Det handlar om Arjeplog, Gällivare, Pajala och så vidare, där samer och miljöaktivister ställer sig i vägen för skogsmaskinerna som ska avverka. Det är vårt statliga skogsbolag som gör detta. Det är helt uppenbart att vi inte tar tillräcklig miljöhänsyn i skogsbruket.

Jag vill också fråga miljöministern om han delar min bild när det gäller den kraftiga efterfrågeökning som regeringens biodrivmedelspolitik kommer att leda till. Jag vill veta varifrån allt detta biodrivmedel ska tas. Och hur ska det kunna produceras på ett hållbart sätt så att inte mer skog huggs ned i Sverige och andra länder för att ge plats åt ökad produktion av biodrivmedel?

Anf. 3 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågan, som är viktig. Det stämmer inte som Jens Holm säger att vi tycker att biobränsle ska lösa det mesta eller allt. Tvärtom har vi väldigt många olika verktyg som vi jobbar med, och det verkar Jens Holm ha missat – till exempel att Sverige ligger runt plats tre i världen när det gäller introduktion av eldrivna fordon.

Om man kör fordon på el är det klart att behovet av flytande bränslen minskar, oavsett om de är fossila eller biobaserade. Vi har också mycket arbete för att minska beroendet av transporter och efterfrågan på transporter för att därmed också minska behovet av energi till transportsektorn.

Det gäller alltså att ha flera tankar i huvudet samtidigt. Det har regeringen. Jag hoppas att Vänsterpartiet också försöker eftersträva det.

Jens Holm gör det lite lätt för sig. Han borde lika lätt som jag kunna konstatera att vi redan i dag har 5 miljoner bilar på våra vägar som till väldigt stor del är beroende av fossila bränslen. Samtidigt har vi satt upp väldigt ambitiösa mål. Vi ska minska utsläppen från transportsektorn med 70 procent till 2030. Vi ska också ha noll nettoutsläpp år 2045.

Någonstans måste också oppositionen ha en idé eller en plan för hur det ska gå ihop. Jag har inte hört Vänsterpartiet komma med något förslag om hur man ska göra. Ska man säga åt människor att sluta använda de bilar som i dag rullar på gatorna – är det Vänsterpartiets lösning? Då tror jag inte att man kommer att lyckas särskilt väl.

En fungerade strategi framåt handlar om att just kunna ha flera olika tankar samtidigt och kunna vidta flera olika åtgärder på en gång. Jens Holm gör också ett felaktigt antagande när han bara travar alla olika användningar på varandra, som om de skulle ske här och nu momentant och likadant överallt. Det är ju inte fallet. Det kan Jens Holm också lätt se om han tittar på hur de olika styrmedlen är utformade.

När det gäller exempelvis reduktionsplikten för vägtrafiken är det ett ganska högt tempo med introducerandet av biobränslen för att just ersätta fossila bränslen och därmed det fossilberoende som Sverige har i dag, där vi ju importerar olja från länder som kanske inte alltid är våra bästa vänner. Där skulle vi som land verkligen tjäna på att få en större energisäkerhet.

När det gäller reduktionsplikten för flyget är det däremot en väldigt långsam ökning i början. Det vill säga att det kommer att vara en mycket liten ökning. När man sedan kan hitta andra lösningar för vägtransporterna – regeringen arbetar väldigt hårt för ökad elektrifiering, så att man kan minska användningen där – kan i stället biobränslen användas i flygsektorn.

Att låtsas som om alla ska använda samma bränslen vid samma tillfälle blir helt enkelt fel. Det kommer också att vara något av en stafettprincip för att man ska klara av omställningen.

Sedan glömmar Jens Holm att det finns motverkande faktorer. Det är inte så att de som använder biomassa i dag för all framtid kommer att behöva göra det. En väldigt stor användning av biomassa i Sverige har ju handlat om pappersmassa. Där ser vi nu, genom digitaliseringen, att användningen av pappersmassa minskar. Det gör också att skogsindustrin ställer om från papper till andra produktionsslag.

Vi har också en stor potential när det gäller att till exempel kunna använda biobränslen för uppvärmning och elproduktion betydligt mer effektivt. Vi har en teknikutveckling, och vi kan också minska beroendet genom exempelvis energieffektivisering. Där gör också regeringen stora insatser för att till exempel rusta upp hyreshus runt om i Sverige för att helt enkelt minska beroendet av energi för uppvärmning. Det gör också att man kan minska biobränsleanvändningen i andra delar för att i stället kunna öka den där behoven är stora, så att vi kan minska fossilberoendet.

Jag refererade också till lagstiftningen, som är tydlig. Att vi har två jämställda mål betyder inte att vi är framme i alla delar. Det är väl känt i regeringens arbete att vi behöver förbättra miljöhänsynen i skogen. Det finns också med i januariavtalet. Vi ska öka skyddet av värdefull skog – det har vi också gjort storskaligt – men vi ska också se till att skogsbruksmetoderna blir mer hållbara.

Anf. 4 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag skulle vilja ta fasta på det som miljöministern slutade med, just hur skogsbruket i sig kan bli mer hållbart. Det är ju inte så att Per Bolund och regeringen tillträdde i går, utan man har nu styrt i mer än sex års tid. Jag har inte sett några som helst konkreta förslag på hur skogsbruket ska kunna bedrivas på ett mer hållbart sätt.

Ja, regeringen skyddar mer skog. Det är väldigt bra, även om mer än så skulle kunna skyddas. Regeringen har tagit fram en stor skogsutredning som nu har kommit med ett betänkande. Fokuset där är ensidigt på att stärka den privata äganderätten till skogen. Det tycks bli ännu mer frihet under ansvar, alltså det som är den rådande principen för skogsbruket i Sverige i dag.

Per Bolund får gärna rätta mig om jag har fel. Men vilka konkreta åtgärder har egentligen vidtagits för att skogsbruket i sig ska bli hållbart? Detta är en väldigt viktig fråga. Alla vet att det är den svenska skogen som ska bli den stora råvaran för den kraftigt ökade produktion av biodrivmedel

som nu förutskickas, med reduktionsplikt för flyget och vägtransporterna och med de fossilfria färdplanerna för näringslivet, bara för att nämna tre konkreta exempel. Vad säger till exempel miljöministern om siffran 55 terawattimmar biodrivmedel redan till 2030? Det är vad Biojetutredningen talar om. Det är den sammanslagna effekten av de två reduktionsplikter som regeringen nu driver.

Hur mycket är då 55 terawattimmar biodrivmedel? I dag i Sverige använder vi ungefär 20 terawattimmar biodrivmedel inom transportsektorn, så det är mer än en fördubbling av dagens användning.

I dag importerar vi merparten av substratet till de biodrivmedel som vi i dag använder. Jag frågar igen: Per Bolund, varifrån ska allt detta biodrivmedel komma? Per Bolund menar tydligen att det ska tas från fjärrvärme-sektorn. Det finns säkert en del potential att effektivisera, men vi ska komma ihåg att detta är en sektor som redan har effektiviserat mycket, och vi vill ju fortsätta att värma våra hus och hem, och vi vill fortsätta att ha el i våra uttag i hemmen. Jag får inte riktigt detta att gå ihop – att man kan ta riktigt så mycket därifrån som Per Bolund tycks hoppas på.

Jag skulle också vilja fråga Per Bolund apropå miljöhänsynen och produktionsintressena i skogsbruket: Ser inte Per Bolund vad som händer särskilt i norra Sverige, i Gällivare, Arjeplog och Pajala, och samebyarna som går ut och protesterar mot de stora avverkningar som planeras och också redan har genomförts av statliga Sveaskog? Det görs inom ramen för nuvarande lagstiftning, och jag ser inga konkreta förslag på hur miljöhänsynen ska kunna stärkas och hur vi ska kunna skydda våra sista skogar med höga naturvärden.

Detta måste miljöministern och regeringen ha ett svar på. En fråga som jag inte ens har hunnit komma in på gäller redovisningen av utsläppen från produktionen av biodrivmedel. Jag får inte ihop det hela riktigt, för i svaret till mig säger miljöministern dels att detta visst redovisas, dels att det inte behöver redovisas eftersom det är biogent och sker i Sverige. Men min korta och enkla fråga är: Kan vi inte göra den här redovisningen och rapporteringen till FN bättre och robustare, så att man tydligt ser de utsläpp som kommer från denna sektor? Då kan vi i nästa steg också vidta åtgärder för att minska de utsläppen.

Anf. 5 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag noterade att jag inte fick något svar på min fråga, som jag tycker är väldigt relevant ändå: Hur tycker Vänsterpartiet att utsläppen från transportsektorn ska minska? Eller ska de inte det? Det är kanske det som är svaret – vi ska inte nå målet till 2030 om att minska utsläppen från vägtrafiksektorn med 70 procent. Det är i så fall ett väldigt relevant svar, och det vore bra om Jens Holm kunde svara att det är så Vänsterpartiet ser på den frågan.

Vi ser att hållbara biodrivmedel har en viktig roll att fylla både i transportpolitiken och i miljöpolitiken i övrigt. Självklart ska det vara hållbara biodrivmedel. Vi tänker inte använda biodrivmedel med dåliga klimatprestanda eller som hotar andra miljömål.

Men det är också viktigt att vi blir bättre på att sköta våra värdefulla skogar på ett hållbart sätt. Där har den här regeringen – vilket jag är enormt stolt över – ökat anslagen för att skydda värdefull skogsmark kopiöst jämfört med tidigare regeringar. Ingen regering har någonsin varit i närheten

av det skydd som den här regeringen har vidtagit. Det är över 1 000 olika reservat som har antingen utvidgats eller nybildats. Det är 6 miljarder kronor som har lagts på att skydda värdefull natur, vilket ju gör väldigt stor skillnad.

Det är också ett högt tempo. Förra året var det år på den här sidan om millennieskiftet som vi avsatte flest områden i Sverige att skydda för framtiden. Bilden av att det inte händer något är rent vilseledande, måste jag säga. Jag blir ganska irriterad, för den stämmer helt enkelt inte.

Det stämmer heller inte att det inte händer något när det gäller att se över skogsbruksmetoderna. Sveaskog har alldeles nyligen kommit med en ny strategi, där man säger att man ska se över sina skogsbruksmetoder och använda mer naturbaserade metoder, till exempel hyggesfritt skogsbruk på större arealer. Skogsutredningen har, precis som Jens Holm säger, kommit med ett förslag, men det är just bara ett förslag. Sedan kommer en politisk diskussion om förslaget och hur vi ska utveckla det. Där har vi ju januariavtalet som bas, där vi också skriver att vi dels ska skydda värdefull mark, dels ha mer miljöanpassat skogsbruk och att staten ska vara en föregångare. Och det är någonting som vi nu arbetar intensivt för.

Vi har också skrivningar om ett Sveaskogsprogram, som är ett sätt att byta statlig mark mot värdefull mark. Vi har alltså många olika verktyg att använda även för att nå det målet. Men det är ingen tvekan om att målet om att skydda den biologiska mångfalden ska uppnås. Det är någonting som vi arbetar intensivt med.

Jens Holm tycker om att kasta ur sig olika former av scenarier eller prognoser eller vad olika sårintressen har sagt om hur mycket vi kommer att behöva och liknande. Jag tror att det är farligt att göra på det sättet, för då får man ingen helhetsbild som hänger ihop. Det är just därför, för att få en helhetsbild, som vi nu har tillsatt en arbetsgrupp som ska ta fram en bioekonomist strategi. Det handlar om att se: Vilket utrymme finns det? Och hur ska denna värdefulla resurs – biomassa, bioenergi – faktiskt användas för att göra mesta möjliga miljönytta och samhällsnytta?

Jag hoppas att Jens Holm kan låta det arbetet få fortgå innan han drar alltför säkra slutsatser – jag tror att det är oklokt att dra alltför säkra slutsatser nu.

Ett problem med den typ av scenarier och prognoser som Jens Holm hänvisar till är att verkligheten faktiskt ändrar sig. Till exempel är den elektrifiering av transportsektorn som nu pågår betydligt större än vad man förutsatt i, tror jag, alla dessa prognoser. Sådant gör att man riskerar att landa väldigt fel.

Regeringen nöjer sig inte med att bara titta på ett enda område, bioenergi. Vi tittar brett och gör åtgärder brett för att just få ett hållbart transportsystem. Jag är väldigt stolt över att Sverige är ledande i elektrifieringen. Det gör att vi minskar beroendet av flytande bränslen, men vi är långt ifrån klara. Vi fortsätter det arbetet. Vi fortsätter också arbetet med att minska transportefterfrågan, till exempel genom att ställa om reseavdraget så att det blir färdmedelsoberoende och i stället avståndsbaserat. Då uppmuntras också en övergång till mer hållbara transportslag än bilen.

Vi har alltså har en bredd i vår politikutveckling. Det skulle jag önska att Vänsterpartiet också hade.

Anf. 6 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag kan visa miljöministern listan på 50 konkreta förslag från Vänsterpartiet som Miljöpartiet, eftersom de sitter i regering, aktivt har motarbetat och röstat nej till på miljö- och klimatområdet. Jag tänker inte göra detta till en partipolitisk pajkastning, men närhelst Per Bolund önskar ska jag visa honom den listan.

Vänsterpartiet har väldigt konkreta förslag på hur vi ska kunna höja tempot i miljö- och klimatarbetet i Sverige. Vad gäller transportsektorn, exempelvis, verkar miljöministern förutsätta att vi ska resa lika mycket som vi gör nu, eller kanske mer, i framtiden. Men vi måste ju bygga ett transporteffektivt samhälle. Det är det som det handlar om.

Vissa transporter ska vi helt enkelt göra mindre av. Vi kan lägga ned stora delar av inrikesflyget, exempelvis. Stora delar av pendlandet fram och tillbaka kommer vi inte att behöva göra ifall vi satsar mer på digitalisering. Ifall vi investerar mer i kollektivtrafiken kan människor resa mer kollektivt efter pandemin. Ifall vi bygger ut cykelinfrastrukturen kan människor ta cykeln i stället för bilen till jobbet och så vidare. På alla dessa områden har Vänsterpartiet lagt fram konkreta förslag.

På Per Bolund låter det som att regeringen vill fortsätta att utreda och fortsätta att ta fram nya strategier, ambitioner etcetera. Men det är konkret handling här och nu som gäller.

Det var regeringen som gav direktiven till Skogsutredningen. Och den är ensidigt fokuserad på att stärka den privata äganderätten, inte på att ta fram ett mer hållbart skogsbruk.

Per Bolund säger att jag hänvisar till särintressen vad gäller prognoser om framtida användning av biodrivmedel. Det handlar om Naturvårdsverket och om en ökad användning med 70 procent till 2030. Det var Maria Wetterstrand, tidigare miljöpartist, som ledde Biojetutredningen. 55 terawattimmar biodrivmedel kommer att behöva användas. Varifrån ska alla dessa biodrivmedel komma? Nu har Per Bolund sista chansen att svara.

Anf. 7 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är tråkigt när sista inlägget går till att förvränga det budskap som jag har varit väldigt tydlig med här i dag. Vi tror inte att biobränslen är enda lösningen. Jag hoppas att Jens Holm har hört det, för det har jag sagt väldigt många gånger. Jag säger det en gång till. Vi tror att det är ett redskap men långt ifrån det enda.

Jag berättade om ganska många av de åtgärder vi gör, inte minst elektrifieringen, som nu går snabbare än vad någon av de utredningar som Jens Holm har hänvisat till trodde. Jag berättade också om alla de åtgärder som vi gör för att minska just transportefterfrågan och skapa ett transporteffektivt samhälle.

Skillnaden mellan Vänsterpartiet och Miljöpartiet är att vi gör det i verkligheten. Det vi faktiskt genomför får effekt här och nu, och det är det som behövs. Det behöver gå framåt här och nu. Det räcker inte att sitta på läktaren och göra stolta planer, utan man måste faktiskt också ge sig in i politiken och få genomslag för sin politik. Det är det som vi ägnar oss åt.

Vi har gjort satsningar som Klimatklivet och Industriklivet. Vi har stadsmiljöavtalen, som styr över mot kollektivtrafik och cykel. Vi har hållbar konsumtion, där vi jobbar intensivt. Vi arbetar för att bättre bevara ängs- och betesmarker och för bättre vattenförsörjning. Alla dessa åtgärder

bidrar till att vi når de klimat- och miljömål som vi har satt upp. Och det är viktigt. Sverige är ett föregångsland. Vi ska fortsätta att vara det. Vi har aldrig haft så goda förutsättningar som nu att faktiskt nå våra mål genom kombinerade åtgärder.

Vi har trovärdighet genom att vi har visat handlingskraft. Vi har en klimatlag och ett klimatpolitiskt ramverk som verkligen gör att vi når till exempel målet för 2020. Vi är i princip nära att nå målet för 2030, till och med. Vi ligger alltså före i tidsplanen. Vi kommer samtidigt att göra många nya satsningar och större satsningar på klimat- och miljöområdet. Vi har gjort det mer än någon regering tidigare har gjort. Men vi kommer oförtröttligt att fortsätta det arbetet, för vi vet att tiden är kort och att vi behöver göra mer.

Vi har långt ifrån bara en sträng på vår lyra. Vi gör många olika insatser för att nå de olika miljömålen och samhällsmålen, och biobränslen är en viktig del i det. Tyvärr hörde jag aldrig Vänsterpartiets svar på hur man faktiskt ska minska utsläppen här och nu från de bilar som är fossilberoende. Det skulle jag verkligen önska att Vänsterpartiet gav svar på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:130
31 maj

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2020/21:680 om strandskyddets framtid

Anf. 8 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Kjell Jansson har frågat mig om min och regeringens intention och målsättning är att den förändring av strandskyddet som nu arbetas fram ska möjliggöra mer byggande i strandnära läge i Sverige. Han har även frågat vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att möjliggöra mer nybyggnation i skärgården.

Utredningen om översyn av strandskyddet redovisade sitt betänkande till regeringen den 14 december 2020. Betänkandet har därefter remitterats till och med den 3 maj i år. För närvarande pågår den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet av utredningens förslag.

I kommittédirektiven till utredningen anges bland annat att det ska bli betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Vidare anges att strandskyddslagstiftningen behöver göras om i grunden genom en ökad differentiering. Denna differentiering ska enligt direktiven på allvar ta hänsyn till att tillgång till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringsstryck. Av direktiven framgår vidare att det ska bli enklare att få bygga strandnära och skapas bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringsstryck. Vidare ska det lokala inflytandet öka. Ett fortsatt starkt och, om behov finns, förstärkt strandskydd ska enligt direktiven finnas för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i områden som redan är starkt exploaterade.

En viktig del av översynen av strandskyddet handlar om att underlätta för byggande och näringsverksamheter på landsbygden. En annan viktig del handlar om att värna strandskyddet i starkt exploaterade områden. I direktiven anges vidare att dagens strandskyddsregler behöver förändras så att olika områdens varierande skyddsbehov får genomslag.

Det finns mot denna bakgrund inte ett entydigt svar på frågan om min och regeringens målsättning är att möjliggöra mer byggande i strandnära läge i Sverige – i vissa områden behöver det bli lättare att bygga strandnära, och i vissa andra områden kan det finnas skäl att skärpa strandskyddet. När det gäller frågan om vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att möjliggöra mer nybyggnation i skärgården vill jag hänvisa till den pågående beredningen av utredningens förslag, vilken jag inte kan föregå.

Anf. 9 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, miljöminister Bolund! Jag skrev min interpellation efter att ha läst utredningen om strandskyddet, som är gjord av Catharina Håkansson Boman, tidigare statssekreterare till Maud Olofsson. Det är troligen rätt tydliga direktiv från regeringen, eftersom den landar i vad den gör.

Utredningen föreslår lättnader i Norrland, där jag vill hävda att exploateringsstrycket är extremt begränsat, och skärpt strandskydd i Stockholmsregionen. Då kan man undra: Ska det vara olika lagstiftningar för olika delar eller olika tillämpningar av lagstiftningen i olika delar av landet? Är det rimligt? Är det rättssäkert?

Strandlagen kom 1952. Strandskyddslagen kom 1975. Varför är strandskyddslagen så generell som den är i dag? Det är 100 meter generellt strandskydd och 300 meter särskilt strandskydd. Har miljöministern sett någon strand som är 300 meter i Sverige? Jag har i alla fall inte gjort det.

Fru talman! Lagen omfattar 42 000 mil stränder längs kust och sjöar i Sverige. Varför ska staten äga makt över privat mark på detta sätt? Det vill jag ha svar på av miljöministern.

Jag anser att strandskyddet enbart bör ligga på kommunal beslutsnivå av det skälet att de lokala byggnadsnämnderna har en helt annan kunskap om hur det ser ut ute i kommunerna. Det är ofta så att politiska partier, oavsett färg, tillsätter byggnadsnämnder efter just den kompetensen och erfarenheten.

Kommunerna skulle, om man så önskar, kunna lägga in strandskydd i översiktsplanerna och där säga att det här området är värdefullt och det är vi jätterädda om. Då kan man göra den avvägningen i kommunfullmäktige när man antar detaljplanen.

Länsstyrelsen är den myndighet som har rätt att överpröva kommunala beslut i dag. Vissa överprövningar liknar faktiskt myndighetsaktivism. Enskilda handläggare går in och göra egna bedömningar, ofta godtyckliga, och river upp den lokala byggnadsnämndens beslut. Det är i sig är ett extremt intrång i äganderätten.

Frågan är vilket syfte strandskyddslagen har i grunden. Jag har ett exempel från min hemkommun. Gisslingö är en ö utanför Tjockö. När man till slut, efter tre års handläggning, fick renovera en brygga som man har haft på fastigheten i 150 år skrev länsstyrelsen i sitt beslut att privatiserande åtgärder på eller i anslutning till bryggan inte får vidtas. Detta skriver man fast det handlar om en privat tomt som har funnits där under flera hundra år och om en brygga som funnits där i minst 150 år, har jag fått höra av fastighetsägaren.

Ett annat exempel är när man söker tillstånd för att bygga en brygga ute på en ö utan landförbindelse. Då avslår länsstyrelsen det, eftersom det går Waxholmsbåt dit en gång om dagen. En privat markägare får alltså

avslag på sin ansökan om att bygga en brygga på sin egen fastighet. Det är helt sanslöst att höra!

Prot. 2020/21:130
31 maj

Anf. 10 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Strandskyddet är en viktig faktor för att vi ska kunna nå våra miljömål men också andra samhällsmål, till exempel friluftsmålen. Stränderna är otroligt viktiga både för växt- och djurliv och för oss människor. Jag tror att väldigt många av oss som tycker om att vara ute i skog och mark kan känna igen oss i att man tycker att det finns ett särskilt värde i att ta en fika vid en sjö, göra upp en lägereld vid Östersjöns kust eller kunna åka ut och bada på de vackra klipporna i Bohuslän.

Det är klart att det här är något som är värt att värna inte bara för oss utan också för framtida generationer. Jag blir lite orolig när det låter som om Kjell Jansson vill upphäva strandskyddet helt och hållet. Det är i så fall första gången som jag hör någon ledamot i Sveriges riksdag säga det.

Strandskyddet är en nationell angelägenhet och syftar till att skydda allas vår tillgång till strandområden och att också säkerställa långsiktigt goda livsvillkor för djur och växter på land och i vatten. Kjell Jansson kanske känner till att vi har en ganska svår situation när det gäller den biologiska mångfalden. Man brukar prata om 1 miljon arter på global nivå som är hotade.

Där ligger vi inte bättre till i Sverige än i resten av världen. Vi har ett stort antal arter som är hotade, och många av dem har faktiskt sin livsmiljö just vid stränder mellan vatten och land. Det är också värt att ta i beaktande när man för den här debatten, men det verkar som om Kjell Jansson inte riktigt ser den problematiken.

Strandskyddet är en viktig del i den gröna infrastrukturen och hjälper också till att säkerställa att vi kan få en rad ekosystemtjänster som vi behöver, till exempel genom att trygga tillgång till stränderna för bad och allmänt friluftsliv, något som jag vet att vi är många som älskar och gärna vill kunna fortsätta med.

Strandskyddet har även stor betydelse för miljö kvalitetsmålen som Sveriges riksdag har ställt sig bakom. De målen måste vi göra vad vi kan för att uppnå. Det kan man liksom inte bara strunta i när man tycker att äganderätten är det enda som ska gälla. Våra mål är gemensamma, och då måste vi också vidta gemensamma åtgärder för att nå dem.

Även friluftsmålen är viktiga. Särskilt under pandemin har folk insett vikten av friluftsliv och värdet av att kunna vara ute i skog och mark och njuta av ron och få energipåfyllning.

Vi ser också att exploateringsstrycket fortsatt är väldigt högt när det gäller kusterna. Den totala längden av havsstrandlinje som är påverkad av bebyggelse ökade bara mellan 2015 och 2018, alltså på tre år, med knappt 3 procent i Sverige. Totalt var det 28 procent av den totala havsstrandlinjen som var påverkad av bebyggelse 2018.

Det är alltså en ganska stor del i dag, och den ökar för varje år som går. Det är bara att konstatera att det här är en ändlig resurs. När ett kustområde väl har exploaterats är det exploaterat, och då är det svårt att återställa.

Det är också lite förvånande när Kjell Jansson frågar om man inte kan ha olika regler i olika delar av landet. Kjell Jansson och jag kan väl ändå vara överens om att Sverige inte ser exakt likadant ut överallt, utan det är ganska olika förutsättningar i olika delar av landet. När det till exempel

Svar på
interpellationer

gäller de 28 procenten av kustlinjen är det självklart så att i tätbebyggda områden är det en ännu högre andel. Det kan vara ganska svårt för människor att komma ned till stranden, till exempel, medan det i andra delar av landet finns gott om strandområden.

Därför har det föreslagits i utredningen att man ska ha det som kallas landsbygdsområden, vilket innebär att man skulle definiera vilka delar av Sverige som är sådana landsbygdsområden där speciella regler kan gälla.

Menar Kjell Jansson att det är helt fel? Ska man inte ha den typen av landsbygdsområden? Ska man antingen upphäva strandskyddet överallt eller ha samma strandskydd i till exempel Stockholms stad som i Kiruna? Det vore bra att få klart vad det är Kjell Jansson syftar till.

Anf. 11 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Vad är ”grön infrastruktur” för någonting? Är det på privat mark? Det är sanslöst att höra, vill jag säga.

Miljömålen kan man uppnå med andra skydd som finns. Det behöver inte vara strandskydd. Om man nu är rädd om naturen har man andra skydd, till exempel artskydd och annat. Att strandskydd ska läggas som ett lager uppepå är helt galet.

I Tyskland har man ett differentierat strandskydd. Där kan du ha ett strandskydd på 8 meter och ett på 32 meter efter hur förhållandena ser ut. Men här har vi generella strandskydd.

Jag menar inte att allt strandskydd ska bort. Jag menar att tillämpningen ska ligga på kommunal nivå. Det vore högst demokratiskt, med kunniga politiker som är insatta i verkligheten och inte unga tjänstemän på länsstyrelsen som är nyexaminerade och inte har särskilt mycket erfarenhet av livet. Det är trots allt så att ju äldre man blir, desto mer erfarenhet får man. Det är inget konstigt.

Jag fortsätter med några exempel. Det är stora svårigheter för företagare som bedriver marin verksamhet i Stockholms skärgård. De som har varv och marinor, tar upp båtar och servar och lagar dem har jättesvårt att få tillstånd i dag. Här är det absolut stenhårt nej, och det kostar ju på näringen och jobben ute i skärgården.

Det är många som lever på det här. Alla bygger inte. Det finns några som skruvar också, och det finns några som jobbar i vårderna. Men det är en stor sektor i skärgården. Det är mycket småföretagare. De flesta är levnadskonstnärer där ute, och de är väldigt begränsade av den här lagstiftningen.

Dessutom tycker jag att det är helt odemokratiskt att länsstyrelsen går in och river upp kommunala beslut. Det är anmärkningsvärt. Och jag kan lova miljöministern att det finns gott om plats för dem som vill ut och vandra. Jag förstår att det syftet finns. Det tycker jag är bra. Jag har själv ganska mycket stränder och mark, och jag tycker bara att det är trevligt när folk kommer och går och vill ut med en picknickkorg. Det är inte det som är problemet. Problemet är att du inte får göra någonting när du äger mark.

Det är också intressant att höra argumenten från miljöministern och att man tycker att det är staten som ska bestämma och inte kommunerna. Hur strandskyddet hanteras är egentligen ett intrång i det kommunala självbestämmandet.

Fru talman! Det kommer lättnader i Norrland och skärpt strandskydd i Stockholmsregionen. Då kan man undra: Varför vill man skärpa det i

Stockholmsregionen på ett annat sätt än i övriga landet? Trots allt äger staten begränsat med mark i Stockholmsregionen, även om man i södra skärgården har en del mark som hänför sig till försvaret. I Norrland äger staten väsentligt mer mark.

Fru talman! Jag undrar också varför redan bebyggda fastigheter än en gång ska prövas för strandskydd. Om man redan har en sjötomt med en villa vill man kanske komplettera med en sjöbod. Man kanske vill förlänga bryggan eftersom det har varit en landhöjning. Stockholms skärgård har haft en landhöjning de senaste 65 åren på 40 centimeter. Jag ser fram emot att vattnet ska gå upp eftersom det är svårt att komma in till alla bryggor i dag.

Anf. 12 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det sista Kjell Jansson sa måste jag ändå kommentera. Att säga att man ser fram emot att vattnet ska gå upp, det vill säga se fram emot klimatförändringen och de enorma katastrofer som kan komma på global nivå, är häpnadsväckande. Vi pratar ju om att om vi inte lyckas stoppa klimatförändringen kan det – inte i närtid men om ett antal decennier eller om hundra år – handla om tio meters havsnivåhöjning. Med lite kunskap i bagaget hoppas jag att man säger att man inte ser fram emot den.

Jag tycker också att Kjell Jansson inte ska racka ned på tjänstemän som gör ett otroligt intensivt och viktigt arbete för att väga olika intressen mot varandra. Det är det som ingår i tjänstemannarollen.

Eftersom Kjell Jansson har frågat kan jag säga att olika områdesskydd har olika syften. Strandskyddet syftar till att skydda både djur- och växtlivet samt allmänhetens tillgång till strandområden. Strandskyddet är också ett starkare och mer specifikt skydd än det skydd som finns för ett område som har utpekats som område av riksintresse för naturvården eller riksintresse för friluftslivet.

Kjell Jansson påstår att det inte går att göra någonting, men verkligheten talar ett annat språk. Vi ser att exploateringen av stränderna fortsätter, och det påverkar möjligheten att nå flera av våra miljö- och friluftsmål. Det är en utveckling som vi måste ta på allvar. Vi kan inte låtsas som att verkligheten ser ut på ett annat sätt.

Jag vill också påminna om att strandskyddets syften är långsiktiga. En strandmiljö som i dag inte verkar ha något stort värde kan visa sig vara mycket värdefull längre fram. Just med tanke på den stora exploatering som sker av stränderna är det viktigt att ha med sig det perspektivet också. Jag anser verkligen att vi behöver strandskyddet. Det har också funnits på plats sedan 1975, så det är inte någon nymodighet eller innovation som den här regeringen eller den förra kommit med, utan det har funnits på plats ganska lång tid i Sverige.

Det här handlar om viktiga principer. Vi har allemansrätten i Sverige. Det är en princip som jag hoppas att vi alla ändå står bakom, det vill säga att vi ska ha möjlighet att röra oss i vårt land, att njuta av vår fantastiska natur. Det är viktigt att det inte bara finns på papperet utan att det faktiskt finns en allemansrättslig tillgång till exempelvis strandområden och att det finns utrymme för de djur och växter som har strandmiljöerna som sin livsmiljö.

Utredningen säger att det kan finnas sådana förhållanden i städer och andra tätorter att exploateringsgraden och befolkningstätheten är så hög att

den också går ut över möjligheten att få rekreation och att bevara ett rikt växt- och djurliv.

Utredningen beskriver också att exploateringen inom bland annat kustområdena påverkar en del vattenområden särskilt negativt. Det framgår att det finns skäl att förstärka strandskyddet för att skydda den typen av värdefulla vattenområden. Det är också viktigt att poängtera att det finns näringar som är helt och hållet beroende av att det finns tillgång till stränder. Till exempel är besöksnäringen växande i Sverige. Där kan vi inte bara tänka på andra näringsbehov, utan vi måste även tänka på besöksnäringens behov – inte just nu under pandemin, men vi hoppas att vi kommer ur pandemin i hyfsad närtid. Det är en näring som också ger en första ingång på arbetsmarknaden för många unga människor, och besökare från andra länder och svenskar kan komma ut och få uppleva den fantastiska natur vi har i Sverige. Det är en näring som behöver förutsättningar att fortsätta att verka. Om vi inte kan få en vändning när det gäller den ökade exploateringen är risken att besöksnäringen får det svårare att verka i framtiden.

Anf. 13 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Vi är för allemansrätten – men med ansvar. Det är inte alltid det är så; till exempel skräpas det ned mycket i skärgården.

De flesta remissinstanser är kritiska till den strandskyddsutredning som Håkansson Boman har presenterat. Det gäller SKR, som representerar samtliga 290 kommuner, LRF, Företagarna och Fastighetsägarna samt huvuddelen av Stockholmsregionen.

Strandskyddsutredningen föreslog att skyddet skärps i Stockholms län och släpps friare i Norrland. Av vilka skäl ska olika regler gälla? Det får jag inte riktigt svar på. Jag tycker fortfarande inte att det är rättssäkert.

Varför omfattas redan bebyggda fastigheter för ny prövning av strandskydd, som redan är ianspråktaget, som redan är privatiserad mark, redan ägs av människor som har lagfart via Lantmäteriet där fastigheten är klassad som sjötomt? Det borde vara en självklarhet och rättighet att få bygga en brygga och sjöbod på redan bebyggda tomter. Att bygga en brygga i skärgården är som att bygga ett garage för bilen i Enskede.

Om du vill ha en levande skärgård och landsbygd krävs en kraftfull reformering av strandskyddslagen och en delegation till kommunerna, som kan hantera frågorna med större omsorg än att det sitter tjänstemän på länsstyrelsen och kör över politiken, vilket jag i sig tycker är helt odemokratiskt. Det underminerar det kommunala självstyret, och det är anmärkningsvärt.

Det är intressant att höra att miljöministern har en helt annan syn än vad jag har på strandskydd. Vi är överens om att vissa stränder behöver skyddas, men inte allt. Sveriges stränder är totalt tio gånger jordens omkrets – 42 000 mil. Det behövs bara ett strandskydd – det är Nato.

Anf. 14 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Strandskyddet är en viktig faktor för att vi ska nå många av våra miljömål och samhällsmål. Jag är bekymrad över att Kjell Jansson på det sätt han nu gör ifrågasätter strandskyddet i grunden. Det är inte något som finns på den politiska dagordningen. Det vi pratar om nu är att se över strandskyddet. Det är också något vi är överens om i januariavtalet. Vi kan konstatera, vilket också Kjell Jansson borde se, att Sverige ser olika

ut i olika delar av landet. Det är olika mängd befolkning, och det är olika tillgång till stränder. Det är också olika exploateringsstryck, och det gör att det finns skäl att ha olika sätt att reglera tillgången till stränder i olika delar av landet.

Det är också självklart att hur mark exploateras och bebyggs avgör också hur lätt det är för allmänheten att få tillgång till värdefulla områden, till exempel stränderna. Även om mark är bebyggd sedan tidigare kan kompletterande bebyggelse påverka möjligheten till att vara ute och nyttja allemansrätten.

Det är lite märkligt att säga att det skulle vara fel att ha en prövning av nationella intressen gentemot lokala intressen. Det finns i många olika områden. Det finns riksintressen för exempelvis försvaret eller för energiproduktion och liknande. Föreslår då Kjell Jansson att vi ska ta bort alla de riksintressena och att det bara ska vara lokala intressen som ska gälla, det vill säga aldrig ha en prövning mot nationella intressen? Det är en utveckling som jag inte ställer mig bakom och som jag hoppas att Kjell Jansson när han tänker efter inte heller tycker är en god idé.

Jag är glad att vi har ett strandskydd. Vi ska se till att strandskyddet finns kvar, men det ska också moderniseras. Det ska ge möjlighet till utveckling i hela landet, och det är vad vi håller på med nu. Strandskyddsutredningen utgör underlag, men vi för också politiska diskussioner om hur den ska tas vidare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2020/21:715 om besked gällande slutförvaret

Anf. 15 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Lars Hjälmered har frågat mig om jag i närtid avser att fatta ett beslut gällande slutförvaret, vilken analys jag gör av konsekvenserna av att processen förlängs om så inte sker och slutligen hur jag resonerar gällande att dela upp besluten när berörda kommuner så tydligt meddelat att besluten måste tas gemensamt.

Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, har ansökt om tillstånd till uppförande, innehav och drift av en kärnteknisk anläggning för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Det är fråga om dels tillstånd enligt lagen om kärnteknisk verksamhet och dels tillstånd enligt miljöbalken. Ansökan omfattar tre delar: en kapacitetsutbyggnad av det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle, Clab, en anläggning för inkapsling av det använda kärnbränslet inför slutförvaring – inkapslingsanläggningen Clink – och själva slutförvaret.

Ett samråd med Polen enligt Esbokkonventionen ska vara avslutat nu i dagarna. Regeringen inväntar resultatet av det samrådet. Därefter kommer regeringen att arbeta prioriterat och så skyndsamt som möjligt med att förbereda ett beslut.

Regeringen är fast besluten att undvika att Sverige står utan lagringskapacitet för det använda kärnbränslet och de konsekvenser som det skulle få. Regeringens avsikt har varit att handlägga ansökan samlat eftersom SKB inte har ansökt om att bygga ut Clab enskilt utan kapacitetsbygg-

naden är en del i ansökan om slutförvarssystemet. Efter ett regeringsbeslut om den samlade ansökan vidtar en fortsatt juridisk process i mark- och miljödomstolen. Regeringen bedömer att det är en betydande risk att den processen inte är klar innan mellanlagret Clab i Oskarshamn överskrider sitt nuvarande tillstånd. Därför undersöker nu regeringen möjligheten att bryta ut ansökan om att utöka kapaciteten i Clab och besluta om den separat. Om det skulle bli aktuellt att dela upp besluten kommer regeringen naturligtvis att dessförinnan höra med SKB, berörda kommuner och andra berörda.

Anf. 16 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Min och Moderaternas vision på elområdet är att vi framöver ska se en kraftigt ökad elanvändning i Sverige för att på det sättet kunna kombinera ekonomisk utveckling med en grön omställning. Att när industrin och transporterna ställer om kraftigt öka elanvändningen gör att vi kan få nya jobb och skatteintäkter och en grön omställning – eller, om man så vill, både kärnkraft och förnybart.

För några veckor sedan kom statliga Vattenfall med det man kallar ett UMM eller marknadsmeddelande. De säger att risken är att om ett par år kommer all kärnkraft i Sverige att stängas för att regeringen inte har fattat ett beslut om det så kallade slutförvaret.

I dag fungerar det på så sätt att avfall flyttas från ett kärnkraftverk till ett mellanlager i Oskarshamn och är tänkt att senare flyttas till Forsmark i Uppland för slutförvar. Lagret i Oskarshamn är på väg att bli fullt, och kan regeringen inte ge besked i tid kan man inte bygga ut. Kan man inte bygga ut kan man inte köra de svenska kärnkraftverken; alltså måste i praktiken bortåt 40 procent av den svenska elproduktionen stängas.

Att Vattenfall nu har varnat är i enlighet med lagen. De är alltså skyldiga att påpeka att det faktum att Per Bolund inte har fattat beslut kommer att få de här effekterna 2024 om inte beslut kommer i närtid.

Det finns, fru talman, en i praktiken helt färdig slutförvarsansökan på regeringens bord. Under hela den tid Sverige haft och använt kärnkraft har pengar avsatts för varje producerad kilowattimme. Det har forskats om slutförvarsteknik under decennier. Det har skett en omfattande prövning enligt lagarna, nämligen miljöbalken och kärntekniklagen. Alla delar i den här prövningen är i praktiken färdiga.

Ansvarig myndighet, Strålsäkerhetsmyndigheten, har tillstyrkt. Avdömning mellan olika riksintressen har skett. De frågor som väcktes i yttrandet från mark- och miljödomstolen till regeringen om det man kallar kopparkorrosion är alltså kompletterade och utagerade.

Oskarshamn, som står värd för mellanlagret, har sagt ja. Man har byggt detta på ett löfte från regeringen om att regeringen ska lösa slutförvarsfrågan. Östhammars kommun har sagt ja till ett slutförvar i Forsmark, det man brukar kalla ett vetobeslut.

För några veckor sedan fattade riksdagen beslut om ett tillkännagivande för att uppmana regeringen att i närtid fatta ett beslut.

Sverige som nation har fullföljt sina internationella åtaganden i det man brukar kalla Esbosamråd. Nu senast har regeringarna i både Tyskland och Polen meddelat Naturvårdsverket i Sverige att de inte har något att anföra mot slutförvar i Sverige.

Det enda som saknas är Per Bolunds och regeringens beslut.

Jag förstår, fru talman, att Per Bolund vändas över detta. Miljöpartiet bildades på motståndet mot kärnkraften. Men jag skulle säga så här: Om Per Bolund nu ser till att lotsa regeringen fram till ett beslut om ett slutförvar kommer han att visa prov på ledarskap och personliga kvaliteter som går långt utöver det egna partiets och den egna personens snäva egenintresse. Jag skulle säga att det är nu det avgörs vilken politiker Per Bolund är och kommer att vara för eftervärlden.

Allt detta, fru talman, kokar ned till två återkommande frågor.

Den första är: Kommer regeringen att fatta ett beslut i närtid? Det är egentligen bara ett ja- eller nejbesked Per Bolund behöver ge om detta. Eller mer konkret om han vill: Kommer man att följa uppmaningen från statliga Vattenfall att göra det nu i sommar?

Den andra gäller det som sägs i svaret om att dela upp ansökan. Då är frågan: Kommer regeringen att inte bara överväga utan välja att dela upp ansökan?

Anf. 17 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag kan svara direkt: Regeringen kommer inte att riskera att mellanlagret blir fullt på ett sätt som gör att man inte kommer att kunna köra den svenska kärnkraftsproduktionen vidare. Det vore direkt oansvarigt, och det hoppas jag att också Lars Hjälmered och Moderaterna vill göra allt för att undvika. Då måste man också se hur verkligheten ser ut och ha möjligheten att omvärdera hur beslutsprocesser behöver hanteras. Här är jag lite orolig eftersom det verkar som om Moderaterna inte har kapaciteten att omvärdera och göra en förnyad analys.

Det är välkommet vilken kapacitet Lars Hjälmered knyter till mig som person. Jag har varit miljöminister sedan i februari, och under den tiden har vi haft processer som löpt hela tiden för att följa de internationella konventioner och överenskommelser som Sverige har ställt sig bakom. Jag vet inte om Lars Hjälmered menar att jag skulle ha struntat i de internationella konventionerna och bara låtit bli att följa dem för att kunna fatta ett beslut. Det tycker jag hade varit ganska oansvarigt.

Jag tänker inte kommentera Lars Hjälmereds spekulationer om olika motiv och liknande. Det tjänar inte den här debatten, utan det kan vi i så fall ta i andra sammanhang.

Däremot kan jag säga att det inte var någon färdig slutförvarsansökan på det sätt som Lars Hjälmered redovisar som kom in till regeringen. Det var också det som mark- och miljödomstolen konstaterade. När ärendena överlämnades till regeringen återstod flera handlingsåtgärder som behövde göras – behov av kompletteringar, helt enkelt – för att vi skulle få svar på frågor.

Det är också på grund av att ett sammanhängande system för slutförvar av använt kärnbränsle är en mycket komplex fråga. Det är ett enormt omfattande material. Det är också ett beslut som omfattar helt andra tidsdimensioner än de beslut som vi i normala fall befattar oss med i den här kammaren. Det handlar ju om hundra tusen år framåt som vi ska hålla ett mycket farligt ämne skilt från människa och miljö, så det är klart att det är ett beslut som förtjänar att man tar det på allvar och går till botten med de frågor som har tagits upp.

Vi har gjort ett intensivt arbete under hela den här perioden med att svara på de frågor som inte är besvarade sedan tidigare, till exempel frågan

om kopparkorrosion. Där kom Strålsäkerhetsmyndigheten med sin analys av SKB:s LOT-försök så sent som i mars, så det är ganska nyligen som regeringen har fått tillgång till den. Det har också varit samråd med Polen och Tyskland som har pågått under hela den här perioden.

Med det sagt vill jag verkligen understryka att vi inte kommer att riskera att Sverige hamnar i en situation där man inte kommer att kunna producera en stor del av den el som vi i dag använder.

Vi gör stora insatser från regeringens sida för att öka elproduktionen. Då handlar det framför allt om förnybar elproduktion, som ju har ökat kraftigt. Framför allt vindkraften håller nu på att gå om kärnkraften i produktionskapacitet, och det är något som pressar elpriserna och gör det möjligt att göra många av de elektrifieringsinsatser som nu sker – elektrifieringen av trafiken för att minska utsläppen men också elektrifieringen av den tunga industrin. Det har varit väldigt viktiga satsningar.

Här måste vi också vara beredda att analysera processerna. Vi skulle kunna komma fram till att en samlad ansökan skulle ta så lång tid att processa i senare led, efter att regeringen har fattat beslut, att vi kan hamna i ett läge där mellanlagret hinner bli fullt innan vi är klara med de övriga delarna och vi därför riskerar att hamna i en situation där svensk kärnkraft inte kan produceras. Det vore oansvarigt av en regering, och det är en situation som jag aldrig kommer att tillåta att vi hamnar i. Jag kommer att göra allt jag kan för att fatta beslut så att vi inte hamnar i den situationen.

Anf. 18 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Huvudfrågorna i den här debatten är i dag för det första om regeringen kommer att fatta ett beslut i närtid – i praktiken i sommar – om det svenska slutförvaret och för det andra om regeringen kommer att dela upp ansökan, alltså i praktiken säga ja till en utökning av mellanlagret i Oskarshamn och skjuta på slutförvarsbeslutet. Båda är fullt legitima, men det är egentligen ja- eller nejbeslut vi väntar på och ännu inte har fått av miljöministern.

För mig handlar detta inte om att jag och Per Bolund varje dag kan ta en diskussion om huruvida vi ska ha kärnkraft, vindkraft eller annat. Jag skulle säga att detta är ett ansvarsbeslut. Varken miljöministern eller jag var med när man fattade beslut om att vi skulle ha kärnkraft. Vi kan dividera om fortsättningen, men det finns en förvaltningskapstanke om att vi som har nyttjat kärnkraften också har ett ansvar för att ro hela slutförvarsfrågan i hamn.

Fru talman! Det är i praktiken en komplett ansökan som ligger på regeringens bord just nu. Alla delar är tagna eller utrönta. Mark- och miljödomstolens frågetecken gällande kopparkorrosion är uträtade. Esbosamrådet och samrådet med andra länder är avklarat. Vetobeslutet i Oskarshamns kommun är avklarat. Vetobeslutet i Östhammars kommun är avklarat. Avdömningen mellan olika riksintressen är avklarad. Både Strålsäkerhetsmyndigheten och domstolen har sagt ja till den tekniska lösningen med inkapsling, vars akronym är KBS-3-metoden.

Det som saknas, fru talman, när man nu summerar alla papper och dokument är att Per Bolund ska ta detta till statsministern och övriga kollegor för ett beslut i närtid. Frågan är: Kommer han att se till att man antingen fattar beslut om alla de tre ingående delarna i sommar eller skär upp detta i två delar?

Skulle det vara så att man delar detta, fru talman, kan det vara en praktisk lösning. Det är helt riktigt att man då möjliggör en utbyggnad av mellanlagret och att kärnkraften kan fortsätta. Det andra – slutförvarsbeslutet – kan tas senare.

Detta skulle dock innebära ett svek. Tidigare har löftet från regeringen till Oskarshamns kommun varit att Oskarshamn står värd för ett mellanlager under förutsättning att man från statens sida ser till att ro slutförvaret i hamn.

I förlängningen, fru talman, kommer kärnkraft inte att kunna köras efter sommaren 2024 om regeringen inte fattar ett beslut. Det är inte bara Moderaterna som säger detta, utan statliga Vattenfall har helt enligt gällande lagstiftning tvingats att gå ut med ett så kallat marknadsmeddelande – ett UMM – på el- och energimarknaden. Fattar inte Per Bolund och hans kollegor någon typ av beslut om mellanlager och slutförvar kommer de efter revisionen 2024 helt enkelt inte att köra vidare, i detta fall, Forsmark och Ringhals. Rimligen blir det detsamma för ägarna till Oskarshamn. Jag skulle säga att det vore ytterst olyckligt om vi skulle landa däri.

Detta kan, än en gång, vara en obekväm fråga för en miljöpartist; jag förstår verkligen det. Men vi har också ansvaret och förvaltarens ansvar i detta. Även om Per Bolund, eller ytterst Miljöpartiet, har ett kärnkraftsmotstånd skulle jag säga att det rimliga nu är att kroka arm och lösa detta och att inte rulla denna olösta fråga framför oss till kommande generationer.

Då, fru talman, kommer vi tillbaka till huvudfrågorna: Kommer regeringen nu i sommar att fatta ett beslut om slutförvaret, och kommer man att fatta ett beslut som innebär att man löser frågan om mellanlagret men inte frågan om slutförvaret?

Anf. 19 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Lars Hjälmared fortsätter med sina spekulationer. Jag tänker inte kommentera dem; Lars Hjälmared får väl hålla på med den typen av debatt om han vill.

Som jag ser det är det självklart. Vi har haft kärnkraft, och vi har kärnkraft. Den har producerat avfall, och självklart ska vi ta hand om det.

Jag delar bedömningen att den generation som har använt kärnkraftens el också ska ta ansvar för att ta hand om kärnkraftens avfall; där är vi inte oense på något sätt. Därför tycker jag att Lars Hjälmared kan ta det lite lugnt med spekulationerna och i stället koncentrera sig på sakfrågan – det är i alla fall vad jag som ansvarig minister försöker att göra.

Jag tycker att detta är ett otroligt viktigt beslut, och det borde vi kunna konstatera gemensamt. Jag tycker att det vore oansvarigt att ta ett beslut innan handläggningen är avslutad och innan vi har gjort det som krävs av oss som prövningsinstans, det vill säga att svara på alla de frågor som finns och lyssna till alla röster som finns i denna debatt och diskussion. Vi måste känna oss trygga med att detta är en säker metod och att förvaret kommer att vara säkert, inte bara om 1, 10 eller 100 år utan även om 100 000 år.

Jag hoppades att vi skulle kunna vara överens om att vi ska följa internationella konventioner om våra grannländers rätt att få insyn, att komma med synpunkter och att säkerställa att alla underlag som krävs finns på plats. Det är detta arbete som regeringen har ägnat sig åt med stor kraft.

När det gäller frågan om ökad lagringskapacitet i det centrala mellanlagret, Clab, är det ju ingen tvekan om att detta brådskar. Det finns ingen

diskussion om detta, så inte heller där finns det någon anledning att måla upp något slags konflikt. Som jag redan har sagt flera gånger är regeringen fast besluten att undvika en situation där Sverige står utan lagringskapacitet för det använda kärnbränslet, med de konsekvenser som detta skulle få.

Jag hoppas att detta var ett tydligt svar på frågan – om Lars Hjälmered inte uppfattade det kan jag upprepa det.

Vi är fast beslutna att inte hamna i en situation där lagringskapaciteten är fylld. Vi har haft för avsikt att handlägga ansökan samlat, gällande både slutförvar, mellanlager och inkapslingsanläggning, på grund av att SKB har gjort ansökan på det sättet – som en helhet.

Vi är också medvetna om att en fortsatt juridisk process i mark- och miljödomstolen kommer att vidta efter att ett beslut är fattat av regeringen. Från regeringens sida bedömer vi att det finns en betydande risk för att denna process inte är klar innan mellanlagret i Oskarshamn, Clab, över-skrider sitt nuvarande tillstånd. Jag tycker att det vore oansvarigt att inte ta den frågan på allvar. Vi undersöker också möjligheten att bryta ut ansökan om att utöka kapaciteten i Clab och besluta om den separat just för att undvika den situation som Lars Hjälmered så tydligt beskrivit.

Min fråga tillbaka till Lars Hjälmered är: Skulle vi när vi nu får denna typ av signaler om att det finns en betydande risk för att processen inte kommer att vara klar ändå gå vidare på den inslagna vägen och inte ens fundera över om det finns anledning att separera ansökan i två delar? Vore detta ett ansvarsfullt sätt för en regering att agera på? Det skulle vara väldigt värdefullt att få höra Lars Hjälmereds analys av det.

Vi kommer att fortsätta att vända på alla stenar för att undvika en situation där Sverige står utan lagringskapacitet för det använda kärnbränslet. Om – jag säger om, för detta är inte ett beslut som är fattat – det skulle bli aktuellt att dela upp besluten kommer regeringen naturligtvis att innan dess höra med SKB, de berörda kommunerna och andra berörda parter.

Anf. 20 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Huvudfrågorna är: Kommer regeringen att i närtid fatta ett beslut om slutförvaret, antingen om helheten eller om mellanlagret? Jag kan konstatera att Per Bolund har fått frågan två gånger men inte svarat på den. Han har resonerat på ett fullt rimligt sätt, fru talman, men detta är inte riksdagens beslut – det handlar om att det är regeringen som har att fatta ett beslut i slutförvarsfrågan.

Tredje gången gillt ger jag nu miljöministern chansen att ge besked här i kammardebatten i dag: Kommer regeringen i närtid att fatta beslut om en eller annan lösning?

Jag tycker att den bästa lösningen egentligen vore att ta detta samlat, med alla de tre ingående delarna. Jag har dock full respekt för att regeringen tittar på de olika alternativen. Det anständiga vore att miljöministern säger: Nu delar vi upp ansökan. Därefter får han och de övriga ta diskussionen med Oskarshamns kommun om hur man hanterar sveket och peka ut en plan för hur man ska göra med den långsiktiga slutförvarsfrågan.

Detta är i botten en ansvarsfråga gällande kärnkraften och hanteringen av den. Det finns dessutom, fru talman, en fördel i det svenska systemet i och med att pengar har avsatts för varje producerad kilowattimme under

hela den tid vi har haft kärnkraft i Sverige för att finansiera slutförvaret och forskningen framöver.

Det är helt riktigt som miljöministern sa – det har skett kompletteringar under våren. Men nu när vi börjar närma oss sommaren ligger det i praktiken en komplett ansökan på miljöministerns bord. Frågan om riksintressen är utklarad. Domstolsprocessen är avklarad. Vetobeslutet i den aktuella kommunen är klart.

Per Bolund nämnde internationella konventioner. Senast var det Tysklands och Polens regeringar som sa att de inte hade något att invända mot att Sverige går vidare med ett slutförvarsbeslut.

Då kommer vi tillbaka till huvudfrågan, fru talman: Vilket beslut kommer regeringen att fatta? Kommer man nu i sommar, i enlighet med önskemål från Vattenfall och andra, att fatta ett beslut om mellanlager och slutförvar, så att vi inte stoppar kärnkraften och så att vi långsiktigt löser frågan om ansvaret?

Anf. 21 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag kan upprepa mig en gång till, så att Lars Hjalmered verkligen har hört mitt budskap: Regeringen kommer inte att agera på ett sådant sätt att vi riskerar att hamna i ett läge där mellanlagret är fullt och kärnkraften inte kan fortsätta att produceras. Detta vore ett oansvarigt sätt att agera på, och det kommer regeringen inte att medverka till. Nu har jag sagt detta ytterligare en gång, och kanske ännu mer tydligt.

Vi anser däremot att Regeringskansliet, precis som alla andra myndigheter, ska arbeta efter den förvaltningsrättsliga princip som gäller för vårt arbete, och det är att ett ärende ska hanteras så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Det gäller också för slutförvarsärendena. Men där måste vi se till att handläggningen får ta den tid som krävs för att kunna fatta ett väl genomarbetat beslut.

Vi kan konstatera att slutförvarsärendet är ett ovanligt komplext ärende på många sätt. Det är extremt omfattande i omfång och material. Det tidsperspektiv som omfattas är extremt. Hundra tusen år är inte det tidsperspektiv som vare sig jag eller Lars Hjalmered brukar arbeta med till vardags. Det är också extra omfattande just på grund av att mark- och miljödomstolen, till skillnad från alla andra prövningar, inte gav en tydlig inriktning. Man ställde snarare ett antal frågor som regeringen måste fortsätta att bereda för att kunna svara på, och det har vi också ägnat oss åt med full kraft.

Nu analyserar vi läget utifrån det läge där vi är. Där har vi ett ansvar, som jag ser det, att analysera om ett beslut om en samlad ansökan, både om slutförvar och om mellanlagring, kommer att riskera att Sverige hamnar i en situation där ett sådant beslut inte kommer att vara i laga kraft innan mellanlagret är fullt.

Vi har ett ansvar från regeringens sida att analysera om det är en bättre väg att dela upp ansökan i flera olika delar och hantera just mellanlagret snabbare. Det är en beredning som fortfarande pågår. Men vi kommer självklart att hantera den här frågan så att vi inte riskerar Sveriges energiförsörjning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:718 om vindkraft och spridning av mikroplaster

Anf. 22 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig hur jag ser på problemet med att vindkraften kan bidra till spridning av mikroplaster och hur jag avser att agera för att även marken och miljön kring vindkraftverken ska vara giftfria.

Jag och regeringen tar frågan om spridning av mikroplaster på största allvar och anser att det är mycket viktigt att både identifiera och åtgärda källor till utsläpp av mikroplast till miljön, vare sig de är avsiktligt tillsatta eller oavsiktligt bildade.

För de avsiktligt tillsatta mikroplasterna sker för närvarande en översyn om reglering inom ramen för Reachregelverket inom EU. Vi väntar oss ett beslut inom kort.

För att även komma åt problematiken med de oavsiktligt bildade mikroplasterna avser Europeiska kommissionen att lansera en färdplan under 2021, vilket innebär att både avsiktligt tillsatta mikroplaster och oavsiktligt bildade mikroplaster kommer att regleras inom EU. Regeringen har verkat och avser att även fortsatt verka för en ambitiös linje inom ramen för EU-arbetet med att reglera mikroplaster.

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler innebär att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Dessutom ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik.

Vindkraft av den storlek som Alexandra Anstrell hänvisar till i sin fråga kan enbart bedrivas med ett miljötillstånd. Det innebär att verksamheten ska prövas enligt miljöbalkens krav.

Utifrån att det redan finns lagstiftning som har till syfte att skydda miljön avser regeringen inte i detta läge att vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 23 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Ja, vi ska prata om vindkraft och spridningen av mikroplaster. För mig är det viktigt att belysa både fördelar och nackdelar med en utbyggd vindkraft. Det handlar i ett större perspektiv om såväl Sveriges framtid och energiförsörjning som om de människor som bor nära vindkraftsparker, eller där de planeras, och om de miljö-, fritids- och kulturvärden som påverkas.

Jag tycker att vindkraften, precis som all annan kraftförsörjning, behöver belysas ur olika synvinklar för att vi till så stor del som möjligt ska kunna säkerställa att vi gör rätt val inför framtiden.

När det kommer till mikroplaster har jag frågat hur ministern ser på problemet med att vindkraften kan bidra till spridning av mikroplaster. Ministern har svarat att han och regeringen tar frågan om spridning av mikroplaster på största allvar, och det uppskattar jag. Frågan är bara: Vad händer sedan? Vad blir det av det hela?

Vidare berättar minister Bolund att för att komma åt problematiken med de oavsiktligt bildade mikroplasterna avser Europeiska kommissionen att lansera en färdplan under 2021, vilken regeringen vill vara med och reglera. Ministern talar också om vikten av att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet ska skaffa sig den kunskap som behövs.

Det är liksom ett gap däremellan, fru talman, ett gap mellan EU-regleringen och att den enskilde ska skaffa sig kunskap. Det är ett gap när det gäller att ta ansvar för Sverige. Det saknas här, fru talman.

Jag tänker att det nog kunde vara bra att ha full koll på Sverige i arbetet tillsammans med EU. Det kan också vara bra att lära av alla duktiga, engagerade människor som har skaffat sig den kunskap som de behöver.

Mikroplaster finns i dag i så gott som alla jordens ekosystem. Inom forskarvärlden menar man att det är hög tid för mer forskning om plasternas påverkan på människor. Samtidigt har den storskaliga vindkraften seglat upp som en ny betydande spridare av mikroplaster. De mer precisa och långsiktiga effekterna av mikroplaster kan ha påverkan på människors hälsa. Det är inte kartlagt, men alltmer forskning pekar på risker. Men forskningen ligger efter, och det är hög tid att vi lär oss mer. Det menar både forskare och hälsoorganisationer som WHO. Då tänker jag att det kunde vara bra med en halvhalt.

Hur påverkar vindkraften våra marker egentligen? Och hur avser ministern att agera för att även mark och miljö runt vindkraftverken ska vara giftfria? Den storskaliga utbyggnaden av vindkraft kan komma att bli en betydande källa till spridning av mikroplaster.

Verkens turbinblad, som kan väga över 20 ton styck, består till största delen av kompositplast. De snurrande bladen eroderar när de utsätts för vind, regn, snö och is, och då lossnar små bitar av plast från ytan och sprids i naturen. Hur mycket plast som sprids vet man inte riktigt. Men om man utgår från att bladen på ett verk kan tappa ungefär 10 procent av totalvikten under en beräknad livslängd på 15 år har man räknat ut att den skulle kunna släppa ifrån sig sex ton mikroplaster. Sex ton är ungefär som tolv hästar, fyra bilar eller liknande. Det är ganska mycket, och då har vi inte heller kommit till detta att återvinna ett sådant blad.

Gör vi rätt val för framtiden? Framtiden är ju faktiskt inte så långt borta när det gäller hållbarheten på ett vindkraftverk.

Anf. 24 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Mikroplaster är ett otroligt viktigt område, och plastnedskräpning, inte minst i våra hav, är ett väldigt stort miljöproblem.

Jag måste ge Alexandra Anstrell en liten eloge för en otippad vinkel i hennes kamp mot vindkraften. Vi har ju debatterat den många gånger, och det verkar som att uppslagen är breda och att det finns många olika sätt att ifrågasätta och angripa vindkraftsutvecklingen i Sverige. Där tycker jag kanske inte att vi ska gå på vindkraften, utan att vi kan titta bredare på hela problematiken.

Om Alexandra Anstrell verkligen är engagerad i sitt arbete mot mikroplaster, är det då inte bättre att titta på vad våra experter bedömer är de stora källorna till mikroplaster i miljön i stället för att med ryggmärksreflex vid varje tillfälle gå på vindkraften? Det är så vi från regeringens sida arbetar. Vi låser oss inte vid våra enskilda vinklar eller vid enskilda källor, utan vi tittar brett på miljöproblematiken.

Naturvårdsverket har tittat på vilka som är de stora källorna till mikroplaster. Man säger att industriell produktion och hantering av plast är en sådan källa. Slitage av däck från vägbanor är också en stor källa till mikroplast liksom konstgräsplaner. Textiltvätt är också en källa till mikroplaster, eftersom textilier i dag ofta görs av plast. Båtbottenfärg har man lyft upp som en sådan källa och inte minst nedskräpning, det vill säga det plastskräp som vi som medborgare tyvärr alltför ofta släpper på gator och torg och även i naturen. År 2019 gjorde man en uppdatering och konstaterade att spillmaterial från byggen också kan vara en källa till mikroplast. Ridanläggningar med underlag av plast eller gummi kan också vara en sådan källa. Även konstgräs i annat än planer, till exempel i trafikmiljöer och parkmiljöer, kan vara en källa till mikroplaster.

Ingenstans på den här listan hittar jag just vindkraft som en viktig källa till mikroplaster, och det är väl också något som är värt att ta till sig för Alexandra Anstrell. Därmed inte sagt att vi inte ska engagera oss i alla källor. Vårt mål måste ändå vara att minska den väldigt stora belastningen av plast och plastnedskräpning som miljön utsätts för.

I våra hav har vi en stor utmaning med 150 miljoner ton plast som flyter omkring och även bryts ned till mikroplaster. Vi vet också att mikroplaster kommer in i den mat vi äter och i det vatten vi dricker och därmed påverkar oss.

Vi vet att användningen av plast leder till risk för slitage av plast, till exempel i vindkraftverk. Men plast används på många andra ställen där man kan tänka sig att slitaget är större.

Vi transporterar också plast för produktion. I februari förra året hamnade 13 ton plastpellets på stränderna på västkusten när fartyget Trans Carrier förlorade sin last utanför Danmark. Detta är ett exempel på att plastanvändning i sig också är något som driver platsnedskräpning och uppkomst av mikroplaster.

Vi jobbar intensivt med att minska nedskräpning och förekomst av mikroplaster. Vi gör det på bredden, och låter våra experter avgöra vad de stora källorna är.

Det pågår också ett intensivt arbete för att utveckla vindkraften. Till exempel prövar man nu kolfiber för vindkraft och även andra materialkombinationer. Teknikutveckling pågår alltså. Det bedrivs också forskning på vindkraft. Här styr inte regeringen vad det ska forskas på, utan vindkraftsaktörer och myndigheter får här peka ut vilka områden som är mest väsentliga. Skulle de tycka att mikroplastspridning är ett sådant område är det inget som hindrar att man också forskar på det.

Anf. 25 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Det är inte bara mikroplaster som är ett problem för vindkraften i vårt kalla klimat. Det rapporteras också om att is på rotorbladen kan vara ett stort problem. I dag finns det inga tillförlitliga avisningssystem

som tar bort is när vindkraftverken är i drift, utan avisning sker medan vindkraftverken står stilla.

Visste ni att vindkraftverk inte kan generera el till sin egen avisning? Man måste alltså tillföra el någon annanstans ifrån för att avisa vindkraftverk.

Vattnet som bildas under avisning rinner rakt ned i marken. Vad som händer vid tvätt av rotorbladen kan vi bara förfasa oss över. Det sprids runt omkring och rinner som sagt rakt ned i backen. Är det så vi vill ha det?

På vintern slängs iskokor iväg från rotorbladen och kan i olyckliga fall slå ihjäl en människa eller skada ett djur. Därför är 300 meter runt varje vindkraftverk livsfarligt område. Det är svårt att lära renar och fåglar att läsa att det är farligt område där de inte ska gå eller flyga. Vi kommer att prata mer om djurlivet i vår nästa debatt.

Men 300 meter kan vi alltså använda som måttstock för i vilken omfattning mikroplasterna sprids runt när is och oväder skaver på rotorbladen. En sådan där riktigt mörk, isande natt när det blåser så att man tror att husen ska blåsa bort tror jag nog att vädret också skaver lite på rotorbladen.

Fru talman! Jag vill verkligen inte måla upp en dystopisk framtidsbild av vindkraftverken. Jag vill som sagt bara belysa både för- och nackdelar med en utbyggd vindkraft. Om man ser problemen kan man också göra något åt dem. Men om man inte inser att det finns problem kommer det aldrig att ske några förbättringar.

Vad säger miljö- och klimatministern egentligen om att ett vindkraftverk under sin livslängd kan tappa ungefär 10 procent av sin totalvikt, vilket innebär sex ton lossnad plast?

Ska vi inte ta ansvar för detta bara för att det inte finns med på Bolunds lista? Ska vi ta större ansvar för konstgräsplaner än för den kraftiga utbyggnaden av vindkraft? Vilka råd finns till kommuner och medborgare? Är det här något man vill ha inpå knuten? Vilka olika alternativ finns? Hur gör vi rätt val för framtiden?

Fru talman! Var är försiktighetsprincipen i det här? Verksamhetsutövaren ska vidta åtgärder eller begränsningar i sin verksamhet eller vidta andra försiktighetsmått för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller andra olägenheter för miljö eller hälsa uppstår.

Försiktighetsprincipen innebär att försiktighetsmått ska vidtas redan om det kan antas att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada och olägenheter för människors hälsa och miljö. Det räcker således att det finns en risk för skada eller olägenhet. Vid sådan risk ska skada och olägenhet för människors hälsa och miljön förebyggas, hindras eller motverkas genom skyddsåtgärder, begränsningar och övriga behövliga anpassningar.

Fru talman! Jag frågar igen: Var är försiktighetsprincipen i det här? Jag undrar vad ministern har att säga om försiktighetsprincipen gällande utbyggnaden av vindkraft i Sverige. Jag undrar vidare hur ministern avser att agera för att ta ansvar för försiktighetsprincipen här.

Anf. 26 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Hela min politiska karriär har handlat om miljö- och klimatfrågor. Jag har inte minst ett stort engagemang för havsmiljö och är utbildad biolog med inriktning på de akvatiska och marina systemen.

Marin nedskräpning och andra negativa miljöeffekter av plast och mikroplast hör till vår tids stora miljöutmaningar, och det är därför vi tar den frågan på det allvar den förtjänar. Det gör vi och våra experter genom att titta brett på frågan var de stora källorna till mikroplaster finns och sedan göra insatser där för att minska belastningen.

Som naturvetare och tidigare miljöforskare tycker jag att detta är ett ganska sunt sätt att angripa en problematik. Vi i Regeringskansliet ska inte sitta och gissa vilka källor som är stora eller små utan överlåta det till dem som har förmågan att göra denna bedömning. De får ta fram underlag till oss så att vi som ska fatta politiska beslut kan avgöra vilka åtgärder som krävs för att minska problematiken.

Jag får lite grann en känsla av att Alexandra Anstrells engagemang inte ligger i motståndet mot mikroplast utan snarare i motståndet mot vindkraft, för det finns ingen ände på skäl i Alexandra Anstrells retorik för att stoppa vindkraftsutbyggnaden i Sverige. Är det inte mikroplast så är det iskokor eller annat.

Låt mig poängtera att listan jag läste upp inte är min utan Naturvårdsverkets lista över de stora källorna till mikroplaster, och vindkraft finns inte med på listan. I min kamp mot mikroplaster och plastnedskräpning och de stora problem det innebär kommer jag nog därför att fortsätta att engagera mig i det som enligt våra experter är de stora källorna. Jag tror att det är det klokaste sättet att så fort som möjligt sätta punkt för denna problematik.

Vi tar frågan på stort allvar, och jag är glad över att vi har tryckt på och fått till ett samarbete också på europeisk nivå. Den europeiska kemikaliebyrån har bedömt att mikroplaster är mycket svårnedbrytbara och kan lagras i levande varelser, vilket är en varningssignal för oss alla. Man konstaterar också att det är svårt att uppskatta effekten på sikt och att det därför bör regleras. Detta arbete är nu på gång, och regeringen välkomnar verkligen en reglering på EU-nivå för både avsiktligt tillförda och oavsiktligt bildade mikroplaster.

Problemet är ju gränsöverskridande. Det är lätt att konstatera att plast som slängs i Sverige kan hamna någon helt annanstans på jorden och bidra till mikroplastnedskräpning där.

Jag hoppas och tror att både jag och Alexandra Anstrell kan överlåta till experterna i Sverige och inom EU att titta på vilka de mest effektiva vägarna är för att minska belastningen av både avsiktligt tillförda och oavsiktligt bildade mikroplaster. När de har gjort sin analys får vi tillbaka frågan och kan fatta de politiska beslut som krävs för att minska belastningen.

Alexandra Anstrell hoppar väldigt snabbt till slutsatser innan vi har det underlag som krävs för att kunna avgöra om även vindkraften är en källa som bidrar stort till denna problematik på global nivå.

Anf. 27 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern, även om jag upplevde att jag inte fick så många svar. Att ta en fråga på allvar och göra något åt den är ganska stor skillnad, oavsett cv.

Hur mikroplaster påverkar människor och djur har vi inte tillräckliga kunskaper om ännu. Vi behöver mer forskning. Men om det är tydligt att vindkraftverkens rotorblad beräknas släppa ifrån sig sex ton mikroplaster

på 15 år behöver vi ta det på allvar. Vi behöver ta ansvar för det. Det går inte att bara köra på, och så blir det fort och fel.

Ministern sa i en debatt om slutförvar av kärnavfall tidigare här i dag att man behöver kunna göra omprövningar. Han efterfrågade Moderaternas vilja till omprövningar. Jag efterfrågar Miljöpartiets omprövningar.

Kan vi inte titta på alla de effekter detta ger? Hur ska vi kunna skydda oss mot ökade mikroplaster? Ska vi bara gå efter en viss lista och inte titta på alla delar som kan skada vår natur? Är ingreppen försvarbara för framtiden, med de effekter som de ger? Detta undrar jag om ministern kan svara på.

Tänker miljö- och klimatminister Per Bolund ta ansvar för att motverka skada eller att andra olägenheter för miljö eller hälsa uppstår, i det här fallet mikroplaster? Kan ministern tänka sig att ompröva även detta?

Anf. 28 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Vindkraft ska prövas, och den prövas, i alla fall större exploateringar där man bygger vindkraft, vilket prövas av våra myndigheter. Då ska alla miljöfaktorer vägas in i prövningen, och detta görs i dag.

Som Alexandra Anstrell väl också känner till blir inte alla vindkraftsprojekt av, utan en hel del får nej därför att man tycker att andra miljöintressen väger tyngre. Det är precis så det ska vara, tycker jag, och det är också den princip som vi arbetar efter.

Däremot tycker jag inte att vi ska dra väldigt stora slutsatser av ganska spekulativa analyser där man mer eller mindre gissar hur mycket slitage det blir och drar slutsatser utifrån det. Jag tycker att det är bättre att vi låter våra experter göra bedömningen av vilka de stora källorna till plastnedskräpning och mikroplaster är och kommer med förslag på vad vi ska göra åt dem.

Om man skulle komma fram till att vindkraft är en väldigt stor källa till mikroplaster kommer vi självfallet att väga in det också, men det är inget som jag har hört från våra myndigheter. Jag har tydligt läst upp vilka de stora källorna är, enligt våra bästa experter, och jag tycker att det är dessa röster vi ska lyssna på. Det är också vad regeringen gör.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:723 om likvärdig bedömning och tillsyn av impregnerat trä

Anf. 29 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Larry Söder har frågat om jag avser att säkerställa att insatser som höjer kunskapen och främjar likvärdig bedömning och tillsyn av impregnerat trä blir genomförda.

Träskyddsmedel och impregnerat trä berörs av flera olika regelverk. Exempelvis finns det krav på själva träskyddsmedlen och hur de får användas, krav på anläggningarna där träskyddsbehandlingen sker och krav på hantering av avfallet som uppstår.

Träskyddsmedel regleras i EU:s förordning om biocidprodukter, som gäller direkt i samtliga medlemsstater. Syftet med förordningen är att för-

bättra den fria rörligheten för biocidprodukter på den inre marknaden genom harmoniserade regler och samtidigt säkerställa en hög skyddsnivå både för människors och djurs hälsa och för miljön. Huvudregeln är att biocidprodukter ska vara godkända för att få tillhandahållas på marknaden och användas. I Sverige är det Kemikalieinspektionen som prövar biocidprodukter efter ansökan från företagen.

Virke som har behandlats med träskyddsmedel utgör en så kallad biocidbehandlad vara och regleras även det i EU:s biocidförordning. En biocidbehandlad vara måste märkas med tydlig och lättläst information till konsumenten. Den behandlade varan ska också märkas med relevant bruksanvisning och försiktighetsåtgärder, om detta är nödvändigt för att skydda människor, djur och miljö.

Anläggningar för träskyddsimpregnering är miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalken. Beroende på hur stora volymer en sådan verksamhet hanterar krävs antingen tillstånd eller att en anmälan görs till kommunen. De större verksamheterna omfattas av industriutsläppsdirektivet, vars huvudsakliga syfte är att förebygga och begränsa föroreningar från EU:s största industrianläggningar.

Genom branschvisa genomförandebeslut, så kallade BAT-slutsatser, ställs bindande krav på användning av bästa tillgängliga teknik. Träskyddsimpregnering omfattas av BAT-slutsatserna för ytbehandling med organiska lösningsmedel, inklusive behandling av trä och träprodukter med kemikalier. Dessa BAT-slutsatser kommer att börja gälla år 2024. Naturvårdsverket har också nationella föreskrifter som avser skyddsåtgärder och försiktighetsmått vid träskyddsbehandling. Föreskrifterna gäller både för de verksamheter som omfattas av industriutsläppsdirektivet och för de mindre verksamheter som i Sverige är anmälningspliktiga men inte omfattas av direktivet.

Enligt avfallsförordningen gäller att avfall från träskyddsbehandling och avfall som innehåller vissa träskyddsmedel klassas som farligt avfall. Det är avfallsproducenten som ska klassificera avfallet. Farligt avfall ska sorteras ut och behandlas på anläggningar som är avsedda för detta. Yrkesmässig hantering av farligt avfall kräver anmälan eller tillstånd. Verksamheter ska även rapportera in uppgifter om farligt avfall till Naturvårdsverkets avfallsregister. Hushåll ska sortera ut farligt avfall och lämna det på avsedd plats på återvinningscentralen.

Det finns även regler i plan- och bygglagen och Boverkets byggregler avseende exempelvis utformning, funktionskrav och materialval som aktualiseras när impregnerat trä används i byggnader eller anläggningar.

Ett viktigt syfte med regelverken är att samma krav och miljöskydd ska gälla för alla. Reglering på EU-nivå syftar till att ha gemensamma krav för hela unionen. Genom att regelverken följs främjas en hållbar utveckling och en välfungerande inre marknad. Att bestämmelserna följs har inte bara betydelse för människors hälsa och miljön utan också för att företag ska kunna verka på lika villkor. För att säkerställa detta genomförs tillsyn av våra olika tillsynsmyndigheter.

Tillsynen enligt miljöbalken är fördelad på flera myndigheter. I detta fall är berörda tillsynsmyndigheter Kemikalieinspektionen, länsstyrelserna och kommunerna. Tillsynsmyndigheten ska enligt miljöbalken kontrollera att reglerna följs och vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma

rättelse. Det ingår också att underlätta för den enskilde verksamhetsutövaren, vilket bland annat innefattar att ge information om gällande regler.

Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket ansvarar för tillsynsvägledning. Den vägledningen är viktig för att säkerställa en enhetlig tillsyn och tillämpning av regelverken inom Sverige. Regeringen har beslutat om flera insatser som ska stärka och effektivisera miljötillsynen på ett övergripande plan samt göra den mer enhetlig. Bland annat har nya bestämmelser införts om att ta fram nationella mål för tillsynen enligt miljöbalken. Dessutom har fem centrala myndigheter och länsstyrelserna fått ett treårigt uppdrag att främja tillsynen. I uppdraget ingår att stärka och samordna tillsynsvägledningen.

Regeringen arbetar med flera insatser för att minska klimatpåverkan. Ett ökat träbyggande bidrar till flera av regeringens klimatmål för att minska utsläppen. Trä har egenskaper som även ger bra förutsättningar för industriell byggproduktion, hög grad av prefabricering och serietillverkning. Regeringens ambition är att svenska företag ska ha goda konkurrensförutsättningar samtidigt som produktionen ska vara hållbar och ett högt miljöskydd säkerställs.

Anf. 30 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag har all respekt för att ministern har många interpellationsdebatter i dag, men vi ska prata om Sveriges eget guld, det vill säga trä.

Sverige är ett av de länder som har störst potential när det gäller framtidens byggnationer i trä, inte minst på grund av all skog som finns inom landets gränser och som tas om hand föredömligt av våra skogsägare. Trenden att använda mer trä är väldigt stark i Sverige. Inte minst har diskussionerna på allvar tagit fart om fördelarna med träkonstruktioner i stadskärnor och i infrastruktur. Det finns ett flertal goda exempel som borde spridas för att öka kunskapen i kommuner och regioner.

När man bygger med trä utomhus eller i utsatta konstruktioner måste träprodukten som används skyddas från röta. Då är det lämpligt att använda ett träskyddsmedel eller en kemisk modifiering av träet. Träskyddsmedel och impregnerat virke har genom åren fått kritik för att vara giftiga och miljöföroreande. Det har varit befogad kritik, men faktum är att det har gjorts framsteg de senaste decennierna.

Jag är dock rädd för att allmänheten, våra kommuner och resten av Europa inte ser de framsteg som gjorts och därmed av gammal vana väljer annat material, därav min interpellation i dag om hur vi säkerställer att vi informerar och utbildar kring de nya förutsättningar som gäller för impregnerat trä. Vi vill ju det bästa för miljön och vill inte fatta beslut på gamla fördomar. Jag menar att det är viktigt att se möjligheterna med att använda impregnerat trä i stadskärnor runt om i landet eftersom alternativen ofta är sämre och påverkar miljön betydligt mer.

Vi är stora användare av trä och en stor exportör som både skapar jobb och företag i Sverige och bidrar till vårt välstånd. Träets framtid hänger mycket ihop med Sveriges exportframtid. Det är väldigt roligt att impregnerat trä numera används i allt högre grad i utomhusmiljöer. Med rätt information skulle vi kunna få det så på betydligt fler områden.

Prot. 2020/21:130

31 maj

Svar på
interpellationer

Ministern verkar ha samma åsikt som jag om träets möjligheter. Ett ökat träbyggande bidrar till flera av regeringens mål för att minska utsläppen. Precis som ministern sa har trä egenskaper som även ger bra förutsättningar för industriell byggproduktion, hög grad av prefabricering och serietillverkning.

Ministern använde en stor del av sitt tal till att tala om hur träskyddsmedel hanteras och vilka krav som finns. Jag har inget emot höga krav så länge kraven är lika för alla inom EU, det vill säga att Sverige inte återigen är bäst i klassen på att ställa krav och kontrollera medan övriga Europa gör lite som de tycker. Om övriga Europa inte ställer lika höga krav och inte har samma information som vi lär det slå tillbaka på träindustrin i Sverige.

Trots denna inställning från oss i Sverige ser vi att EU gör allt fler försök att få trä som mer miljöfarligt än det är. Vi måste få EU att förstå att träet är en förnybar resurs och en av lösningarna för en god miljö i framtiden. EU vill lägga stora delar av skogen i träda, vilket går helt emot vår idé om att använda, förädla och utveckla skogen som den förnybara resursen är. Det är även så som skogen gör mest nytta för miljön.

Jag tycker inte att ministern svarar på min fråga. Tyvärr bedöms i dag impregnerat trä olika i olika delar av landet. Länsstyrelser, regioner och kommuner har inte en likvärdig bedömning vad gäller impregnerat trä och hur det ska hanteras. Det försvårar för företag som är verksamma inom branschen.

Vilken informationsinsats tänker regeringen göra för att säkerställa att man bedöms lika över hela landet och för att påverka länder inom EU när det gäller att ställa samma höga krav som Sverige?

Anf. 31 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag tackar Larry Söder för en viktig fråga som vi har debatterat även vid andra tillfällen.

Det är glädjande att tekniken går framåt, när det gäller hur vi ska kunna bygga mer i trä men också hur vi ska kunna skydda träet så att det kan göra nytta så länge som möjligt. Där pågår det väldigt spännande aktiviteter både när det gäller att välja ut träslag som så att säga har inbyggt skyddsmedel och som är impregnerat redan när det växer och därmed har en bättre motståndskraft och när det gäller att skydda virke från angrepp genom tryckimpregnering med linolja eller värmebehandling, som är ett annat sätt att se till att man ökar skyddet.

Det handlar också om att använda rätt trä i rätt läge och utforma konstruktionen så att man verkligen utnyttjar träets fördelar, så att träet inte blir utsatt för onödig fukt.

Det finns alltså många sätt att använda trä på ett bra sätt. Och när tekniken går framåt är min syn att regelverken då också måste ändras. Det är ingen som tjänar på, särskilt inte branschen, att man har regelverk som är baserade i en tid när man använde helt andra tekniker.

Jag delar Larry Söders uppfattning att det är viktigt att vi har samma villkor och goda villkor för träproduktion i olika delar av EU och också i olika delar av landet.

När det gäller att säkerställa konkurrensen för svenska företag är det en reglering som sker på EU-nivå. Det är av nödvändighet eftersom vi har en gemensam inre marknad, och vi vill att samma regler ska gälla för trä som importeras till Sverige som för det som produceras i vårt land. Där är

det en ganska lång process när det gäller till exempel kraven i EU:s biocidförordning. Det finns kommittéer på EU-nivå där varje medlemsland är representerat. Där har också Sverige en röst vid bordet. I dessa kommittéer hanterar man bland annat just tillämpningsfrågor och vägledningsdokument för att säkerställa att man ska få en enhetlig hantering av biocidprodukter och behandlade varor. Detta är någonting som vi arbetar för och eftersträvar, och där är Sverige en stark röst för att det ska vara lika hantering i olika delar av vår union.

Sedan tror jag att Larry Söder har en poäng i att det har funnits en del oklarheter som det har funnits skäl att klara ut. Det har till exempel funnits otydligheter när det gäller hur träskyddsbehandlat virke ska märkas. Genom att vi har haft en dialog mellan myndigheter och branschorganisationer har man lyckats hitta lösningar på hur kraven på märkning ska uppfyllas på ett sätt som jag uppfattar att alla parter är nöjda med.

Det har också funnits otydligheter i hur kravet på lagring av träskyddsbehandlat virke ska utföras och framför allt hur Naturvårdsverkets föreskrifter ska tolkas. Det pågår för närvarande en översyn av dessa föreskrifter. Där uppger också myndigheten att behovet av förtydliganden kommer att tas in i detta arbete för att säkerställa att man får en enhetlig hantering och att tillsynen blir lika när det gäller träskyddsbehandlat virke. Även där pågår det alltså ett arbete.

Naturvårdsverkets föreskrifter är från 2001 och har hunnit bli 20 år gamla, och mycket har som sagt hänt sedan dess. Där har verket uppgett att dessa föreskrifter behöver uppdateras utifrån den utveckling som har skett i branschen och utifrån vad som har skett i övrig lagstiftning under dessa 20 år. Där kommer man fortsatt att beakta eventuella otydligheter och se till att reglerna blir enhetliga och att man får en enhetlig hantering och tillsyn av träskyddsbehandlat virke.

Anf. 32 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Tekniken går framåt, och det är klart att vi måste fatta beslut framåt i tiden med den bas som vi har i dag och på något se hur verkligheten ser ut i dag. Då menar jag att det är väldigt viktigt med en informationsinsats så att man faktiskt bedöms lika oavsett var någonstans i Sverige som man har sin produktion så att man inte blir undanskuffad eller bedöms annorlunda i en kommun jämfört med i andra kommuner.

Jag brukar säga att man ska ha rätt produkt vid rätt tillfälle. Och det är klart att det också är rätt träslag vid rätt tillfälle som gäller. Att kunna göra rätt bedömning av träimpregneringen är också en bas för att kunna välja rätt produkt.

Jag ska ge en lite större bild av vad detta egentligen handlar om. Sveriges yta är täckt av skog. 70 procent av Sveriges yta är täckt av skog. Det är klart att all denna skog inte är lika bra, utan det finns olika kvaliteter. Men jag menar att det visar att vi har en potential som andra EU-länder kanske inte har, och vi måste ta vara på denna potential. Jag sa att skogen är Sveriges guld, men jag menar att det är någonting som vi har här – någonting som är gratis, någonting som vi faktiskt kan förädla och någonting som vi kan bygga våra industrier på. Då är det viktigt hur ministern och regeringen ser på den industrin i Sverige så att den inte får svårare att hanteras i EU utan att den får leva och frodas.

80 procent av skogsnäringens produkter går faktiskt på export, och mycket av dem går till Europas länder. Det är därför oerhört viktigt att vi är en stark röst för skogsnäringen i EU. Jag hoppas att ministern tar till sig detta. 120 000 människor är sysselsatta i denna bransch i Sverige. Det är alltså inte få människor som är det.

Ministern pratade om märkning. Om man märker träprodukter enligt NTR är det en märkning som branschen känner till. De som ska välja träslag vet också vad det innebär. Jag tror att det är ganska bra.

Men jag uppfattade inte om ministern tycker att det finns tillräckligt med kunskap runt om i Sverige i dag för att de nödvändiga besluten ska kunna fattas så att det blir likvärdigt över hela Sverige. Jag uppfattade att ministern menade att man ser framåt och försöker skapa detta. Men jag vet inte om ministern höll med mig när det gäller min bild av att jag tycker att kunskapen i Sverige är ojämlik och att företag behandlas olika.

Sedan uppfattade jag inte om ministern tycker att det är bra att vi ökar användningen av trä i Sverige och att vi ökar användningen av impregnerat trä i Sverige. Om ministern tycker det borde vi på något sätt ha en gemensam bild av att man borde öka kunskapen om de framsteg som har gjorts inom impregnerat trä.

Anf. 33 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Svaret på den sista frågan är ett entydigt ja. Vi vill från regeringens sida gärna öka byggandet i trä. Vi tror att det är en viktig lösning för att minska klimatpåverkan. Man brukar säga att ungefär 20 procent av Sveriges klimatpåverkan kommer från bygg- och anläggningssektorn i bred bemärkelse. Då är det klart att en väldigt viktig väg för att minska denna miljöbelastning är att välja klimatsmarta material. Och trä har många goda fördelar. Trä är exempelvis ofta det som förekommer i industriell produktion när man till exempel bygger komponenter i fabrik för att sedan bara montera ihop dem på plats. Det finns alltså en potential där att effektivisera byggandet och minska byggfelen och också att kunna pressa kostnaderna när det gäller byggande så att man kan bygga snabbt och effektivt och till en lägre kostnad. Där är det alltså ingen tvekan om att det också är regeringens ambition.

Däremot är det också viktigt att poängtera att det finns flera olika miljöproblem som har kopplats till impregneringsanläggningar. Det handlar bland annat om utsläpp till mark och vatten och om hantering av spillbitar och överflödiga rester. Många träskyddsmedel är fortfarande giftiga och kan orsaka skada till exempel på vattenlevande organismer. De är också ofta svårnedbrytbara och finns kvar i miljön under lång tid. Det är bland annat därför de används, just för att de ska skydda träet från att bli angripet.

Regeringen har avsatt ett saneringsanslag för att sanera förorenade områden. Man kan konstatera att vi har sanerat 128 av de mest förorenade områdena i Sverige och att de flesta av de objekt som har beviljats anslag har varit objekt inom just sågverks- och träskyddsbranschen. Det är 37 olika områden som har sanerats med allmänna medel. Detta är alltså ett historiskt problem som vi ändå måste vara medvetna om. Sedan ska vi på många olika sätt uppmuntra teknikutveckling och att man använder bättre material framöver, men vi kan inte heller glömma att även träskydd och impregnering har miljöeffekter som vi måste ta på allvar.

När det gäller att förbättra tillsynen och se till att den blir enhetlig pågår ett arbete. Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket deltar i arbetet inom EU när det gäller miljöreglerna och tillsyn. Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket och länsstyrelserna har även enligt miljöbalken ett ansvar för tillsynsvägledning. Det inkluderar såväl att ge stöd och samordna som att följa upp och utvärdera tillsynen.

Det finns flera goda exempel på genomförda tillsynsprojekt som handlat om att ge bättre kunskaper inte minst hos handlarna. Det kan i sin tur hjälpa konsumenterna i deras materialval, så att människor väljer det som är bäst anpassat för varje tillfälle. Därigenom kan man minska risken för skada på människors hälsa och på miljön.

I samband med ett tillsynsprojekt om biocidbehandlade varor som genomfördes av Kemikalieinspektionen och kommunerna 2019 hölls det också en branschdialog med syftet att hitta en lösning för märkning av träskyddsbehandlat virke som säljs i lösvikt. Svenskt träskydd har nu också uppdaterat sitt märkningssystem för att uppfylla kraven i EU:s biocidförordning, och systemet håller just nu på att tas i bruk ute i handeln. Medan vi pratar pågår alltså ett arbete med att förbättra och göra tillsynen mer generell och enhetlig.

Vi verkar vara eniga om att vi behöver skapa goda förutsättningar för byggande i trä och att vi har ett arbete som pågår för att skapa en väl fungerande tillsyn och en tydlighet som gör att både professionella byggare och enskilda konsumenter kan göra rätt.

Anf. 34 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Om vi är för ett samhälle som har tillväxt – att vi får fler människor, fler fabriker och en ny infrastruktur – ställs vi ju inför ett val när vi ska bygga det: Vilken typ av produkter ska vi använda? Jag menar att man inte kan välja något som inte gör avtryck på miljön utan att frågan är vilket som gör *minst* avtryck på miljön.

Jag menar att impregnerat trä har gjort en sådan resa att man i många fall skulle kunna välja det i stället för någonting annat. Därför menar jag att vi måste se till att informationen och kunskapen om vad dagens impregnerade trä faktiskt innebär finns där ute. Jag menar inte att det inte gör något avtryck på miljön, för det gör det. Vi ska ställa höga krav på det, och vi ska se till att det är likadana regler i hela EU. Men vi måste även se sanningen i vitögat, det vill säga välja rätt material vid rätt tillfälle – och jag tror att det finns fler tillfällen där impregnerat trä faktiskt är rätt material.

Jag ska ge ministern ett tips som han kan ta med sig. Det handlar om hur vi kan använda trä på ett bättre sätt och öka produktionen och användningen av trä ganska mycket i Sverige. Vi kan låta småhusbyggnationen öka betydligt i Sverige. Där används nämligen trä; 90 procent av alla småhus byggs i trä. På det sättet skulle vi använda träet inom landet – det blir inga långa resor för det – och vi skulle få det förnybara guldet att blomstra igen.

Jag tror ändå att vi har en samsyn gällande att detta är någonting vi måste jobba vidare med. Jag tror att det är oerhört viktigt inför framtiden.

Anf. 35 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack för en bra diskussion, Larry Söder!

Jag tackar också för tipset. Det är viktigt att påminna om att det är kommunerna som har planeringsansvaret och planmonopolet och att det är kommunerna som avgör vilken mark man avsätter för till exempel småhusbyggnationer eller flerbostadshus. Det är dock viktigt att vi, oavsett om det gäller småhus eller flerbostadshus, uppmuntrar den som bygger att välja de miljöbästa materialen. Där har trä en väldigt stor fördel.

Jag uppskattar att Larry Söder lyfter de utmaningar som finns när det gäller att ha samma villkor och tillsyn både inom EU och inom landet. Jag kan konstatera att det pågår ett arbete mellan våra myndigheter och mellan länderna i EU för att så långt som möjligt skapa goda konkurrensvillkor och lika villkor för svenska producenter jämfört med producenter i andra länder.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:733 om vindkraftens påverkan på djurlivet

Anf. 36 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om jag har tagit något initiativ till en övergripande analys för att granska effekterna av huruvida den omfattande vindkraftsindustrin i Sverige påverkar våra ekosystem och vår biologiska mångfald samt om jag har initierat eller har för avsikt att initiera att mer forskning bedrivs för att studera hur djur reagerar långsiktigt när vindkraftverk byggs.

Låt mig inleda med att riksdagen efter förslag från regeringen har antagit målet att 100 procent av elproduktionen ska vara förnybar 2040. De senaste åren har det skett en snabb teknikutveckling inom vindkraftsområdet, och kostnaderna har sjunkit. Vindkraften byggs nu ut kraftigt, och jag förväntar mig att en fortsatt utbyggnad kommer att bidra till att möjliggöra klimatomställningen. Genom elektrifieringen av transporter och industri kan fossila bränslen fasas ut så att vi har nettonollutsläpp 2045.

Vad gäller frågan om analys av effekter på ekosystem och biologisk mångfald till följd av vindkraftsetableringar görs detta på lokal nivå av länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationen i samband med tillståndsprövningen. Oönskade och oacceptabla effekter av vindkraftsetableringar ska identifieras och analyseras i tillståndprocessen och utgöra del av beslutsunderlaget.

När det gäller frågan om huruvida forskning bedrivs för att studera hur djur reagerar långsiktigt när vindkraftverk byggs vill jag hänvisa till forskningsprogrammet Vindval. Det har pågått i många år och omfattar vindkraftens påverkan på människor, natur och miljö. Programmet är ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket. Förutom tidigare genomförda projekt har nyligen medel beviljats för projekten Vindkraft och oförutsedd påverkan på arter och deras livsmiljöer samt Vindkraft och fladdermöss.

De vindkraftverk som nu planeras och byggs är helt annorlunda än de som byggdes för 10, 15 eller 20 år sedan. De bullrar mindre och påverkar

mindre. De producerar mer el, för de blir hela tiden mer effektiva. Det gör att man inte behöver bygga lika många för att få lika stor produktion, vilket gör att intressekonflikterna också kan minskas.

Det är också välkänt att det blir ganska många avslag på projekterade vindkraftverk runt om i Sverige, till havs och på land, just för att man gör bedömningen att andra intressen väger över – till exempel obrutna fjällvidder eller orörda naturskogsområden. Regeringen har visat att vi kan kombinera mer förnybar energi med mer skyddad natur. Genom det arbete som vi har gjort har vi lyckats med båda dessa saker. Vi har fått investeringar på 100 miljarder i vindkraft bara under de senaste åren. Det är fantastiska investeringar som också pressar ned elpriserna och gör så att industrin är konkurrenskraftig och kan göra dessa fantastiska framtidssprång. Sedan 2015 har fler än 1 000 nya eller utvidgade naturreservat inrättats.

Avslutningsvis vill jag framhålla att jag avser att fortsatt följa vindkraftsfrågan noga och verka för samexistens mellan vindkraft och andra intressen. Jag avser att tillvarata potentialen för vindkraftsproducerad el att effektivt bidra till att Sverige blir världens första fossilfria välfärdsland.

Anf. 37 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Vi har haft en debatt tidigare i dag, och även ännu tidigare, där jag hade väldigt många frågor och där vi inte riktigt hann fördjupa oss. Det är anledningen till att det blev flera interpellationer, kan jag berätta även för er som lyssnar.

Det finns ganska få studier som specifikt mäter hur djur reagerar när vindkraftverk byggs, men precis som med all annan form av mänsklig påverkan riskerar vindkraftverk att orsaka skador på naturen. Inte minst påverkas djurlivet. Förutom den uppenbara risken för kollisioner med flygande djur skadas även fladdermöss av tryckförändringar runt vindkraftverken, och fiskar påverkas av ljudet under vattenytan. Det finns alltså en tydlig påverkan på djurlivet av vindkraften.

För djurlivet betyder en störning i allmänhet fara, och djuren reagerar på liknande sätt som när de känner sig hotade: Bytesdjur reagerar genom att ta till flykten medan rovdjur försöker gömma sig.

Älgar, hjortar, renar och rådjur tar till flykten när de upplever fara. Hjortdjuren lämnar närområdet under tiden ett vindkraftverk byggs. Hondjuren är särskilt känsliga under reproduktionstiden, och det finns risk för minskad reproduktion om djuren störs.

Stora rovdjur undviker områden där det vistas människor. Björnar och vargar ligger ofta och trycker eller skräms bort.

I förlängningen innebär en störning en habitatförlust, eftersom rovdjuren får minskade ytor att jaga och vistas på. Buller från vindkraftverk kan teoretiskt störa djurens kommunikation, och även synintryck – reflexer, skuggor, belysning och liknande – kan upplevas som störande för vilt och domesticerade djur.

Fru talman! Sedan har vi det här med tillfartsvägar. De ger naturligtvis ökad tillgänglighet för oss människor. När det byggs vindkraftverk måste man på något sätt komma fram och kunna jobba med verket. Det skapar vägar som sträcker sig genom landskapet och öppnar upp områden som tidigare varit helt utan trafik. Den ökade tillgängligheten kan medföra att

framför allt renar eller rovdjur blir störda. Nya vägar innebär också att landskapet delas upp och fragmentiseras mer.

Just nu pågår debatter och kamper om vindkraft runt om på flera håll i Sverige. Bland annat pågår en stor kamp i Jämtland om huruvida det ska få byggas ett stort antal höga vindkraftverk både i Ragunda kommun och i Krokoms kommun. Ministern var tidigare inne på att vindkraftverken har utvecklats. Ja, bland annat blir de väldigt mycket högre än de var tidigare.

På många platser är det naturligt för människor att leva i samklang med naturens kretslopp, att hushålla och att måna om naturens resurser med hänsyn till det ekologiska systemet men framför allt av hänsyn till nästa generation. Jag har frågat ministern om ministern har tagit några initiativ till en övergripande analys för att granska effekterna av huruvida den omfattande vindkraftsindustrin i Sverige påverkar våra ekosystem och vår biologiska mångfald. Jag uppfattar svaret som att ministern duckar för frågan och hänvisar till att den ska hanteras på lokal nivå av länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationen i samband med tillståndsprövningen.

Då blir frågorna: Var är helhetssynen? Var är ministerns ansvar för Sverige och vår fantastiska miljö? Var är regeringens ansvar för försiktighetsprincipen?

Anf. 38 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Helhetssyn är verkligen temat i regeringens miljöarbete och i mitt arbete som miljöminister. Det gäller då att inte bara lyfta ut enskilda frågeställningar, till exempel på ett område där man personligen är kritisk. Man måste titta på var de stora potentiella konflikterna finns mellan exempelvis klimat och miljö och inte bara försöka hitta anledningar att kritisera en speciell aktivitet eller en speciell energiproduktionsmetod.

Det är viktigt att vi har kunskap när vi genomför förändringar i vårt samhälle, till exempel när vi bygger ut en energikälla som vindkraften. Det är också därför vi har sett till att det finns resurser för att inte bara genomföra forskning i Sverige utan också ta in kunskap från andra länder, exempelvis sådana där man har byggt ut vindkraften betydligt mer än vi har gjort i Sverige. Det är väl värt att påminna oss om att man i Tyskland har ungefär 10 gånger fler vindkraftverk per kvadratkilometer än i Sverige och att det i Danmark är 15 gånger fler. Skulle det vara så att det uppstår väldigt stora problem när man bygger ut vindkraft borde dessa vara väl kända i de länderna, där vindkraften är så mycket mer utbyggd och finns på så många fler platser.

Därför är det viktigt att vi fortsätter med forskning. Däremot tycker inte jag, som tidigare har varit miljöforskare, att vi ska styra forskningen och bestämma vilka områden forskningen ska ägna sig åt.

Ett exempel jag vill nämna är projektet Vindval, som är ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket. I projektet behandlas de stora frågor som vi behöver besvara och de stora osäkerheter som finns. Det är där man bör lägga sina forskningsresurser, och det är också det man har gjort.

Vindval har pågått sedan 2005, och man har genomfört ungefär 50 olika projekt för att titta på vindkraftens effekter. En lång rad rapporter har tagits fram. Man har också tagit fram syntesrapporter, som sammanfattar kunskapsläget inom ett område, exempelvis vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss eller däggdjur på land. Det finns också en syntes-

rapport om vindkraftens effekter på marint liv. Väldigt mycket av det som Alexandra Anstrell efterfrågar finns alltså redan. Då kanske det är bättre att gå till de källorna och försöka utveckla kunskapen genom dem.

Med tiden ändras och utvecklas utlysningen av projekt inom Vindval. Vad jag vet fungerar de teman som man fokuserar på väl, och de fyller de behov som finns. Vi kommer att fortsätta att stödja forskning. Regeringen har avsatt pengar i budgeten för att kunna satsa medel på forskningsprogrammet Vindval, så att man kan forska även framöver. Men redan nu har man genererat en omfattande kunskap om vindkraftens påverkan på både människan och olika djurarter. Det är ett arbete som vi tycker att de behöver fortsätta att utveckla.

Om man nu bryr sig om djur som förolyckas i samhället är det såklart viktigt att även där titta på helheten och inte bara på en enda enskild faktor eller en nisch, till exempel vindkraften. Det är ju exempelvis väl känt att örnar tyvärr krockar med tåg; de befinner sig på spåren för att det finns mat att få tillgång till där. Kraftledningarna är också tyvärr en orsak till att fåglar förolyckas. Återigen tycker jag att det intressanta och viktiga är helheten, det vill säga vilken påverkan samhällets aktiviteter får på till exempel djurbestånd. Där kan jag snarare konstatera att långlivade arter utvecklas bra i Sverige, mycket på grund av att vi har fått bukt med gamla miljöproblem, såsom miljögifter som ddt och PCB. Det är någonting som borde välkomnas.

Anf. 39 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är först när man ser problemen som man kan göra någonting åt dem. Jag har frågat ministern om ministern initierat, eller har för avsikt att initiera, att mer forskning görs för att studera hur djur reagerar långsiktigt när vindkraftverk byggs. Ministern hänvisar till forskningsprogrammet Vindval, vilket är jättebra. Ministern nämnde också en del länder och deras forskning.

Han nämnde dock ingenting om vad som faktiskt står i forskningsrapporterna. Har ministern inte tagit del av dem? Det finns flera kritiska rapporter från olika länder om hur mikroplaster sprids och hur djurliv störs. Det måste vi också ta på allvar. Vindkraften behöver, precis som all annan kraftförsörjning, belysas ur olika synvinklar för att vi på bästa sätt ska kunna ta ansvar för framtiden och säkerställa att vi gör rätt val för framtiden. Kan ministern med säkerhet säga att vi gör rätt val för framtiden med vindkraften?

Fru talman! En portugisisk avhandling om en hästuppfödare påvisar stora skador hos fölen efter att vindkraftverk ställts upp i närheten av gården jämfört med innan, ceteris paribus. Större delen av fölen föddes nu exempelvis med bockhov, vilket aldrig skett tidigare. Det här är naturligtvis bara *en* historia och ingen forskning, men den är nog så viktig att fundera kring. Borde vi inte se till att vi får mer forskning gällande effekterna av vindkraft och ta lärdom av den forskningen? Kan inte ministern tänka sig att göra ett omtag – som han talar om i andra ärenden – även i den här frågan, att göra halvhalt för att säkerställa att nästa steg blir det bästa för kommande generationer?

Anf. 40 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är lite lustigt att Alexandra Anstrell alltid kommer fram till en och samma slutsats i alla sina interpellationer, nämligen att vi ska göra halt för vindkraftsutvecklingen. Oavsett vilken fråga eller vilket problemområde det är vi pratar om är det alltid lösningen på alla problem.

Jag skulle vilja be Alexandra Anstrell att försöka lyfta fokus och titta bredare på de miljöproblem som Alexandra Anstrell själv lyfter fram, vilket jag välkomnar. Jag tycker att det är otroligt bra när ledamöter i Sveriges riksdag är engagerade mot spridningen av mikroplaster och problemen med plastnedskräpning. Men det är ännu bättre om man då tittar på de stora källorna och försöker göra insatser där. Jag väntar med spänning på Alexandra Anstrells nästa interpellation – om de stora källorna till mikroplaster.

Även när det gäller djurlivet är det viktigt att vi fokuserar på var de stora utmaningarna finns. Det finns många andra orsaker som i högre grad utgör källor till att djurlivet riskerar att utarmas och att vi riskerar att få arter som hamnar på rödlistor, blir hotade och i värsta fall utrotas. Det handlar mer om hur vi brukar marken – skogen och lantbruksmarken. Fragmentering av mark brukar lyftas fram som ett sådant område. Det handlar även till exempel om hur vi använder miljögifter och kemikalier och om våra trafiksystem.

Jag skulle säga att det med ganska stor säkerhet är så att just vindkraft inte är någon väldigt stor källa till ett hot mot djurlivet i Sverige. Däremot kan det vara så på enskilda ställen. Det är precis det som miljöprövningen går ut på: När man får ett förslag om att bygga ut vindkraft ska det prövas mot andra intressen. Till exempel har vi sagt nej till utbyggnad av vindkraft i de områden i Östersjön där tumlare finns, eftersom vi gemensamt har kommit fram till att vi inte ska ta risken att den redan från början hotade arten får ytterligare utmaningar.

Allt det som Alexandra Anstrell efterfrågar görs redan. Det är också värt att poängtera att man ska sätta problem i sitt sammanhang. Man brukar ungefär säga – det är en ganska bred uppskattning – att mellan fem och tio fåglar krockar med ett vindkraftverk i genomsnitt per år. Självklart har också läget betydelse för hur många fåglar som dödas. Det är för många. Jag skulle gärna se att inga fåglar dödades av vindkraftverk.

Det skulle göra att man får ungefär 40 000 fåglar som riskerar att dödas av vindkraftverk. Vi har 350 miljoner fåglar i Sverige under en sensommar. I det sammanhanget är det inget stort problem generellt för gruppen fåglar i Sverige och därmed kanske inte en anledning att göra halt för vindkraftsutbyggnaden. Det är en ganska långtgående slutsats av den effekten.

Om man vill kan man göra jämförelser med andra företeelser. Jag vet att Alexandra Anstrell är djurvän. Man brukar räkna med att katter tar ungefär tolv fåglar per katt och år. Eftersom vi har 1,44 miljoner katter i Sverige skulle man i sådana fall kunna konstatera att det problemet är ännu större. Nu är inte jag någon person som kommer att vilja begränsa människors tillgång till katter. Vill man ha en katt ska man kunna ha det. Men man måste kunna relatera olika samhällsproblem till varandra.

Här kan jag konstatera att vindkraft ibland kan vara utmanande mot enskilda populationer. Då ska det vägas in i miljöprövningen och vägas just mot till exempel andra miljöintressen. Däremot är vindkraften en otroligt viktig del av lösningen för att vi ska kunna få ett 100 procent förnybart

elproduktionssystem och kunna ersätta fossila bränslen med till exempel el. Det är någonting som också Alexandra Anstrell borde välkomna.

Det pågår också teknikutveckling. Det finns nu system för att man med hjälp av artificiell intelligens och kameror ska kunna stänga av vindkraftverk om det skulle komma till exempel en stor fågel i närheten. Även här pågår en teknikutveckling inom vindkraftssektorn.

Prot. 2020/21:130

31 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 41 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Om jag skickar in en interpellation med många frågor till ministern raljerar ministern över det, och skickar jag in en interpellation med en specifik fråga raljerar ministern om det. Det är tur att jag inte är här för att glädja ministern utan för att försöka förbättra för Sverige och försöka få ministern att ta ansvar för miljöfrågorna på riktigt.

Vi använder oss av försiktighetsprincipen i Sverige i många fall. Det gäller till exempel nu i fallet med vaccin som vi alla ska ta för covid-19. Det är tur att inte alla fick av det vaccin som är det mest utpekade.

Man undrar var försiktighetsprincipen är här. Vi ser att det finns påverkan på väldigt många olika områden. Det är väldigt många djur som blir påverkade. Även rennäringen påverkas av vindkraftsutbyggnaden. Renarna undviker området närmast vindkraftsparken. Det påvisas av bland annat av Vindvals forskning.

Staten har ett övergripande ansvar för att rennäringen ska fortleva. Jag undrar: Hur tänker ministern agera för att säkerställa att rennäringen och även andra djur inte skadas och påverkas av den kraftiga utbyggnaden av vindkraft? Jag behöver inte ha något mer svar som hänvisar till katter eller liknande. De är kanske inte jättevanliga just kring vindkraften.

Anf. 42 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Självklart har vi ett övergripande ansvar att se till att vi gör en sammanvägning när vi ska säga ja eller nej till olika förslag att bygga ut samhället oavsett om det är en väg, en järnväg eller en vindkraftspark. Där har vi ett ansvar att väga alla olika miljöaspekter och samhällsaspekter som finns, till exempel rennäringen.

Det är också ett arbete som görs. När man tar ställning till förslag om vindkraftsprojekt vägs även de intressena in. Jag tror att Alexandra Anstrell känner till att det inte är alla vindkraftsprojekt som föreslås som per automatik får ja. Det är inte så att man bygger dem oavsett vad som sägs i prövningsprocesserna och vad närboende tycker, utan det är ganska många projekt som får nej. Det är just för att man tillsammans i samhället kommer fram till att det är andra aspekter som är viktigare i just det fallet.

Att därifrån dra över det till extremen som Alexandra Anstrell alltid landar i när vi debatterar, det vill säga att vi ska sätta ett stopp för vindkraftverken, göra ett moratorium och göra halt, tycker jag är att gå alldeles för långt. Det är att dra alldeles för långtgående slutsatser av de frågor som Alexandra Anstrell lyfter fram.

Vi behöver göra en sammanvägning. Där ingår också att titta på att det inte bara behöver vara negativt för alla arter när man bygger. Till exempel kan öppna marker, nya kantzoner eller vägkanter också gynna en del viltarter. Det är inte bara så att det påverkar i en riktning. Det kan påverka på flera olika sätt när man till exempel bygger ut ett område med vindkraft.

Mitt budskap är väldigt tydligt. Vi ska väga olika intressen mot varandra. Det är vad som görs i miljöprövningen. I det arbetet ska det vägas in effekter på djurlivet och den biologiska mångfalden men också till exempel rennäringen. Där ägnar vi kraft åt att ta fram forskning och kunskap för att vi ska få ännu bättre vägledning i de processerna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:734 om åtgärder för ökad trafik-säkerhet för jakthundar

Anf. 43 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Erik Ottoson har ställt ett antal frågor till mig om trafiksäkerhet för jakthundar.

Att skapa säkra passager för vilt på det högtrafikerade vägnätet bidrar bland annat till att minska trafikrelaterade skador på jakthundar. Det är Trafikverket som bedömer och beslutar om val av åtgärd.

Sverige är också världsledande inom trafiksäkerhetsarbetet med högt ställda mål och nollvisionen om att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Det behövs ett fortsatt aktivt arbete med dessa frågor för att uppnå målen och ambitionerna.

Infrastrukturpropositionen, som regeringen nyligen lämnat till riksdagen, innebär den största ekonomiska ramen för infrastruktur någonsin och bland annat fortsatta satsningar på just trafiksäkerhet.

Avslutningsvis vill jag påminna om hundförarens ansvar att hålla sig välinformerad om de bestämmelser som gäller för jakt med hund.

Anf. 44 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag är väl kanske inte helt nöjd, och det tror jag att infrastrukturministern nästan hade gissat redan på förhand.

I svaret beskrivs åtgärder med viltpassager över de högtrafikerade delarna av vägnätet. Det är ironiskt med tanke på att för att en viltpassage ska vara nödvändig ska där finnas ett viltstängsel. Annars behövs ingen viltpassage. Finns där ett viltstängsel behövs det inte heller särskilt många fler åtgärder för att öka trafiksäkerheten för till exempel jakthundar. Jag tror att nyttan, just ur det perspektiv som interpellationen har, är ganska begränsad när det kommer till just den åtgärden.

Sedan beskriver infrastrukturministern att man har lagt fram en ny nationell plan och att det är den med mest pengar någonsin. Det är och har varit sant för alla nationella planer som har lagts fram på väldigt länge. Anledningen till det är i regel generella kostnadsökningar, inflation och ibland viss höjning av ambitionsnivån.

Faktum kvarstår dock att vi sakta men säkert i Sverige under de senaste sex åren har byggt upp en allt större underhållsskuld på det statliga vägnätet. Det är någonting som också går ut över trafiksäkerhetsfrågor.

Sedan avslutar ministern med en oklar släng om hundförarens ansvar att hålla sig välinformerade vad gäller bestämmelser vad gäller jakt med hund. Infrastrukturministern får väldigt gärna utveckla vad det handlar om.

För mig ter det sig tämligen oklart vad det är han åsyftar. Han får gärna förtydliga vad det är han åsyftar.

Det kan låta som ett särintresse, jakthundar och trafiksäkerheten för jakthundar. Men det har faktiskt med trafiksäkerhet att göra.

I ett vilttätt land som Sverige där vi ständigt, åtminstone under de senaste åren, har ökade viltstammar och ett ökat antal trafikolyckor har jägarerna och jakthundarna en väldigt viktig roll i att minska antalet trafikdödat vilt och antalet olyckor med vilt längs våra vägar – inte bara för viltets skull, inte bara för jägarnas skull och inte bara för jakthundarnas skull utan för alla vägtrafikanter skull.

Om man har varit med om en viltolycka vet man hur obehagligt det är och vilka risker som är förknippade med detta. Det kan i värsta fall leda till döden, inte bara för viltet utan även för personer som befinner sig i det fordon som krockar med viltet.

Och vad händer då? Jo, då kommer en eftersöksjägare till platsen – på statligt uppdrag via polisen – som beroende på situation kan behöva släppa hunden för att, om det gäller ett vildsvin eller en älg, ställa viltet för att man ska kunna komma fram och avsluta. Om det rör sig om exempelvis ett rådjur eller annat mindre vilt behöver man kunna komma i kapp och dra ned viltet för att på det viset kunna avsluta och avliva det.

Även dessa hundar, som gör en direkt samhällstjänst på uppdrag av staten, omfattas av perspektivet i min interpellation. Jag är uppriktigt besviken över det ointresse som infrastrukturministern visar med sitt mycket, mycket nödtorftiga svar på interpellationen.

Anf. 45 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag är inte infrastrukturminister för att göra Erik Ottoson från Moderaterna nöjd, utan jag är det för att se till att vi utvecklar Sverige som land, inte minst genom att säkra trafiksäkerheten och investera i bra infrastruktur.

När jag då redovisar att vi gör den största infrastrukturesatsningen någonsin – för det är verkligen den största någonsin – är det intressanta att ledamoten Erik Ottosons parti föreslår riksdagen besparingar. Moderaterna vill minska resurserna som går bland annat till trafiksäkerhet. Och nog spelar det roll vilka resurser vi anslår för att kunna sätta upp viltstängsel eller för att göra andra trimningsåtgärder, som det heter, på utvecklingsanslaget som bidrar till en ökad trafiksäkerhet.

Men Erik Ottoson kommer sannolikt i så fall, fru talman, att i riksdagen rösta för ett förslag som innebär att Trafikverket skulle behöva minska på insatserna för att till exempel begränsa viltolyckor. Den första fråga jag ställer till Erik Ottoson är därför: Är det verkligen rimligt att dra den slutsatsen om man nu är oroad över viltolyckor?

Det andra handlar om att jag naturligtvis kan uppskatta engagemanget när det gäller jakthundar. Jag tycker att det är viktigt, och jag har många i min bekantskapskrets som är engagerade jägare och har egna jakthundar. Det de säger när jag talar med dem är något som jag tror att alla hundägare vet: Vi har ett strikt hundägaransvar i Sverige. Är du hundägare har du ett ganska stort ansvar för att skydda hunden och se till att den har bra förutsättningar att leva ett gott liv. Du ska skydda den även vid trafikolyckor och från att angripa andra hundar eller för den delen andra människor. Man har alltså ett väldigt stort ansvar.

Vi ska göra – och vi gör – stora insatser för att förbättra trafiksäkerheten, undvika viltolyckor och inte minst förbättra förutsättningarna för sök. Det utförs ett fantastiskt ideellt arbete bland jägare och många andra engagerade för att se till att hjälpa till vid exempelvis sök.

Men det sker också en positiv utveckling. Jag vet inte om Erik Ottoson är bekant med det, men enligt Agrias statistik är det en tydligt minskande trend gällande antalet trafikskadade eller dödade jakthundar. För perioden mellan 2018 och 2020 minskade antalet skadade och dödade jakthundar med över 20 procent. Det handlar säkert om en kombination av insatser som görs genom Trafikverkets försorg, av kommuner och regioner och av enskilda vägghållare. För vi ska komma ihåg att de jaktolyckor som inträffar och de hundar som skadas i samband med det inte alltid sker på de statliga vägarna, utan det kan också ske på enskilda vägar, som utgör huvuddelen av det svenska vägnätet.

Den andra förklaringen skulle möjligtvis kunna vara Large Animal Detection – att vi börjar få bättre och bättre säkerhetssystem också i fordonsindustrin och i våra fordon. Volvos Large Animal Detection är i dag ett autobromssystem som känner av inte bara om det finns människor eller andra fordon framför bilen utan också om det finns större djur eller vilt och som därför uppmärksammar föraren på detta eller till och med automatbromsar. Jag hoppas och tror att vi kommer dithän att systemet också kan börja identifiera annat, till exempel större hundar. Det vore en positiv utveckling.

Under förra året tror jag att det var i snitt cirka 60 000 skadade eller trafikdödade djur på våra vägar. Antalet jakthundar av dessa är 233, och det är naturligtvis väldigt många – alltför många.

Det här handlar om en kombination av att man som hundägare har ett strikt hundägaransvar och måste göra de insatser som krävs och av alla de insatser vi gör för att minska riskerna. Men det kostar, som sagt, och det kräver resurser – och Erik Ottosons parti Moderaterna vill enligt det förslag man har lagt fram i riksdagen minska anslaget för utveckling och trimningsåtgärder med 30 miljarder.

Anf. 46 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman och ministern! Låt mig börja i det strikta hundägaransvaret. Jag tror inte att vi är oense om den saken, men jag tror att vi kanske drar lite olika slutsatser av det.

Min slutsats är att när vi har ett problem med så mycket trafikdödat vilt och så många trafikolyckor där vilt är inblandat kan det faktiskt vara – och är – ett statligt intresse att bidra efter bästa förmåga som stat för att försöka hjälpa våra hundförare genom att se till att de ska kunna ta det här ansvaret.

Alla vi som har jagat med löshund vet hur svårt det är att få en hund att stanna och tvärvända vid en väg när man själv befinner sig en eller kanske två kilometer bort och springer för allt vad man har för att stoppa en möjlig trafikolycka. Det är alltså så jakt går till.

Statsrådet skakar på huvudet här och viskar: Då är man alltså inte ens i närheten! Nej, det är helt riktigt; det är så jakt med lös hund går till. Det är helt inom ramen för lagen, och det är helt inom ramen för vad som behövs för att vi ska kunna kontrollera våra viltstammar.

Att statsrådet ger uttryck för att han tycker att det här är bekymmersamt genom att visa här i kammaren under mitt anförande visar och understry-

ker okunskapen om hur man begränsar och hanterar viltstammar, hur vi kan minska antalet trafikdödade vilt och hur vi kan minska antalet trafikolyckor där vilt är inblandat – för att inte tala om antalet olyckor där hundar är inblandade.

Jag vet inte vad det är för hundförare statsrådet talar med som säger att man måste vara i närheten av sin hund när man släpper den för att jaga. Det är inte så det fungerar.

Statsrådet talar om trafiksäkerhetssystem i bilar som har möjlighet att detektera potentiellt större hundar. Detta gör nog inte en ganska stor del av jägarkåren särskilt nöjd. Det gäller till exempel alla som jagar med tax, som knappast kan betraktas som en stor hund men som utgör ett etiskt jaktsätt eftersom den inte stressar viltet särskilt mycket. Det är en form av jakt som håller ned hastigheten och som skapar säkra möjligheter för viltet att avslutas utan att det ska behöva bli några onödigt snabba skott eller annat i skogen.

Jag vill poängtera att det alltså finns enkla åtgärder man kan vidta. Statsrådet känner till en av dessa. Han skulle kunna ge ett uppdrag till Trafikverket att underlätta för jakthundar och hundförare att informera längs med våra statliga vägar genom skyltar och annat, kanske även blinkande ljus i valfri färg, om att här pågår det jakt, och här kan det finnas skäl att sänka hastigheten.

Rådjuren står för merparten eller en väldigt stor andel av det trafikdödade viltet i stora delar av landet eftersom de är hyggligt stationära. De har hemområden på mellan 10 och kanske 40 hektar, och om de har bosatt sig nära en väg måste de därför också jagas nära en väg för att man inte där ska skapa problem med trafikdödat vilt.

Avslutningsvis, fru talman, heter det inte ”trafiksök”. Det heter ”trafik eftersök”. Det är en juridisk term, som infrastrukturministern kan behöva bekanta sig med.

Anf. 47 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Erik Ottoson – jag uppskattar verkligen engagemanget i jakt och jakthundar!

Jag uppskattar mindre att Erik Ottoson som ledamot inte ger svar på en fråga om huruvida det är klokt av Moderaterna att avsevärt, med 30 miljarder kronor, dra ned resurserna på utvecklingsanslaget och trimnings- och miljöåtgärder. Det är det som skulle kunna innebära mer resurser till exempelvis viltstängsel, och jag har ändå uppfattat det som att Erik Ottoson är för den typen av insatser. Jag tror att det kan vara viktigt för att minska antalet viltolyckor.

Jag nämnde tidigare siffran 60 000 trafikdödade djur på våra vägar, varav 233 jakthundar. Det är naturligtvis allvarligt men glädjande nog ändå en ordentlig minskning, enligt Agria, en 20-procentig minskning. Det finns säkert olika orsaker till detta, både att vi nu gör mer insatser för att skydda trafikanter och, tror jag, ett ökat säkerhetsmedvetande och en ökad teknisk utveckling när det gäller våra fordon.

Sedan är det naturligtvis viktigt att påpeka, även om jag uppfattar att Erik Ottoson tycker att det är arbetsamt, att det *är* ett strikt hundägaransvar. Vi kommer inte ifrån det. Den som har en hund har ett ansvar för hunden. Det gäller i jaktsituationer, och det gäller i alla andra sammanhang. Då måste man säkerställa att man kan ta det ansvaret. Annars är det

så: Vid olyckor som sker är det du som hundägare som har ett ansvar. Så säger regelverken. Jag tror att det är viktigt att också påminna om detta.

Det är viktigt att vi – och det ligger inom ramen för arbetet med nollvisionen – utformar infrastrukturen på ett sätt som innebär att vi får färre skadade och dödade i trafiken. Nu har ju nollvisionen i syfte att begränsa antalet skadade och dödade människor, och vi är nu i ett läge där vi har det lägsta antalet någonsin tack vare ett mycket framgångsrikt arbete i Sverige – men också tack vare ett framgångsrikt arbete i svensk fordonsindustri, där vi arbetat med att skapa allt säkrare fordon som kan bromsa och stanna i god tid. Det handlar dessutom om att vi anpassar hastigheten efter det väglag som råder och att det nu i allt högre takt faktiskt kommer bilar som kommunicerar med varandra och ser till att informera om saker som händer längs vägen.

Jag är alltså optimistisk när det gäller trafiksäkerheten. Jag tycker att det är viktigt att vi fortsatt säkerställer att vi kan ha viltstängsel längs våra vägar och på andra sätt säkerställer att det blir en trygg trafikmiljö så att fordonen kommer fram. Men jag är förstas också angelägen om att jaktverksamhet ska kunna fungera på ett bra sätt. Där har hundägare ett strikt hundägaransvar, och vi ska naturligtvis se till att det blir en så bra samverkan som möjligt inte minst med Nationella Viltolycksrådet, som arbetar otroligt framgångsrikt med detta.

Anf. 48 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag ska börja med att informera infrastrukturministern om att interpellationer är en del av riksdagens kontrollmakt gentemot regeringen och inte vice versa. Efter valet 2022 kan han få interpellera mig eller någon annan moderat om vår politik. Tills vidare är det han som är granskad av riksdagen och inte tvärtom.

Vi kan väl börja med att konkludera att statsrådet väljer att lägga väldigt stort eftertryck på det strikta hundägaransvaret, som ingen av oss egentligen menar att det inte finns. Däremot vill jag nog mena att det strikta hundägaransvaret i en samhällsnyttig verksamhet behöver stöd och hjälp från det allmänna.

I svaret till mig skjuter han helt och hållet ifrån sig frågan om möjligheten att ta initiativ till att jägare och hundförare ska få möjlighet att informera i anslutning till statliga vägar och nämner det inte ens senare i debatten, trots att jag lyfter det och frågar om det. Jag förstår inte att man inte ska få sätta upp en skylt längs en statlig väg där det står ”Jakt pågår, lös hund” utan att löpa risken att en vägvakt åker förbi och plockar upp skylten och i värsta fall, om skylten kan knytas till den som har satt upp den, avgiftsbeläggas och få betala självkostnaden för att transportera bort skylten.

Jag förstår att det är ett myndighetsbeslut, men det är faktiskt så att myndigheterna styrs av regeringen. Regeringen kan lägga ett uppdrag om att verka för ökad trafiksäkerhet och möjlighet att informera om jakt längs våra statliga vägar. Det ligger inom regeringens bemyndigande att göra detta gentemot sina myndigheter.

Jag beklagar det bristande engagemanget. Jag hade hoppats på mer. Jag får konkludera att det kanske blir en uppföljning. Det kanske också behövs, för det här duger faktiskt inte.

Anf. 49 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag uppskattar som sagt engagemanget. Om nu Erik Ottoson, fru talman, är engagerad i att man ska få sätta upp skyltar kanske det också ska uttryckas lite tydligare när frågorna till regeringen formuleras framöver.

Även om det är sant att riksdagsledamöter inte ska behöva stå till svars inför frågor från regeringen tycker jag ändå att det är intressant att Erik Ottoson inte med ett ord bemöter det faktum att det förslag som han själv och Moderaterna kommer att rösta för i riksdagen innebär en avsevärd minskning av resurserna för den här typen av insatser. Jag tror att vi behöver mer insatser både för trafiksäkerhet och för att kunna utveckla det svenska transportsystemet.

I utvecklingsanslaget inryms nyinvesteringar i både järnväg och väg liksom trimnings- och miljöåtgärder som på det sättet förbättrar trafiksäkerheten. Där vill, fru talman, Moderaterna skära ned med över 30 miljarder kronor. Alla riksdagens ledamöter har naturligtvis möjlighet att rösta för olika förslag och kan göra precis som de vill i det sammanhanget. Den möjligheten finns naturligtvis också för ledamoten Ottoson.

Jag har som sagt inget övrigt att tillägga mer än att jag uppskattar Nationella Viltolycksrådets arbete. Jag tycker att det är väldigt viktigt. Jag tycker också att det är viktigt att vi kan fortsätta att öka trafiksäkerheten i Sverige, och det gör vi. En viktig del är det som Trafikverket gör med att sätta upp viltstängsel och utforma trafikmiljön på ett säkert sätt. En annan är det starka ideella engagemang som finns. En tredje, som varit aktuell här, är naturligtvis att vi sedan ser till att skydda inte minst hundar från att komma upp på vägar där fordon kör i mycket hög hastighet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:684 om trängselskatt och smittspridning i kollektivtrafiken

Anf. 50 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Charlotte Quensel har frågat mig om jag avser att verka för att minska eller tillfälligt stoppa trängselskatten. Charlotte Quensel har också frågat mig om jag anser att trängselskatten har en reducerande effekt på antalet personer som använder bil som färdmedel till och från jobbet.

Trängselskatten bidrar generellt till att flytta över resor till kollektivtrafik och minska köerna under rusningstid. Pandemin har krävt särskilda hänsyn för att minska det totala antalet resor till och från jobbet. Att den som kan jobba hemma ska jobba hemma har varit centralt för att minska trängseln. Regeringen har även föreslagit att regionerna tillförs medel för att upprätthålla kapaciteten i kollektivtrafiken under pandemin.

För att underlätta för exempelvis sjukvårdspersonal har den tillfälliga skattefriheten för förmån av fri parkering i anslutning till arbetsplatsen förlängts. Möjligheten till fri parkering är något som flera regioner runt om i hela landet har efterfrågat runt sjukhusen. Den gäller nu även under 2021.

Härutöver har regeringen infört krav på smittskyddsåtgärder i långväga kollektivtrafik som bland annat innebär att antalet passagerare på färdmedel inte ska överstiga hälften av färdmedlets sittplatser.

Prot. 2020/21:130

31 maj

Svar på
interpellationer

Avslutningsvis har de ökade arbetskostnader som följt i pandemins spår varit av olika slag. Det kan bland annat vara på grund av ett ändrat resesätt eller ett behov av att köpa teknisk utrustning för att jobba hemma. Vad för kostnader det handlar om varierar över landet, men det är kostnader som normalt sett inte är avdragsgilla i deklarationen. Därför är den schablonmässiga kompensation regeringen föreslagit i form av en tillfällig skattereduktion för arbetskostnader på upp till 2 250 kronor per år också en relevant åtgärd i sammanhanget.

Anf. 51 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för att hon har tagit sig tid att svara på interpellationen, trots den extremt höga arbetsbelastning som råder på grund av pandemin. Det finns andra ministrar som har skjutit upp sina svar till september månad.

Finansministern förmedlar i sitt svar ett antal åtgärder som har införts under pandemin. Det är en typ av förslag som har haft ett brett stöd i finansutskottet och i riksdagen, även om Sverigedemokraterna har velat gå längre än regeringen i några av frågorna. Ett exempel är stödet till regionernas kollektivtrafik för att upprätthålla kapaciteten och vid behov utöka den för att undvika trängsel. Dessa åtgärder har varit bra, men det är inte dem vi diskuterar i dag. I dag handlar det om trängselskatten.

Trängselskatten har, som finansministern medger i sitt svar, ett tydligt syfte: att flytta över bilresor till kollektivtrafiken, särskilt i rusningstid, för att minska köerna. Under pandemin har skatten varit problematisk. Köerna är ett mindre problem än trängseln i kollektivtrafiken om målet är att minska smittspridning och därigenom minska antalet svårt sjuka och antalet som till och med får sätta livet till i denna pandemi.

Regeringens kommunikation till företag och anställda har varit tydlig: Den som kan jobba hemma ska jobba hemma. Det i sig borde ha minskat antalet bilar som befinner sig på vägarna i rusningstid och därmed minskat behovet av en skatt för att begränsa köerna. Att göra nödvändiga resor med egen bil borde leda till minskad smittspridning jämfört med samma resor i kollektivtrafiken.

Finansministern lyfter även den tillfälliga skattereduktionen, och det bör i sammanhanget påpekas att den inte omfattar till exempel pensionärer som till följd av pandemin har fått ökade kostnader för resor. Som jag ser det är den tillfälliga skattereduktionen mer av ett plåster på såret. Den reduktionen skapar inga incitament över huvud taget för att använda alternativa färdssätt till kollektivtrafiken.

I våras fick vi ständiga larmrapporter om överfyllda bussar och tåg här i Stockholm, och den 20 maj kunde vi läsa att Sverige hade den högsta smittspridningen i EU – en förstaplats som ingen vill inneha.

Att underlätta för bilister att använda sina bilar för att minska smittspridningen borde vara ett blygsamt pris under denna pandemi. Då vi verkar vara överens om att ett slopande av trängselskatten skulle minska pressen på kollektivtrafiken undrar jag varför finansministern har motsatt sig att sänka eller pausa den under pandemin.

Anf. 52 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är oerhört viktigt att de som är ansvariga för kollektivtrafiken säkerställer att de fortsätter att köra bussar och tåg även om det

inte är lika många passagerare som det är normalt sett. Vi fick väldigt bekymmersamma larmrapporter om detta, inte minst från den moderatledda Stockholmsregionen där man började med att dra ned på turtätheten mitt i pandemin. Det var naturligtvis mycket olyckligt.

Därför har regeringen också tillfört stora belopp till dem som är ansvariga för kollektivtrafiken så att man ska kunna upprätthålla turtätheten trots att biljettintäkterna sjunker. Det gör naturligtvis att det blir dyrare att transportera passagerarna. Det är välkommet att vi också har fått stöd för detta i riksdagen.

Precis som jag sa är det såklart så att privatpersoner som arbetar under den här pandemin på olika sätt har kunnat få ökade arbetskostnader. Det kan handla om trängselskatteutgifter för personer i Stockholms- och Göteborgsregionerna som inte har möjlighet att jobba hemifrån eller inte kan ta cykeln till jobbet utan då i stället väljer att åka bil av smittskyddsskäl, vilket naturligtvis är bra.

I andra delar av landet kan det handla om andra kostnader som har ökat. Det kan handla om att personer som bor i glesbygd och normalt sett åker kollektivt nu har fått betydligt högre kostnader för att de tar bilen och då behöver köra lite längre, vilket naturligtvis ökar utgifterna för bensen. Man kan tänka sig att det också kan handla om att dra in snabbare bredband för att klara av att jobba hemifrån.

Det ser väldigt olika ut i olika delar av landet. Där tycker jag att den skattereduktion som vi har för ökade kostnader under coronapandemin är väl avvägd på så sätt att den går till hela landet och inte bara till våra storstadsregioner, för också i glesbygd har man fått ökade kostnader under den här krisen.

Anf. 53 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att påminna finansministern om att det är trängselskatten som vi diskuterar i dag och inte andra åtgärder. Många av dem är väldigt bra, men det är trängselskatten det handlar om i dag.

Regeringen presenterade förra veckan ännu en extra ändringsbudget med bland annat följande text: Spridningen av sjukdomen covid-19 fortsätter. Spridningen har en betydande påverkan på samhället i stort, både vad avser enskilda individer och privata företag. Vaccinering mot sjukdomen pågår men är långt ifrån slutförd.

Här nämner regeringen att spridningen fortgår och att den har en betydande påverkan på både samhället och enskilda individer. I april förra året föreslog Sverigedemokraterna att trängselskatten skulle pausas under coronapandemin. Det var omöjligt att inte se och uppleva trängseln i kollektivtrafiken, och vi ansåg, och anser fortfarande, att slopad trängselskatt är en högst skälig åtgärd för att minska smittspridningen under pandemin.

Som finansministern vet smittades många i höstas, och vårens våg har tärt på både individer och samhället i stort. Skulle smittspridningen ha varit lägre om fler hade fått möjlighet att använda bil? Ja. Det gynnar både dem som tar bilen och dem som inte har möjlighet att göra sin resa i bil.

Även finansministern vet att en pausad trängselskatt skulle ha resulterat i att fler hade valt bil som färdmedel. Det var ju just dessa argument som användes när skatten infördes en gång i tiden, alltså att skatten skulle få bilister att välja kollektivtrafik som färdmedel i stället för bil.

Min fråga till finansministern är därför: Väger regeringens motstånd mot bilister tyngre än viljan att med alla medel bekämpa coronaviruset som hittills skördat över 14 000 svenskers liv?

Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Läget skulle naturligtvis ha varit helt annorlunda om det hade funnits någon expert på smittspridning som hade föreslagit att vi skulle ta bort trängselskatten, men så är det ju inte. Den svenska strategin har utgått mycket från att lyssna på dem som är experter när det gäller hur man ska få ned smittspridningen. Ingen tycks ha bedömt att ett borttagande av trängselskatten är en särskilt effektiv åtgärd. Därför har regeringen också jobbat med andra åtgärder.

Det handlar bland annat om att säkerställa att det finns tillgång till kollektivtrafik när antalet resenärer går ned så att det finns möjlighet att resa utan överdriven trängsel. Det är också därför som parkeringsförmånen inte beskattades under förra året och inte heller beskattas under det här året.

Regeringen har alltså vidtagit en lång rad åtgärder, dock inte just den här.

Anf. 55 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru talman! Tack för informationen, finansministern!

Jag blir lite ställd när finansministern säger att ingen har föreslagit att det är värt att pausa trängselskatten under pandemin. Vi som reser kommunalt i Stockholm har ständigt fått höra att det är bra om vi kan välja andra tider och att det är bra om vi kan välja andra sätt att ta oss fram i Stockholm. Vi vet att genom att en person tar bilen blir det i alla fall en person mindre som använder allmänna kommunikationsmedel.

Om man inte har sagt uttryckligen till regeringen att just trängselskatten är värd att pausa under den här tiden borde det i alla fall ha kommit upp på agendan. Och om vi andra kan tänka ut det borde även regeringen tänka ut att det är ett bra sätt att slussa människor från allmänna kommunikationsmedel under en begränsad tid.

Att pausa trängselskatten är inte en fråga om ökade eller minskade arbetskostnader. Det är framför allt en fråga om att arbeta för att minska Sveriges, genom hela pandemin, höga smittspridning. Trängselskatten är en åtgärd som flyttar folk från bilar till bussar, tåg och tunnelbana. Sedan vårvintern 2020 borde vi ha agerat precis tvärtom genom att hjälpa folk att välja bilen.

Avslutningsvis vill jag fråga finansministern om regeringen i händelse av en ny coronavåg kommer att ersätta berörda regioner för en pausad trängselskatt.

Anf. 56 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen har vidtagit en lång rad åtgärder för att underlätta för de personer som behöver resa till jobbet. Det viktigaste är att alla som kan jobba hemifrån också gör det.

Det andra har varit att säkerställa att det ska vara god turtäthet i kollektivtrafiken, trots att antalet resenärer har minskat under pandemin.

Det tredje har varit att säkerställa att man inte blir beskattad om man får fri parkering, vilket har efterfrågats för inte minst sjukvårdspersonal.

Det fjärde är den coronaskattereduktion som kompenserar dem som arbetar i alla delar av landet för eventuellt ökade kostnader under den här coronaperioden. Där vill jag understryka det jag sa tidigare om att det inte bara är i Stockholm och Göteborg som man kan ha fått ökade kostnader under den här perioden. Även i andra delar av landet har människor fått ökade kostnader, till exempel om man har långt till arbetet och väljer bil framför att åka kollektivt. Den här regeringen värnar ju hela landet, inte bara våra storstadsregioner.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:130

31 maj

Svar på
interpellationer

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:703 om överskattning av skatteintäkter

Anf. 57 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Johnny Skalin har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att medborgarna ska ha förtroende för finanspolitiken och för att försvagade inkomster från energi- och miljöskatter inte ska äventyra förutsättningarna för finansieringen av lösningar på centrala samhällsproblem.

Förtroendet för finanspolitiken upprätthålls genom att finanspolitiken utformas på ett ansvarsfullt sätt. Reformerna måste alltid finansieras så att den offentliga skulden utvecklas på ett hållbart sätt.

Johnny Skalin skriver i sin interpellation att Riksrevisionen uppskattar att skatteintäkterna från energi- och miljöbeskattningen överskattats med cirka 25 miljarder kronor från år 2024 och framåt. Men det är en missuppfattning av Riksrevisionens rapport. Det Riksrevisionen säger är att skatteintäkterna från energi- och miljöbeskattningen gradvis kommer att överskattas om hänsyn inte tas till att utsläppen av koldioxid på kort sikt kommer att minska, bland annat till följd av att de beskattas. Enligt Riksrevisionen överskattas skatteintäkterna således inte nämnvärt åren närmast efter 2024 utan först på lång sikt när utsläppen av koldioxid minskar i större utsträckning.

Jag kan också lugna Johnny Skalin med att finanspolitiken, i den analys som nyligen publicerades i regeringens vårproposition, är långsiktigt hållbar. Det gäller trots de mycket kraftfulla åtgärder som regeringen vidtar för att begränsa effekten av covid-19-pandemin och trots att intäkterna från energi- och miljöskatter antas minska på lång sikt på det sätt som Riksrevisionen förordar.

Bedömningen att finanspolitiken är långsiktigt hållbar delas också av både Konjunkturinstitutet och Europeiska kommissionen. De publicerade egna hållbarhetsbedömningar i februari i år. Dessa positiva bedömningar riskerar dock att undergrävas av ofinansierade och budgetförsvagande utskottsinitiativ, som det oppositionen drev igenom tidigare under våren.

Anf. 58 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Häktena är fulla. Brottssärenden läggs ned och läggs på hög. Den upplevda tryggheten är långt ifrån vad den borde vara, inte minst för kvinnor. Vi ser också en alltmer alarmerande situation vad gäller tryggheten i vårt land som helhet.

Vad gäller de grövre brotten, till exempel skjutningar, finns det inget annat land i Europa som har en utveckling som liknar Sveriges. Sverige sticker ut. Sverige har blivit Europas Chicago. Här har gängen under många år tillåtit frodas. Våldtäkterna hör till vardagen, och stöldturnéerna har blivit något som alla villaägare måste förhålla sig till.

Samtidigt hamnar allt fler unga i ett större utanförskap. Och offentliga resurser läggs på människor som aldrig har satt sin fot på arbetsmarknaden. De kanske inte ens vill bli en del av det svenska samhället. De har kanske även svaga förutsättningar för att lära sig svenska språket, för att därigenom kunna komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Hur kan vi ta finansministerns förmåga att långsiktigt lösa centrala samhällsproblem på allvar när regeringen viftar bort rapporter som visar på vikande skatteunderlag samtidigt som kriminaliteten tillåts växa okontrollerat? En över tid eskalerande kriminalitet, en nu skenande arbetslöshet och ett utanförskap samtidigt med en försvagning av den offentliga finansieringen av det som anses ge motverkan gör inte Sverige bättre.

Jämfört med regeringen prioriterar Sverigedemokraterna nästan 33 miljarder mer under en treårsperiod till utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Vi för också en politik för att förbjuda deltagande i kriminella organisationer och för att slå till hårdare även mot småbrottslighet så att inkörsporten till grov brottslighet beivras. Vi för en politik för att låsa in de gängkriminella. Vi vill i svensk lagstiftning införa något som vi kallar förvaringsdom. Det innebär att kriminalvården inte släpper kontrollen över riktigt kriminella och farliga element efter avtjänat straff. Vi finansierar även våra förslag för ett tryggare land.

Fru talman! Sverige behöver inte sticka ut. Sverige behöver inte vara värst i klassen. Sverige kan återgå till att vara ett av de tryggaste länderna att bo i. Men för att nå dit måste vi från det politiska hållet orka prioritera det vi tycker är viktigt. Vi måste orka se vad som kommer för att kunna agera i rätt tid. Därför måste vi också satsa på att stärka sysselsättningen och minska arbetslösheten, så att människor ges möjlighet att både forma sina egna liv och skapa en meningsfull tillvaro.

Det är i dag vi lägger grunden för den verklighet vi kommer att uppleva i morgon. Vi behöver inte välja kriminalitet. Vi behöver inte välja otrygghet. Vi behöver inte välja arbetslöshet. Ändå är det vad regeringen väljer åt oss. Varför?

Anf. 59 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Om Johnny Skalin är intresserad av att diskutera straff, kriminalitet och straffskärpningar är han välkommen att vända sig till justitieministern eller till inrikesministern, om han vill diskutera polisfrågor.

Interpellationen gäller statsfinansernas långsiktiga hållbarhet. Jag kan, efter att ha tagit hänsyn till Riksrevisionens kommentarer, konstatera att inte bara regeringen gör bedömningen att vi har långsiktigt hållbara statsfinanser. Samma bedömning gör både Konjunkturinstitutet och EU-kommissionen.

Anf. 60 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Arbetslösheten i landet har, enligt statistik från december, ökat till omkring 8,5 procent. Det är en nivå som är dubbelt så hög som

strukturell arbetslöshet, och det påverkar i allra högsta grad statens finanser.

Det kan också jämföras med regeringens mål att Sverige skulle ha den lägsta arbetslösheten i EU till 2020. Även det har regeringen alltså missat. Arbetslösheten ligger nu på nivåer som skapar långsiktig och strukturell arbetslöshet och ett varaktigt lidande för människor.

Utöver det mänskliga lidandet leder det till att statens finanser försvaras på lång sikt. Konkursrekord och arbetslöshetsrekord till följd av en pandemi som efterföljs av en kommunkris innebär utmaningar som regeringen måste handskas med och prioritera.

Om man inte tar hänsyn till rapporten som visar på bristande skatteunderlag samtidigt som vi redan har stora utmaningar i samhällsdebatten skapas sämre förutsättningar för att hantera framtida problem eller problem som faktiskt finns i dag. Dessa växer hela tiden, därför att regeringen inte förmår prioritera sin politik för att vi ska kunna hantera de problem som människor faktiskt upplever i vardagen.

Kommunernas skuldsättning har fördubblats de senaste 20 åren. De står inför stora investeringsbehov. Sammantaget uppgår kommunernas och regionernas samlade låneskuld till 726 miljarder, som Kommuninvest förutspår kommer att öka till över 900 miljarder kronor till 2022. Då närmar vi oss ganska snabbt den nivå som statsskulden ligger på i dag. Statens finanser hänger alltså mycket ihop med landets finanser, det vill säga i kommuner och regioner.

Om man inte tar hänsyn till de rapporter som pekar på att vi går mot försämrade statsfinansier om vi inte sticker upp huvudet ur sanden får man ännu fler utmaningar att lösa i framtiden. Om man inte ser problemen komma när de kommer kan man heller inte lösa dem. Som medlem av oppositionen anser jag därför att det gäller för finansministern att hålla huvudet högt, se de problem som kommer och ha mod att agera när de kommer. När vi får en rapport från Riksrevisionen där man pekar på att vi kommer att minska våra intäkter, även om det är på sikt, ska vi förhålla oss till det. Vi ska också förhålla oss till det i relation till de utmaningar och problem som vi står inför här och nu.

Anf. 61 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Självklart ska man förhålla sig till de rapporter som kommer från Riksrevisionen. Regeringen lämnar ju över en skrivelse om det till riksdagen. Just i detta fall har vi förändrat beräkningar i enlighet med det som Riksrevisionen pekar på. Men även med dessa förändringar gör regeringen liksom även Konjunkturinstitutet och Europeiska kommissionen bedömningen att de svenska statsfinanserna är långsiktigt hållbara. Vi tar naturligtvis hänsyn till både hur arbetsmarknaden ser ut och hur situationen i kommunerna ser ut.

Det är möjligt att Johnny Skalin har någon annan insikt som saknas i EU-kommissionen, i Konjunkturinstitutet och bland Finansdepartementets tjänstemän. Det vore i så fall angeläget att han hörde av sig till dessa institutioner, inklusive Finansdepartementet.

Med det sagt är det naturligtvis alltid viktigt att bedriva en långsiktigt hållbar politik. Inte minst jag själv har under de senaste åren tydligt pekat på den demografiska förändring som sker nu när fyrtilistgenerationen kommer upp i 80-årsåldern och på det stora behov som finns i kommuner-

na att kunna anställa personal till äldreomsorgen. Även regionerna behöver anställa personal till sjukvården. Samtidigt har vi nittiotalistgenerationen, som också är en stor grupp, som nu kommer upp i barnafödande ålder. Det gör att vi kommer att behöva bygga förskolor och skolor.

Allt detta kommer att kräva ökade statsbidrag under kommande år så att detta klaras av. Det är därför viktigt att säkerställa att man har ett bra skatteunderlag för det, och i det är sysselsättningspolitiken viktig. Det är ändå glädjande att vi mitt i den största ekonomiska krisen sedan andra världskriget nu har en högre sysselsättningsgrad än när Stefan Löfven blev statsminister, det vill säga att det är fler som jobbar.

Med det sagt ska man inte luta sig tillbaka. En politik för att alla som kan arbeta ska arbeta är central för att minska klyftorna i samhället men självklart också för att finansiera vårt välfärdsåtagande.

Anf. 62 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Det är säkerligen fler som arbetar i dag. Det säger jag inte emot. Men det är också många fler som bor i vårt land. Det är därför som vi, som finansministern säger, måste bygga skolor, äldreboenden och en massa olika saker. Vi måste också satsa på infrastrukturen, eftersom även den slits när fler människor är en del av det svenska samhället. Därför måste också sysselsättningsgraden öka, och arbetslösheten måste minska. Vi måste ta de rapporter som kommer på allvar.

Jag vet inte hur jag ska tolka finansministern. Hon säger att statens finanser är stabila och goda, vilket även bland annat EU håller med om liksom Finansdepartementet, som lyder under finansministern. Samtidigt har vi väldigt stora utmaningar, vilket jag tycker mig höra finansministern hålla med om. Dessa utmaningar blir inte mindre av att fler människor kommer till vårt land. De får inte ens den plats som man förtjänar i det svenska samhället genom att man bidrar till och bygger det svenska välfärdssamhället.

Man kan exempelvis titta på kommunernas pensionsskuld. Den ligger på drygt 500 miljarder kronor. Om man skulle lägga in det i kommunernas balansräkning skulle 20 procent av Sveriges kommuner vara konkursmässiga redan i dag. Situationen kan bli värre om vi inte här i dag ser de problem som kommer i morgon.

Det är detta jag vill lyfta upp till debatt. Vi behöver ta de rapporter och inspel som kommer på allvar. Vi behöver också se vad som har gjorts och vad som inte har gjorts för att sedan vidta de nödvändiga åtgärder som behövs för att stävja kriminaliteten, stärka sysselsättningen och skapa ett välfärdssamhälle som håller också över tid. Jag tror inte att denna regering är det bästa alternativet för det.

Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag sa att vi har en högre sysselsättningsgrad. Ja, det är fler som jobbar eftersom vi är fler i Sverige, men det är en högre andel av dem som befinner sig i Sverige som jobbar nu än när Stefan Löfven blev statsminister. Det här är inte första gången som Sverigedemokraterna försöker ge vid handen att det bara beror på att vi är fler svenskar som gör att fler jobbar. Vi har dock även en högre sysselsättningsgrad, det vill säga en högre andel som arbetar. Det är naturligtvis bra, men det behöver bli ännu fler.

Alla seriösa bedömare som ser över de svenska statsfinanserna gör bedömningen att de är långsiktigt hållbara. Med det sagt ska vi naturligtvis ta hänsyn till rapporter som kommer, och det har regeringen också gjort i detta fall. Även när vi har tagit sådana hänsyn görs bedömningen att statsfinanserna är långsiktigt hållbara. Det gäller inte bara en bedömning av Finansdepartementet utan även av EU-kommissionen och Konjunkturinstitutet.

Det finns emellertid ett uppenbart hot mot de svenska statsfinanserna, och det är riksdagens inklusive Sverigedemokraternas mycket oansvariga agerande när man nu har brutit alla spärrar för hur man agerar. Plötsligt har man bestämt sig för att helt utanför ordinarie process föreslå ett utskottsinitiativ och en egen extra ändringsbudget. Att agera på detta sätt är mycket bekymmersamt inför framtiden. Att höja utgifter och sänka skatter genom olika koalitioner genom hoppande majoritet i riksdagen är enkelt, men att få plus och minus att långsiktigt gå ihop är svårt. Det har konstellationen Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna inte visat att man förmår.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:706 om inbetalning av skatter man fått anstånd med

Anf. 64 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jan Ericson har frågat mig om jag och regeringen överväger någon form av betalningsplan för skatter med anstånd och, om så inte är fallet, vilka andra åtgärder som jag avser att vidta för att undvika en konkursvåg när skatter med anstånd ska betalas in.

Spridningen av det nya coronaviruset har påverkat svenska företag drastiskt. Sedan utbrottet har regeringen, Centerpartiet och Liberalerna presenterat historiskt omfattande åtgärder för att bland annat lindra effekterna för jobb och företag. En av dessa åtgärder är möjligheten för företag att få anstånd med inbetalning av avdragen preliminärskatt, arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt. Anståndsmöjligheten trädde i kraft redan den 30 mars 2020.

Ett viktigt syfte med dessa tillfälliga anstånd är att dämpa tillfälliga likviditetsproblem för företag i den exceptionella situation som råder. Som Jan Ericson nämner i sin fråga har detta likviditetsstöd haft stor betydelse för många företag. Den 24 maj i år hade Skatteverket fattat totalt cirka 187 000 anståndsbeslut avseende drygt 49 000 företag. Det sammanlagda anståndsbeloppet uppgick vid samma tidpunkt till cirka 52,2 miljarder kronor. Av detta belopp hade ungefär 21 miljarder kronor betalats tillbaka. Det utestående anståndsbeloppet uppgick alltså till ungefär 31 miljarder kronor.

Möjligheterna till tillfälliga anstånd har utökats vid flera tillfällen, och regelverket har kontinuerligt anpassats utifrån utvecklingen av pandemin och dess effekter. Ett exempel är den möjlighet till förlängning av anståndstiden som trädde i kraft i februari i år och som innebär att anståndstiden kan vara högst två år, i stället för ett år som tidigare har gällt. Här bör det nämnas att en skattskyldig själv kan välja att betala tillbaka hela

eller delar av anståndsbeloppet under anståndstiden. Anståndstiden kan alltså i sig utnyttjas som en sorts avbetalningsperiod.

Regeringen fortsätter arbetet med att löpande analysera behovet av åtgärder och följer utvecklingen noga. Regeringen har under pandemin kontinuerligt visat att den är beredd att fatta de beslut som krävs.

Anf. 65 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Visserligen har vi haft en ganska stor enighet i finansutskottet och riksdagen om många av krisåtgärderna under pandemin. Men när finansministern i sitt svar skryter om alla regeringens åtgärder för att rädda företagande och jobb klingar det lite falskt.

Under pandemin har Moderaterna, ensamma eller tillsammans med andra, lagt fram ett tjugotal initiativ där vi lyckats samla majoriteter i finansutskottet och riksdagen. Vid ett antal tillfällen har regeringen också för att undvika nederlag i finansutskottet presenterat egna förslag i linje med våra initiativ, innan beslut tagits i finansutskottet. Självklart är vi moderater glada över att vi har kunnat påverka politiken och de olika ändringsbudgetarna så mycket. Men anledningen till att vi tvingats ta initiativ och snabba på ärenden är att vi upplevt att regeringen inte har tagit de initiativ som behövs.

En av de frågor där regeringen faktiskt agerade snabbt var förslaget om att ge anstånd med skatteinbetalningar för att stärka likviditeten i företagen under krisen. Anledningen till att regeringen kunde agera så snabbt var att detta förslag fanns färdigt i byrålådan sedan Alliansens hantering av finanskrisen. Det var då vi införde denna möjlighet, och nu kunde den lösningen anpassas och återanvändas även under denna kris.

Däremot reagerade vi moderater på att regeringen ville ta ut en orimligt hög ränta på skatteanstånden. Att ta ut mycket högre ränta än statens egen upplåningskostnad kändes som ett försök att snylta på hårt drabbade företag under pandemin.

Den 25 mars förra året väckte Moderaterna en kommittémotion i finansutskottet med krav på sänkta räntekostnader för anstånd med skatteinbetalningar. Riksdagens majoritet ställde sig bakom vår motion, och den 17 april meddelade regeringen att man halverade räntan på anståndsbeloppet.

Den 12 januari i år föreslog regeringen en förlängning av möjligheten till skatteanstånd. Samtidigt föreslogs en höjning av räntan på anståndet. Den 21 januari lade Moderaterna fram ett nytt förslag till utskottsinitiativ med krav på sänkta räntekostnader. Även denna gång ställde sig riksdagen bakom vårt förslag.

Det är alltså Moderaternas förtjänst att företagen slipper betala ocker-ränta på skatteanstånden. Regeringen, däremot, visade att man inte insåg det orimliga i att staten ska tjäna stora pengar på att ge anstånd med skatten under en kris.

Fru talman! Jag och finansministern är överens om en sak: Systemet med anstånd med skatteinbetalningar har varit värdefullt – det har räddat både företag och jobb. Modellen för skatteanstånd hämtades alltså från Alliansens krispolitik under finanskrisen, då den moderatledda regeringen tog fram denna modell. Utnyttjandet av denna möjlighet är vad jag förstår betydligt större under denna långdragna kris än vad det var under finanskrisen.

Men det finns ett problem: En dag ska dessa skatter betalas. Det blir inte så lätt för företag som fortfarande har en kraftigt minskad intäkt och omsättning att börja betala de löpande skatterna samtidigt som man ska betala av skatteskulden till följd av tidigare anstånd. Om allt krävs in i sin helhet av de företag som fått anstånd väntar en dramatisk konkursvåg över landet, som slår hårt mot småföretagen och jobben. Och då har ju anståndet med skattebetalningarna varit helt förgäves och bara fördröjt företagens obestånd något år.

Regeringen måste ge besked om en rimlig återbetalningsplan för företag som fått anstånd med sina skatter. Att ge företagen en plan över några år för att betala in de skatter man fått anstånd med skulle ge företagen en rimlig chans att göra rätt för sig, minska risken för konkurser och minska risken för uppsägning av anställda. Staten skulle samtidigt spara stora summor på att slippa betala ut lönegaranti till dem som mister jobbet vid en företagskonkurs, och samtidigt skulle staten få in skatter i stället för att förlora dem vid en konkurs. En avbetalningsplan skulle rädda både företag och jobb och vara en god affär för staten.

Ser finansministern inte problemet? Delar hon inte oron för ett växande antal konkurser om skatteanstånden drivs in för snabbt?

Anf. 66 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vi i regeringen har vid upprepade tillfällen visat att vi följer utvecklingen väldigt noggrant och naturligtvis är beredda att anpassa politiken efter hur utvecklingen ser ut. Det var bland annat därför vi förlängde anståndstiden från 12 till 24 månader. På samma sätt kommer vi naturligtvis även denna gång att följa utvecklingen väldigt noggrant och återkomma om vi ser behov av att förlänga anståndstiden. Det finns ganska gott om tid fram till dess eftersom det är först nästa vår som anståndstiden löper ut. Vi följer naturligtvis utvecklingen väldigt noggrant.

Det är helt korrekt att just anstånd var något som användes under finanskrisen, och det var väldigt bra att vi kunde plocka upp det förslaget ur byrålådan. Dock tillämpade Alliansen under finanskrisen de räntenivåer som Jan Ericson nu kallar för ockerräntor. Om man nu tycker att det var en ockerränta, varför använde man sig av den under finanskrisen?

Med det sagt finns det naturligtvis inför nästa kris helt andra möjligheter för regeringar att plocka ur verktygslådan eftersom den har blivit väldigt mycket större under denna kris.

Anf. 67 JAN ERICSON (M):

Fru talman! När det gäller det där med ockerränta hade vi under finanskrisen ett helt annat ränteläge i Sverige. Staten hade helt andra kostnader för sin upplåning än man har i dag, när man i princip kan låna till nollränta. Det går alltså inte att jämföra detta över huvud taget. I dag är räntan i princip noll för staten, och då borde man inte ta ut höga räntor av företagen för skatteanstånden.

Men, fru talman, när finansministern ger mig ett icke-svar och bara talar om att man följer utvecklingen noga blir jag bekymrad. När finansministern dessutom i sitt svar hävdar att regeringen under pandemin kontinuerligt visat att den är beredd att fatta de beslut som krävs blir det närmast lite provocerande.

Jag påpekade i mitt förra inlägg hur illa och tondövt regeringen agerat när det gäller räntan på skatteanstånden. Men det finns också andra exempel där regeringen visat bristande engagemang eller lagt fram dåligt genomtänkta krisåtgärder.

Stödet till enskilda näringsidkare är ett bra exempel. Det föreslogs av Moderaterna i juni 2020, vilket ledde fram till ett uppdrag från riksdagen till regeringen före sommaren 2020. Men inget hände under hela sommaren, och vi moderater tvingades kalla finansutskottet till ett extra möte den 20 augusti för att få svar på varför inget hände. Hade regeringen tagit semester mitt under krisen? Inte förrän i november kom regeringens förslag om omsättningsstöd till enskilda näringsidkare. Det tog alltså ett halvår från det att man fått uppdraget av riksdagen. Det finns fler exempel.

Min och Moderaternas åsikt är att regeringen alltför ofta dröjt alltför länge med de åtgärder som krävts, och jag känner mig därför inte alls trygg med att regeringen kommer att agera med den kraft som krävs i denna fråga.

Jag upprepar därför min fråga, fast på ett lite annat sätt: Ser finansministern problemet, och delar hon ett antal företag- och branschorganisationers oro för ett växande antal konkurser om skatteanstånden drivs in för snabbt? Är finansministern öppen för att införa någon typ av avbetalningsplan för skatteskulder och anstånd? Hur har hon annars tänkt sig att hantera denna situation?

En dag ska dessa skatter betalas tillbaka. Att man förlänger anståndstiden med ytterligare ett år gör inte att de företag som har det tuffast kan börja betala tillbaka. De behöver anstånd för ytterligare ett år, vilket gör att skatteskulden blir ännu större och sedan en dag ska betalas tillbaka.

När kan företagen vänta sig ett tydligt besked i frågan om avbetalningsplaner? Det är inte, som finansministern säger, gott om tid. För ett företag krävs en lång planering om man ska klara av en så här allvarig situation. När företagen nu överväger om de ska våga hålla ut tills pandemin är över, sätta igång företagen igen och rädda jobben eller trots allt tyvärr är tvungna att gå i konkurs spelar detta roll. Det spelar jättestor roll att man vet hur regeringen tänker sig att de ska få möjlighet att betala tillbaka skatteanstånden. Ska det ske snabbt eller över en viss tid, så att de har en chans att hänga med?

Det är alltså inte gott om tid, utan det krävs ett beslut relativt snart för att skapa tydlighet och tydliga förutsättningar för dessa krisdrabbade företag.

Anf. 68 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är sällan som det är så svårt att göra ekonomiska prognoser som under en kris, särskilt nu när krisen beror på ett virus vars egenskaper vi fortfarande inte fullt ut känner till. Dessutom är det svårt att göra prognoser över den potentiella rekyl. Det är ju lite ovanligt med en kris av den här arten, där det egentligen inte handlar om några grundläggande strukturproblem i ekonomin utan om ett nytt virus.

Jag bedömer att det kan finnas en väldigt stark rekyl tillbaka i svensk ekonomi, och det påverkar naturligtvis hur man ska se på en förlängning av anstånd. Det vore inte så dumt att veta vad som händer nu när en större andel av befolkningen är vaccinerad innan man slutgiltigt sätter ned foten om eventuella ytterligare förlängningar av skatteanstånden.

Vi i regeringen har visat att vi är beredda att agera i frågan. Annars hade vi ju inte fördubblat anståndsperioden på det sätt som vi nu gjorde under den andra vågen. Där handlar det om att vara snabbfotad och fatta beslut när man har tillräckligt med information.

Prot. 2020/21:130
31 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 69 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag instämmer med finansministern. Det är svårt att göra ekonomiska prognoser när man inte vet hur en pandemi utvecklas, vad som händer efter pandemin och hur snabbt ekonomin kan repa sig igen. Men om detta är svårt för finansministern, Finansdepartementet och staten är det ändå inget mot hur svårt det är för den lilla enskilda näringsidkaren som nu har levt med pandemin i ett och ett halvt år.

Många i vissa branscher har sett sina livsverk förstöras helt och hållet. Vi vet att många branscher har klarat det förvånansvärt bra, men vi vet också att det finns ett antal branscher där det i dag är oerhört tufft. Det är de branscherna som har de stora skatteskulderna i dag, och det är där man har fått anstånd. Det är just i dessa branscher man har den största oron för återbetalningarna av den gigantiska skatteskulden.

Finansministern måste ändå hålla med mig om att det om man nu inför en möjlighet till anstånd med skatter för att rädda företagande och jobb och stoppa onödiga konkurser i företag som i grunden är livskraftiga väl är dumt att slå undan benen på denna utmärkta åtgärd, som jag tror att vi båda tycker är jättebra. Om folk sedan betalar tillbaka sina skatter kostar den egentligen inte staten någonting, men det är en jättebra likviditetsförstärkning. Då är det ju dumt att kasta bort de goda effekterna genom att driva in skatterna för snabbt när anståndsperioden är över.

Anståndsperiodens förlängning är en sak, men här talar vi om återbetalningsplanen för de anstånd man har fått, och det är inte riktigt samma sak.

Jag har full respekt för att finansministern vill avvakta lite med besked, men hur länge tänker finansministern avvakta innan hon ger ett besked? Det är oerhört viktigt för företagen att kunna planera. Annars riskerar vi onödiga konkurser. Det är ett faktum.

Anf. 70 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag delar Jan Ericsons uppfattning att man naturligtvis inte ska vänta för länge med ett besked. Vi vill ju inte att något företag ska välja att gå i konkurs i stället för att försöka kämpa lite till på grund av att man känner att man inte klarar av skatteinbetalningen nästa vår. Jag delar helt uppfattningen att det behöver komma besked i god tid.

Från början var det ju bara 12 månader som man kunde få uppskov med, men det har vi nu förlängt så att man kan ha 24 månaders uppskov. Vi i regeringen har också visat att vi förmår agera på ny information.

Jag delar också Jan Ericsons uppfattning att detta är en bra åtgärd. Det var väldigt bra att vi kunde plocka den ur byrålådan från alliansregeringens krishantering. Sedan kan jag i övrigt konstatera att krishanteringen under den här krisen skiljer sig väldigt mycket från alliansregeringens hantering av finanskrisen. De stöd som vi har kommit med för att rädda svenska jobb och svenska företag är av en helt annan karaktär än under finanskrisen. Inte minst gäller det korttidspermitteringen, som ju har inneburit att över en halv miljon svenskar har kunnat vara korttidspermitterade i stället för

att riskera arbetslöshet. Det gör naturligtvis att vi också har helt andra möjligheter att snabbt komma ut ur detta när den värsta krisen är över.

Det är alltså en stor skillnad i krishantering jämfört med alliansåren, även om just detta med anstånden var något som vi kunde plocka ur byrålådan. Det är ju väldigt bra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2020/21:732 om Tullverkets uppdrag

Anf. 71 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! David Lång har frågat mig om regeringen och jag anser att vi gör tillräckligt för att stå emot problemen med smuggling av gods ur Sverige samt om vi avser att utöka Tullverkets uppdrag så att kontrollerna kan öka och stöldgods kan stoppas från att lämna Sverige och, om inte, vad regeringen avser att göra i stället.

Organiserade stöldligor är ett allvarligt samhällsproblem, och frågan om att stoppa stöldligorna är mycket viktig. Den viktigaste åtgärden regeringen vidtar mot stöldligorna är att förstärka Polismyndigheten. Polismyndigheten har det generella ansvaret och de generella befogenheterna för brottsbekämpningen, och det är en god ordning. Regeringen har därför inlett en historisk satsning på Polismyndigheten.

Under mandatperioden har antalet antagna till polisutbildningen mer än fördubblats, och vi är ungefär halvvägs mot målet om 10 000 fler polisanställda. Framöver anställs många poliser runt om i landet. Det innebär all time high för antalet anställda inom Polismyndigheten. Regeringen har också utsett ett särskilt sändebud mot organiserad brottslighet som har till uppgift att samordna UD:s arbete mot organiserad brottslighet och att stötta svenska brottsbekämpande myndigheter. Dessutom arbetar en utredning just nu med att se över Polismyndighetens befogenheter i gränsnära områden. Detta med stöldligor är naturligtvis en viktig del i den utredningen.

Därutöver arbetar vi aktivt och strukturerat i olika internationella samarbeten. Ett exempel på en lyckad internationell insats är när Polismyndigheten frihetsberövade 22 personer i en EU-insats som genomfördes synkroniserat i flera polisregioner i april i år. Insatsen skedde inom ramen för Empactsamarbetet och var inriktad mot gränsöverskridande organiserad stöldbrottslighet. Sammanlagt frihetsberövades 220 personer på olika platser i Europa. De misstänks bland annat för olika typer av stöld, till exempel stöld av bildelar och båtmotorer samt inbrottsstöld. Polismyndigheten samverkade i den här insatsen med Tullverket, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Skatteverket och Arbetsmiljöverket. Det är så arbetet ska bedrivas.

Tullverkets huvuduppgift inom brottsbekämpningen är att stoppa vapen, narkotika och sprängmedel från att komma in i landet, och det är just detta som tulltjänstemännen är experter på. Tullverket arbetar riskbaserat utifrån sitt uppdrag och finns på plats där behoven sett utifrån Tullverkets uppdrag är störst. Där gör också myndigheten rekordbeslag efter rekordbeslag.

Att Tullverket och Polismyndigheten ska byta arbetsuppgifter med varandra framstår däremot inte som särskilt effektivt. Däremot ska varje myndighet bidra med sin del. Därför har vi lämnat ett förslag till riksdagen om att utöka Tullverkets möjligheter att ingripa mot brott som inte omfattas av Tullverkets så kallade brottskatalog. Det är viktigt att Tullverket kan agera när myndigheten upptäcker brott i samband med tullkontroller, men det är bara en pusselbit i arbetet mot stöldligorna.

Våra myndigheter ska arbeta utifrån sina individuella styrkor och sin expertis, och tillsammans kan de då prestera mycket goda resultat. Detta har det så kallade myndighetsgemensamma arbetet mot stöldligorna visat, ett samarbete som kommer att fortsätta. Även detta är en pusselbit i arbetet mot stöldligorna.

Slutligen vill jag kommentera det David Lång beskriver som ”något ökade anslag till Tullverket”. I själva verket rör det sig om den största förstärkningen av Tullverket på ett decennium. Sedan 2017 har anslagen ökat med 30 procent, från 1,7 till 2,3 miljarder kronor. Under den perioden har Tullverket kunnat utöka sin personalstyrka med 265 årsarbetskrafter, och ytterligare 100 årsarbetskrafter förväntas under 2021. I vårändringsbudgeten för 2021 föreslås dessutom Tullverkets förvaltningsanslag få ett tillskott för inköp av teknisk utrustning.

Anf. 72 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Enligt rapporten *Lägesbild organiserad brottslighet 2020* från oktober 2020 är den fria rörligheten för varor och tjänster inom EU och för personer inom Schengenområdet en svag punkt när det gäller Tullverkets möjligheter att övervaka och kontrollera trafiken till Sverige.

Hela systemet bygger på den naiva föreställningen att alla vill göra rätt för sig och att alla har ett ärligt uppsåt. Avsikten att underlätta legal handel över gränserna, som jag tror att de flesta partier är överens om och som även Sverigedemokraterna är positiva till, kan dessvärre utnyttjas av kriminella nätverk genom att de exempelvis transporterar varor utan att för-anmäla dem.

Beträffande Tullverket är Tullverkets bemanning en sårbarhet. Det är det som är lite grann av pudelns kärna i denna interpellation. Vid vissa tider, platser och flöden är det brist på bemanning, vilket innebär att det finns obemannade gränsövergångar. Dessutom förekommer ensamarbete, vilket innebär en ökad risk. Tjänstemän kan då utsättas för hotelser eller mutförsök eller kanske till och med bli lurade, vilket kan leda till att de inte vill, vågar eller kan fatta myndighetsbeslut. Det finns också möjligheter för kriminella nätverk, när de planerar sin brottsliga verksamhet, att kartlägga Tullverkets arbetstider och närvaro.

Tullverket förväntas hantera alla ärenden skyndsamt, vilket försvårar kontroller och ökar risken för att fel ska begås. Till råga på allt saknar Tullverket viktiga befogenheter, som exempelvis att utreda penningtvätt. Trots att det finns indikationer på penningtvätt i så gott som samtliga fall som Tullverket utreder har man alltså inte någon möjlighet att utreda själva penningtvättsmisstanken.

Tullverkets verksamhet har i många år, alldeles för många år, varit djupt underfinansierad. Jag är medveten om att det inte enbart är den nuvarande regeringens fel. Den tidigare borgerliga regeringen bär ett tungt

ansvar, liksom den socialdemokratiska regeringen dessförinnan. Men mellan 2014 och 2019 fortsatte den nuvarande regeringen i samma stil.

Den stora invandringen har också lett till ökad smuggling och ett ökat användande av våld i syfte att man ska bevaka sina brottsliga intressen och sina revir. Det är en av orsakerna till det ökade antalet skjutningar, sprängningar och annat som vi nu har blivit vana vid att läsa om i tidningar och se i nyhetssändningar.

I den senaste budgetpropositionen och vårandringsbudgeten har regeringen äntligen börjat skjuta till ökade medel. Det är 20 miljoner kronor i vårandringsbudgeten. Det är ganska lite, men det är i alla fall ett litet steg i rätt riktning. Samtidigt har det lagts fram förslag på ökade befogenheter för Tullverket. I båda fallen – när det gäller de finansiella förutsättningarna och när det gäller de juridiska befogenheterna – visar det sig att förslagen är alltför klena tilltagna för att vara i närheten av att lösa problemen.

Min första fråga till finansministern får väl då bli: Kommer vi att se en tillräcklig ökning av anslagen till Tullverket? Då menar jag inte bara en uppräkningsökning av lönenivåer. Avser regeringen att öka anslagen för en successivt ökad bemanning och utrustning årligen – om nu Socialdemokraterna skulle sitta kvar vid makten – under resten av detta decennium? Det är vad jag menar skulle behövas.

Anf. 73 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag måste ändå vända mig mot det David Lång påstår. Han påstår att det var i samband med denna vårbudget som vi äntligen ökade anslagen till Tullverket. Regeringen har ökat anslagen sedan 2017, och vi har gjort den största ökningen av anslagen på ett decennium. Det är alltså sammantaget en ökning med 30 procent. Det är naturligtvis mer än den vanliga pris- och löneomräkningen, som ju sker årligen.

Att vi har ökat anslagen betydligt mer än så visar ju det faktum att Tullverket har kunnat utöka sin personalstyrka på det sätt som man har gjort. Man har alltså anställt 265 nya arbetskrafter, och ytterligare 100 är på väg in under detta år. Vi har haft ett långsiktigt perspektiv på Tullverkets arbete för att de ska kunna bygga ut sin myndighet.

Därutöver har vi gett särskilda anslag för att man ska kunna köpa in teknisk utrustning, till exempel skannrar.

Vi kommer naturligtvis att kunna återkomma i samband med budgetpropositionen i höst när det gäller vår bedömning av anslagsutvecklingen för de kommande åren.

Anf. 74 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Den bristande bemanningen och de otillräckliga befogenheterna och därmed de hopplösa omständigheter som Tullverket har att verka under har också fått konsekvenser för kontrollen av utgående trafik. Utländska stöldligor plundrar Sverige på miljardbelopp varje år. De internationella ligorna beräknas ligga bakom så mycket som 90 procent av alla stölder av jordbruksmaskiner, båtmotorer och bildelar och omkring hälften av alla bostadsinbrott. Därefter fraktas godset ut ur Sverige och säljs i stor utsträckning inom det forna östblocket utanför EU.

Vid gränsen står uniformerade tulltjänstemän och vinkar förbi dessa bilar med stöldgods. Där står de och kan inte annat, helt enkelt för att de saknar befogenheter, utrustning och tillräcklig bemanning. Det kan räcka

att ligorna åker genom tullen strax innan färjan ska gå. Då har tullen helt enkelt inte tid att invänta polisen, och då kan tulltjänstemännen inte göra någonting.

Detta har regeringen tidigare lovat att åtgärda. Exempelvis presenterade justitieminister Morgan Johansson den 7 februari år 2018 ett omfattande åtgärds paket, som regeringen kallade det, för att komma till rätta med problemen med stöldligorna.

Och när finansminister Magdalena Andersson nu till slut presenterar ett lagförslag som ska ge Tullverket ökade befogenheter tycks det återigen vara kosmetika. Tullverket skriver själva i sitt remissyttrande till Finansdepartementet: ”Förslaget innebär inte heller någon ändring av myndighetens uppdrag och föranleder därför inte i sig Tullverket att utöka sina utförselkontroller.”

Tullverket kommer bara att få rätt att agera när de råkar hitta stöldgods i samband med kontroller som görs av andra skäl. Man får alltså fortfarande inte aktivt leta efter stöldgods. Det kommer alltså inte att bli någon förändring alls på det området. Trots att regeringen slår sig för bröstet när det gäller ökade anslag och ökade befogenheter ser det onekligen ut som kosmetika, som jag sa tidigare.

Finansministern säger i sitt svar på min interpellation att hon inte tycker att polisen och Tullverket ska byta arbetsuppgifter med varandra. Men det handlar inte om att byta arbetsuppgifter. Det handlar om att Tullverket ska få möjlighet att göra sitt jobb. Finansministern framhåller också att det nyligen gjorts ett tillslag, där 22 personer frihetsberövats genom ett EU-samarbete. Regeringen framhåller gärna sådana exempel, men när sådant sker beror det oftast på att polisen i andra länder har befogenheter att ta fram underrättelser som man delar med sig av till de svenska myndigheterna. Våra svenska trygghetsbevarande myndigheter är fortfarande efter och kommer att behöva prioriteras upp.

Min nästa fråga till finansministern får då bli: Varför vill inte regeringen utöka Tullverkets uppdrag, så att de faktiskt kan kontrollera utförseln av stöldgods? Observera att det inte handlar om att byta arbetsuppgifter med polisen! Det handlar om att ge Tullverket möjlighet att göra sitt jobb. Varför vill inte regeringen göra vad som krävs för att stoppa stöldligorna?

Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Tullverket är alltså inte den myndighet som är ansvarig för att stoppa stöld och stöldligor, utan det är Polismyndigheten. Det är deras arbetsuppgift att förebygga stöld och, naturligtvis, att ta stöldgods, ta fast tjuvar och lagföra dem. Det är alltså polisens arbetsuppgifter.

Nu tycks det som att David Lång menar att tullen skulle göra polisens arbetsuppgifter. Jag är inte säker på att det är det mest effektiva. Om jag trodde att det skulle vara ett effektivt sätt att stoppa stöldligorna – att tullen tog över polisens arbetsuppgifter – skulle jag naturligtvis ha föreslagit det för länge sedan. Däremot kan naturligtvis tullen bistå polisen. Jag vill gärna fortsätta att bygga ut Polismyndigheten, men jag vill helst av allt att man ska se till att förebygga stölderna så att de över huvud taget inte sker. Sedan ska man naturligtvis ta fast tjuvarna och beslagta stöldgodset.

David Lång verkar också utgå från att tullen inte arbetar underrättelsebaserat. Tullen har moderniserat sitt arbetssätt betydligt under de senaste

åren och utvecklat sina arbetsmetoder. Det gör att man nu i väldigt stor utsträckning arbetar underrättelsebaserat. Det är inte så att man bara slumpmässigt tar in personer för kontroll, utan man jobbar med den underrättelseinformationen som man har. Det gör naturligtvis att det är effektiviserat. Vi får ut mer för våra skattepengar.

Min bedömning är att det är viktigt att tullen fortsätter att arbeta på det sättet, för detta arbetssätt har verkligen gett resultat. David Lång säger att de har hopplösa förutsättningar att göra sitt arbete, men sanningen är ju att tullen gör rekordbeslag efter rekordbeslag. De har varit oerhört framgångsrika inom sina arbetsuppgifter, nämligen att stoppa vapen, narkotika, sprängmedel och annat från att komma in över landets gränser.

Polisen behöver även göra mer för att stoppa våra stöldligor. Det råder det ingen tvekan om, och här har regeringen också en lång rad åtgärder på gång.

Anf. 76 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Även om Tullverket har varit framgångsrika i absoluta tal finns det väldigt mycket som tyder på att de trots detta inte är särskilt effektiva. Det är fortfarande väldigt mycket som både kommer in och som transporteras ut när det gäller stöldgods.

När det gäller Sverigedemokraternas politik på området har vi under de tio år som vi har suttit i riksdagen varit det parti som har satsat mest på Tullverket i varje skuggbudget. Vi menar att Tullverkets viktigaste uppgift de närmaste åren är att med kraft kunna delta i kampen mot den organiserade brottsligheten både självständigt och i samarbete med andra rättsvårdande myndigheter i Sverige och i andra länder.

Därför har vi satsat på utökat gränsskydd för både in- och utförsel, kontrollverksamhet och brottsbekämpning samt personal, utrustning och lokaler. För att stärka Tullverkets möjligheter att på ett effektivt sätt förbättra sitt arbete på samtliga dessa punkter har vi skjutit till mer medel i våra budgetmotioner jämfört med regeringens budgetpropositioner.

Tullverkspersonalen måste kunna göra stickprovskontroller på utgående trafik. Det måste vara möjligt att utreda penningtvätt. Tulltjänstemän kommer att behöva bära vapen i högre utsträckning än i dag, och det måste bli lättare att göra husrannsakan i fordon med mera.

I Finland har tulltjänstemännen befogenhet att själva stoppa utförsel av stöldgods. Magdalena Andersson påpekade just att det är polisen som har de här arbetsuppgifterna, men detta kan även göras i Sverige genom att man klassar utförsel av stöldgods som ett smugglingsbrott. I Finland finns också en mer utvecklad samverkan mellan tull, polis och gränsbevakning för att förhindra att internationella stöldligor rör sig över gränserna.

Min avslutande fråga blir därför: Tänker regeringen dra lärdom av andra länders hantering, förslagsvis det finska exemplet, med att klassa utförsel av stöldgods som smugglingsbrott?

Anf. 77 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill absolut inte ha en situation där Tullverket har mindre resurser att lägga på att stoppa införsel av vapen, narkotika och sprängmedel till Sverige. En sådan situation vill jag absolut inte bidra till. Det är oerhört viktigt att stoppa den organiserade brottsligheten men också

att stoppa inflödet av narkotika och alkohol som sedan säljs vidare i Sverige. Det tycker jag är oerhört viktigt att säga.

Om man vill att tullen ska lägga mer tid och kraft på att stoppa stöldligorna och ta över de arbetsuppgifterna måste man tillföra resurser. Om man nu vill öka resurserna för att stoppa stöldligor, ska man då lägga de pengarna på poliser, som är utbildade och som är experter på att bekämpa brott, stoppa tjuvar och beslagta stöldgods, eller ska man lägga de pengarna på Tullverket, som är experter på att stoppa införsel av vapen, narkotika, sprängmedel och annat till Sverige?

Sverigedemokraterna tycks föreslå att man ska byta arbetsuppgifter med varandra och på det sättet bli mycket effektivare i att bekämpa brott. Det är inte min bedömning. Hade jag trott det hade jag gjort detta för länge sedan.

Vi ska se till att vi har en väl utbyggd polismyndighet som har goda verktyg för att bekämpa de här stöldligorna. Självklart ska Tullverket hjälpa till där det så passar, men det är ändå Polismyndigheten som måste arbeta ännu mer intensivt med att stoppa stöldligorna, för dessa är ett stort problem för landet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:722 om objektiv undervisning i skolan

Anf. 78 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag bedömer att den svenska skolan i någon utsträckning är vänstervriden och om jag avser att vidta några åtgärder för att garantera en objektiv skolgång för Sveriges elever.

Den fria åsiktsbildningen är fundamental för den svenska demokratin och slås därför fast just som en grundval för statsskicket redan i regeringsformens första bestämmelse. En fri åsiktsbildning innefattar i väsentliga delar vad som brukar kallas politiska fri- och rättigheter och innebär en garanterad rätt för den enskilde medborgaren att hysa vilka åsikter som helst, att sprida dem och att försöka övertyga andra om deras riktighet.

Av regeringsformen framgår även att alla som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet måste iaktta saklighet och opartiskhet. Kraven på saklighet och opartiskhet kan sammanfattas under det gemensamma begreppet objektivitetsprincipen – en princip som givetvis gäller för alla lärare och rektorer på alla skolor, såväl kommunala som fristående.

Kraven i läroplanerna om att undervisningen ska vara saklig och allsidig kan också ses som ett uttryck för den grundlagsfästa objektivitetsprincipen. Alla föräldrar ska kunna skicka sina barn till skolan förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.

Skolan har ett demokratiskt uppdrag. Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Alla som verkar i skolan ska hävda de grundläggande

Prot. 2020/21:130

31 maj

Svar på
interpellationer

värderingarna och klart ta avstånd från det som strider mot dem. Detta innebär att den som till exempel är motståndare till demokratins idéer inte ska få utveckla sina tankar i sin yrkesutövning.

Som Justitieombudsmannen har påpekat i ett beslut är räckvidden av den grundlagsfästa meddelar- och yttrandefriheten för offentligt anställda inte obegränsad (1997-1867). Arbetsuppgifter och andra skyldigheter som följer med anställningen innebär att den anställda inte alltid kan åberopa sin yttrandefrihet om han eller hon härigenom åsidosätter sina åligganden. En lärare kan, enligt vad Justitieombudsmannen anför i sitt beslut, inte ta lektionstid i anspråk för att inför klassen redovisa sin privata syn i en politisk fråga.

Fru talman! Jag har stort förtroende för lärarnas förmåga att leva upp till högt ställda krav på saklighet och opartiskhet samt för att de på ett bra sätt kan ta ansvar för skolans demokratiska uppdrag.

Anf. 79 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack så mycket för svaret från utbildningsministern!

Redan 2014 berörde Skolvärlden i en artikel med rubriken ”Lärare röstar annorlunda” hur lärarkåren var avsevärt mer vänstervriden än väljarkåren i allmänhet. Siffror från Orvesto Näringsliv pekade på att det inom lärarkåren var hela 53,1 procent som svarade att de definitivt eller kanske skulle rösta på Miljöpartiet och 34,5 procent som definitivt eller kanske skulle rösta på Vänsterpartiet. Det var en radikal skillnad gentemot det faktiska valresultatet, i vilket Miljöpartiet och Vänsterpartiet erhöll drygt 7 respektive drygt 6 procent.

Utöver denna överrepresentation för vänstersympatier inom lärarkåren märktes även att endast 5,2 procent av lärarna definitivt eller kanske skulle rösta på Sverigedemokraterna, detta samtidigt som Sverigedemokraterna erhöll 12,86 procent i valet.

Skolans vänstervridning har även återkommande uppmärksammats i andra sammanhang. Det kanske mest omskrivna är hur Richard Jomshof, nuvarande partisekreterare för Sverigedemokraterna, behandlades under sin tid som lärare. Trots lovord från eleverna fick han sparken två gånger som en direkt konsekvens av hans partitillhörighet.

Andra exempel på temat är hur skolor i ren desperation har försökt att låxa upp elever efter att SD har erhållit högt stöd i skolvalet. En rektor har tagit fram eget propagandamaterial för att själv distribuera till skolans elever under skoltid. Skolor har välkomnat vänsterradikala föreläsare att föreläsa om inte minst Sverigedemokraterna.

Fru talman! I min interpellation frågade jag utbildningsministern bland annat om hon bedömer att den svenska skolan i någon utsträckning är vänstervriden. Anna Ekström ger ett ytterst formellt svar utan att egentligen svara på frågan om ministerns egen bedömning av den för mig alldeles uppenbara slagsidan åt vänster i svenskt utbildningsväsen. Anna Ekström svarade att en lärare enligt vad Justitieombudsmannen anför i sitt beslut inte kan ta lektionstid i anspråk för att inför klassen redovisa sin privata syn i en politisk fråga. Det låter naturligtvis klokt, fru talman, men det är alldeles uppenbart utifrån vad jag har redogjort för och mycket annat att lärare, rektorer och skolor återkommande brister i detta. Det senaste exemplet på temat, vilket föranledde denna interpellation, var hur man på Kungshögskolan i Mjölby försökte lära eleverna att SD-väljare inte tror

på värderingen människovärde/allas lika värde. En lärare använde i sin undervisning ett exempel som sa att om man tror på värderingen människovärde röstar man förmodligen inte på Sverigedemokraterna.

Hur kan utbildningsministern mot bakgrund av sitt svar, i vilket ministern själv lyfter upp att regeringsformen fastslår att alla som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet måste iaktta saklighet och opartiskhet, ändå ha, som utbildningsministern uttrycker det, stort förtroende för lärarnas förmåga att leva upp till högt ställda krav på saklighet och opartiskhet, trots uppenbara exempel på att detta brister i Sveriges skolor i dag?

Anf. 80 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Vi har under förra mandatperioden infört nya regleringar av politisk information i skolorna. Skolans uppdrag präglas av saklighet och allsidighet, och det är ytterst viktigt att vi hedrar detta. Skolans undervisning ska stå fri från påverkan av religiös och politisk art. Undervisningens innehåll och utformning ska ägas av skolans professionella, av lärare och rektorer. Det betyder inte att politiska uppfattningar inte är välkomna i skolan, men det betyder att i den mån de förekommer ska de vara ett medvetet inslag i undervisningen.

Detta gör det oerhört viktigt att vi som är politiker är otroligt noggranna med och respekterar att det är lärarna som beslutar om undervisningens innehåll. Detta har Tobias Anderssons partikamrater uppenbarligen svårigheter med. Både det som utspelade sig tidigare i våras i Lund och den interpellation som vi ska debattera direkt efter denna är tydliga exempel på den svårigheten.

Vad var det som hände i Lund? I ett mejl till en lärare på Polhemskolan skrev Tobias Anderssons partikamrat Johan Ohlin, som är kommunfullmäktiges ordförande i Hörby, att han kände sig beklämd av lärarens omaskerade vänsterslagsida. Han jämförde utbildningsformen med gamla Öst-tyskland. Sverigedemokraten fortsatte därpå skicka mejl med innehållet att han ska dokumentera framtida undervisning och återkomma vid behov. Det kan inte förstås som något annat än ett hot om åtgärd om läraren i fråga undervisar om fakta och historiska skeenden som inte faller sverigedemokraten i fråga på läppen. Detta är höjden av politiskt ingrepp i undervisningens allsidighet och saklighet. Så min försiktiga vädjan till Tobias Andersson är att han ska tänka sig noga för innan han kastar sten i glashus.

Tobias Andersson har gjort en bitter sammanställning av statistik över lärares partisympatier. Det är en intressant fråga som Andersson lyfter upp, nämligen om ministern bedömer att skolan är vänstervriden och om hon vill göra något åt det. På frågan om skolans eventuella vänstervridning tycker jag att det är värt att påpeka att de tre senaste läroplanerna har tagits fram av borgerliga regeringar.

Men det är intressant att fundera över vilka åtgärder som Andersson kan ha i åtanke. Kan det vara åsiktsregistrering han tänker sig? Kanske han vill se ett register över lärares partisympatier och lagreglera rektors ansvar för att representationen på varje skola ska stämma överens med det senaste valresultatet. Kan han vilja stryka saklighet och allsidighet ur läroplanen? Kanske vill han se en ny skrivning i stället eller att högerbudskap och värdet av kulturell och etnisk homogenitet inte får vara underrepresenterad i undervisningen. Så skulle det kunna stå i en portalmening.

Kan han vilja ha åsiktsvakter i klassrummen, det vill säga personer som på regeringens uppdrag ingriper om en lärare propagerar för en politisk uppfattning? Förmodligen inser han själv det orimliga i alla dessa idéer. Då återstår frågan vad han har tänkt sig. Tycker Tobias Andersson att lärare ska åsiktsregistreras, och tycker han att politiker ska lägga sig i vad enskilda lärare gör och säger när de utövar sitt uppdrag att bedriva saklig och allsidig undervisning?

Jag tänker att kunskapen som lärare har om den reglering som finns om saklighet, objektivitet och allsidighet hänger starkt ihop med lärares kompetens. Eftersom jag ratar alla de möjliga insatser som jag här har räknat upp tänker jag att det finns ett starkt samband mellan lärares utbildning och kompetens och möjligheten till objektiv undervisning. Till ministern kan det vara lämpligt att fråga: Hur ska vi få fler behöriga lärare att leva upp till kravet på objektivitet i undervisningen?

Anf. 81 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tobias Andersson verkar antyda att jag inte har besvarat frågan i interpellationen. Jag ska gärna besvara den fråga Tobias Andersson ställer, det vill säga om jag anser den svenska skolan i någon utsträckning är vänstervriden. Svaret på den frågan är nej. Jag anser inte att den svenska skolan i någon utsträckning är vänstervriden. Därmed anser jag att just det påstådda problemet inte är något som man behöver göra något åt.

Jag skulle kunna hänvisa till det som Linus Sköld tog upp i sitt anförande, nämligen att vi sedan 1980 haft borgerligt framtagna och beslutade läroplaner. Lgr 80 beslutades av skolminister Britt Mogård, Lpo 94 beslutades av skolminister Beatrice Ask och Lgr 11 beslutades, som bekant, av utbildningsminister Jan Björklund.

Påståendet om att den svenska skolan skulle vara vänstervriden underbygger Tobias Andersson med ett antal godtyckligt tagna exempel. Det duger inte, Tobias Andersson, med ett antal godtyckligt tagna exempel. Det duger inte, Tobias Andersson, att plocka ut ett antal exempel ur den egna erfarenheten eller några tidningsartiklar man har hittat och utifrån det bygga ett påstående om att det skulle vara en statistisk sanning.

Jag säger dessutom som svar på Linus Skölds underförstådda frågor att jag inte vill se någon åsiktsregistrering av lärare, och jag vill inte se några register av vilka lärare som har vilka åsikter. Jag vill inte heller se någon form av kontroll vid antagningen till lärarutbildningen. Jag vidhåller att de skrivningar som finns i den svenska skolans läroplan, som handlar om allsidighet, saklighet och opartiskhet och de skrivningar som finns i vår regeringsform, är bra skrivningar. Det är skrivningar som vi ska leva upp till. Då är det viktigaste det förtroende vi ska ha för vår lärarkår. Den svenska lärare som i ett svenskt klassrum står upp för läroplanen och läroplanens skrivningar om saklighet, opartiskhet, allsidighet och fri åsiktsbildning ska ha hela samhällets stöd i ryggen.

Anf. 82 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tillskrivs direkt och indirekt en rad uppfattningar och åsikter som varken jag eller mig veterligen någon annan sverigedemokrat har gett uttryck för. Det är beklämmande, inte minst från Linus Skölds sida, som frågar sig vad vi tycker om utbildningspolitik. Han sitter själv i

utbildningsutskottet, till skillnad från mig. Det får väl vara snudd på yrkesfel att inte ha djupare förståelse för det.

Man får väl också tolka det som att Linus Sköld har lågt förtroende för sin egen utbildningsminister, givet att han själv behöver lägga sig i debatten. Men nog om det.

I samband med att jag författade denna interpellation delade jag på sociala medier en artikel om händelsen på skolan i Mjölby. De följande 24 timmarna överöstes jag med exempel från elever och föräldrar som upplevt precis samma sak, med andra ord att deras eller deras barns lärare, rektor eller skola brustit i att upprätthålla objektivitet och saklighet. De berättade om hur lärare återkommande tagit lektionstid i anspråk för att inför klassen redovisa sin privata syn på en politisk fråga, något som utbildningsministern själv konstaterade att Justitieombudsmannen har anförut är fel. Exempelen som inkom gjorde ofta gällande att lärare misslyckats med att vara sakliga och objektiva, inte sällan i samband med att undervisningen eller eleverna berört Sverigedemokraterna som parti.

Jag har fått ta del av beskrivningar av och även bilder på skoluppgifter och undervisningsmaterial samt videoklipp från inspelade föreläsningar, och jag tänkte återge ett axplock av dessa. Jag har underlag om utbildningsministern skulle vara intresserad.

En gymnasieelev delade ett klipp i vilket en lärare på lektionstid uttrycker följande om Sverigedemokraterna: Det finns ett parti i Sveriges riksdag som hotar demokratin och går emot den värdegrund som skolan vilar på, nämligen allas lika värde och lika rättigheter.

En elev berättade att hans SO-lärare hade visat Socialdemokraternas valfilm och därefter argumenterat för partiet i samband med ett val.

En annan elev berättade att hans lärare hade ringt hem till hans föräldrar och beskyllt honom för att vara fascist för att han uttryckt stöd för Sverigedemokraterna i skolan.

Det senaste exemplet fick jag i dag från en student på Södertörns högskola som fått höra följande från sin föreläsare: Är man högerpopulist och röstar på SD har man problem att ha relationer med kvinnor och ser inte invandrare som människor.

Flera ungdomar har även beskrivit hur lärare i samband med skolval tagit avstånd från SD och beskyllt elever som röstat eller tänkt rösta på SD för att vara rasister.

Än fler har beskrivit att de inte vågat engagera sig politiskt eller uttala sig politiskt eftersom de räds att deras lärare då inte kommer att bedöma dem objektivt och att de riskerar sänkta betyg på grund av sina partisympatier. Vissa menar att de redan har drabbats av detta.

Deras oro stärks av ageranden likt det på Gotland, där en rektor skickade brev till vårdnadshavare efter att elever burit SD:s logga i samband med en torgaktivitet. Rektorn har kritiserats av Justitieombudsmannen men står fortfarande bakom sitt uttalande och fortsätter att vara rektor på skolan.

Har utbildningsministern förståelse för att konservativa elever känner sig tvungna att tåga i skolan eller räds repressalier för sina åsikter i dagens skola, oavsett om utbildningsministern personligen uppfattar den som vänstervriden eller inte?

Prot. 2020/21:130

31 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 83 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag är väl förtrogen med Sverigedemokraternas utbildningspolitik. Som nämnts sitter jag i utbildningsutskottet.

Jag har också ett djupt och orubbat förtroende för Anna Ekström. Det vill jag ha fört till protokollet.

Anna Ekström talar om förtroendet för lärarkåren som det bärande här, och eftersom jag är så förtrogen med Sverigedemokraternas utbildningspolitik som jag är vet jag att Sverigedemokraterna på flera sätt vill montera ned förtroendet för lärarkåren.

För det första agerar Sverigedemokraterna till skydd för det rådande systemet, där elever har blivit kunder på en marknad. Det finns inget bättre sätt att sänka lärares status och minska förtroendet för lärarkåren än att säga att den som undervisas i yttersta fall kan byta leverantör. Då flyttar vi makten från läraren i klassrummet till eleven och elevens föräldrar. Det är hur Sverigedemokraterna vill att börja med vill montera ned lärares status och förtroendet för kåren.

Till det kan man lägga de exempel som jag gav på att representanter för Sverigedemokraterna, politiker, agerar för att styra innehållet i utbildningen, vilka läromedel som används och hur man beskriver historiska skeenden, för att få lärare att ändra sig och för att detaljstyra undervisningens innehåll.

Det finns inget bättre sätt att montera ned förtroendet för lärarkåren än att göra dessa saker.

Om jag har fel, Tobias Andersson, redogör då för guds skull för vilka åtgärder det är du har tänkt dig om det inte är de som jag föreslår att det kan vara!

Anf. 84 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag noterar att Tobias Andersson fortsätter sin katalogaria med utsagor. Det är en räkka av anekdotiska beskrivningar av verkligheten, säkert upplevda och säkert kända – djupt kända – av dem som beskriver dem men uppsamlade via Tobias Anderssons konton på sociala medier. Det är inte ett statistiskt bevis för att svensk skola är vänstervriden.

Jag noterar också att Tobias Andersson uppenbarligen har lyssnat på mitt interpellationssvar, där jag noggrant redogjorde för hur lagstiftningen ser ut och vilka möjligheter man som medborgare i Sverige har att vända sig till rättsvårdande myndigheter av olika slag. Vi har tillsynsmyndigheter, Justitieombudsmannen, rektorer och huvudmän att vända oss till. Vi har ett väl fungerande system, där vi i vår svenska rättsstat har angivit hur man som förälder eller elev ska bete sig om det är så att man känner sig illa behandlad i skolan.

Trots det fortsätter Tobias Andersson att avkräva mig något slags besked om vad som ska hända med diverse olika lärare och rektorer som inte har betett sig på ett sätt som Tobias Andersson tycker är riktigt rätt.

Fru talman! I Sverige är det politiker som stiftar lagar. Men vi politiker – oavsett om vi sitter i riksdag, regering, kommunfullmäktige eller kommunstyrelse – går inte in och talar om för tjänstemän hur dessa lagar ska tillämpas. Det gör tjänstemännen, i det här fallet lärare och rektorer, på sitt eget ansvar – sitt professionella yrkesansvar. Är vi sedan missnöjda med det sätt man tillämpar reglerna på finns det rättsstatliga principer att vända sig till.

Jag vänder mig emot försöken att hela tiden få mig och andra att uttala oss om enskilda lärares och enskilda rektors åtgärder i yrkesutövningen. Jag vidhåller, Tobias Andersson, att jag har stor respekt för de svenska lärarnas förmåga att leva upp till högt ställda krav på saklighet och opartiskhet. Jag kan bara hoppas att den som inte tycker att en lärare har gjort det som läraren ska använda sig av de rättsstatliga medel som vi har ställt till medborgarnas förfogande.

Jag noterar också att Tobias Andersson antyder att det skulle vara någon form av misstroende att man som riksdagsledamot deltar i debatten. På samma sätt som Linus Sköld vill jag gärna ha fört till protokollet att jag tycker att det är en fördel att svenska riksdagsledamöter deltar i debatten. Jag välkomnar den debatt som sker här i riksdagen och skulle aldrig drömma om att tolka den som någon form av misstroende mot någon.

Fru talman! Vår svenska skola är viktig. Dess uppdrag definieras i en läroplan som är noggrant framtagen. Den läroplan vi har nu togs fram under ledning av Jan Björklund. Den dessförinnan är undertecknad av Beatrice Ask, och den dessförinnan är undertecknad av Britt Mogård.

Våra läroplaner ska inte spegla någon form av politisk åsiktsinriktning, partipolitisk sådan, utan våra läroplaner ska spegla det som svenska barn och ungdomar behöver för att kunna komma ut i samhället som individer som kan ta det ansvar som krävs i vårt samhälle. Jag förväntar mig att de svenska lärarna har respekt för den läroplanen, och jag förväntar mig att de svenska riksdagsledamöterna också har det.

Anf. 85 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar åter statsrådet för svaret.

Jag kan egentligen bara konstatera att jag har återgett mediala uppgifter och beslut från Justitieombudsmannen. Jag har absolut också ägnat mig åt anekdotisk bevisföring, både utifrån information som nått mig och utifrån min egen skolgång – jag är väl en av få i denna kammare som fortfarande har denna relativt nära i tid.

Jag minns själv hur min SO-lärare stod allra längst fram och vände mig ryggen när jag talade och välkomnade Jimmie Åkesson till Skövdes torg i valrörelsen inför valet till Europaparlamentet 2014. Jag har också kampanjat på hundratals skolor där jag har mötts av rektorer och lärare som, den ena mer högljutt än den andra, kommit fram och tagit avstånd från oss, önskat att vi skulle lämna skolan och beskrivit för sina elever, som stått och lyssnat vid vårt bokbord, att de inte borde stå där, att vi är rasister och så vidare.

Om man har genomlevt detta och i närtid upplevt hur situationen ser ut på svenska skolor och om man dessutom har regelbunden kontakt med elever på svenska skolor tror jag att det är väldigt svårt att blunda för att vissa lärare, vissa rektorer och vissa skolor har brustit i sin objektivitet och saklighet.

Jag har full respekt för om det är så att denna typ av inspel inte dimper ned hos utbildningsministern regelbundet, men när man avskriver detta rakt av och säger att det är helt otänkbart att det skulle finnas någon form av vänstervridning i skolan är det väldigt många elever – konservativa elever – som upplever detta i sin vardag som absolut inte delar utbildningsministerns syn på saken.

Om man vill gå till botten med problemet och helt och hållet kunna avskriva påståendet från mig borde regeringen ta initiativ till att granska hur det ser ut på svenska skolor och inte minst granska om beslut från Justitieombudsmannen faktiskt efterlevs i praktiken.

Anf. 86 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att den svenska läroplanen, med dess skrivningar, är klar och tydlig. Den svenska regeringsformen är också klar och tydlig.

Jag kan också konstatera att den medborgare som är missbelåten med hur skolan sköter sitt viktiga demokratiska uppdrag har både tillsynsmyndigheter och huvudmän att vända sig till.

Jag utgår från att de svenska lärarna lever upp till det högt ställda förtroende som de har fått i och med vår regeringsform och våra grundlagar. Detta är ett förtroende som bygger på den svenska regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet.

Därmed, fru talman, får jag tacka för denna interpellationsdebatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2020/21:747 om olämplig information inom sex och samlevnad i mellanstadiet

Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Michael Rubbestad har frågat mig om jag anser att det är lämpligt att en broschyr som *Sex och trans* tillgängliggörs i mellanstadiet för barn mellan tio och tolv år och vilka åtgärder jag avser att vidta om så inte är fallet. Michael Rubbestad har även frågat mig om jag anser att det språkbruk som används i broschyren ligger i linje med Skolverkets förväntan på att skolan inom sex och samlevnad ska förebygga förekomsten av olämpligt språkbruk och vulgära könsord i samhället och vilka åtgärder jag avser att vidta om så inte är fallet.

Jag vill inleda med att konstatera att jag och regeringen anser att sexualitet, samtycke och relationer är ett viktigt kunskapsområde i undervisningen. För att förbättra kvaliteten och stärka likvärdigheten i undervisningen beslutade regeringen i februari 2021 om läroplansändringar som rör kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Området berörs i flera kurs- och ämnesplaner såväl i grundskolan med motsvarande skolformer som i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Syftet med kunskapsområdet är att främja elevernas hälsa och välbefinnande och att stärka deras förmåga att göra medvetna och självständiga val. Undervisningen inom kunskapsområdet ska också bidra till förståelse för egna och andras rättigheter, förmedla betydelsen av samtycke samt omfatta kunskaper om maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck. Dessutom ska undervisningen inom detta område bidra till att utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet, till exempel i olika typer av medier.

Fru talman! Jag kan också konstatera att skolan har ett stort ansvar för att bidra till elevernas språkutveckling. I läroplanen för grundskolan anges

att utbildning och fostran i djupare mening är en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk och kunskaper – från en generation till nästa. Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling.

Det är rektorn som är ytterst ansvarig för att leda och samordna det pedagogiska arbetet i skolan och som därmed har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Beslut om vilka läromedel och andra material som ska användas i undervisningen fattas av den enskilda läraren eller rektorn. I dag vilar därför ett stort ansvar på lärare och rektorer att välja anpassade läromedel som fyller sitt syfte och som inte står i strid med skollag och läroplaner.

Fru talman! Jag har stor tillit till professionernas förmåga att ta detta ansvar och att anpassa undervisningen såväl till ålder som till andra förutsättningar och behov som kan finnas hos de elever som tar del av undervisningen.

De läromedel och material som används i undervisningen och som ingår i utbildningen ska givetvis anpassas till elevernas ålder. Jag noterar att RFSU i ett pressmeddelande den 19 april 2021 tydligt har informerat om att broschyren *Sex och trans*, som Michael Rubbestad refererar till, inte riktar sig till mellanstadieelever. Utifrån de uppgifter jag tagit del av användes inte heller broschyren i undervisningen utan fanns i det aktuella fallet i ett väntrum till elevhälsan på en mellan- och högstadieskola. Enligt kommunen har den funnits i ett fåtal exemplar i ett broschyrställ tillsammans med annan information om till exempel yrkesval, psykisk ohälsa, Bris med mera.

Det är viktigt att alla elever ges tillgång till läromedel av hög kvalitet som är anpassade till deras ålder. Regeringen gav den 28 november 2019 en särskild utredare i uppdrag att bland annat föreslå hur statens roll bör se ut när det gäller läromedel i svensk skola. I uppdraget ingår även att föreslå hur val av ändamålsenliga och tillgängliga läromedel av hög kvalitet kan underlättas. Utredningen lämnar sitt slutbetänkande i augusti 2021. Det pågår således ett arbete för att säkra tillgången till läromedel av hög kvalitet som kan underlätta för lärare och rektorer att välja läromedel.

Fru talman! Statens skolinspektion har ansvar för tillsynen av skolor och att skollagen efterföljs. I fall där brister uppmärksammas har Skolinspektionen möjlighet att agera så att alla elever kan garanteras rätten till en god utbildning i överensstämmelse med skolans styrdokument.

Anf. 88 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för svaret!

Jag skulle vilja inleda med något av en varning och nämna att denna interpellation inte lämpar sig för individer under 18 år, om det är någon sådan som lyssnar.

Min äldsta dotter har nyligen fyllt tio år. Efter sommaren ska hon börja i mellanstadiet, i fjärde klass. Även om hon just nu såklart längtar mest till sommarlovet ser hon väldigt mycket fram emot att få börja mellanstadiet och få träffa alla kompisar igen. Trots att vi fortfarande befinner oss i maj månad har hon redan nu börjat fundera på vilka kläder hon ska ha på sig första dagen och vilket sommarminne som hon faktiskt inte ens har upplevt än som hon ska berätta om när hon kommer tillbaka.

Men det finns också en viss oro inför sommaren. Kommer vi att kunna åka till Göteborg och hälsa på våra vänner som bor där? Kommer vi att kunna besöka Gröna Lund? Kanske blir det, med lite tur, Skara Sommarland? Och är det här kanske sommaren när lillasyster äntligen kommer att lära sig att cykla?

Det är faktiskt så att det ibland också går att prata killsnack med mig som pappa, även om hon gärna beskriver mig som lite pinsam. Hon brukar återkomma till att jag har varit kille en gång i tiden, så jag kanske förstår hur killar tycker och tänker. Ska man fråga chans, eller hur vet man egentligen om man är ihop? Kommer den där killen förstå att han är speciell om hon bjuder honom på sitt kalas, eller hur ska hon egentligen göra?

Det är precis den här typen av tankar och väldigt världsliga problem som tioåringar och blivande mellanstadieelever ska fundera på, men det är tyvärr helt andra saker som mellanstadieeleverna i en skola i Umeå har fått fundera på.

Fru talman! Jag skulle egentligen vilja läsa upp några citat ur den folder vi pratar om för att visa på dess olämplighet, men jag tror inte att talman skulle tillåta att jag uttalar dessa uttryck här i riksdagens kammare. De begrepp som används i denna folder är extremt grova könsord. Det uppmanas till analsex som ett bra alternativ eftersom det är mer könsneutralt. Gränsen är kanske fullständigt nådd när man når en hel sektion i foldern som talar om hur ett samlag genomförs med hjälp av en knytnäve.

Fru talman! Jag blir direkt obekvämt och illa till mods bara av att nämna dessa delar, så jag vill verkligen be om ursäkt för att jag gör det härifrån talarstolen.

Vi som befinner oss i den här salen i dag är vuxna människor, men ändå känns detta väldigt obekvämt. Hur tror vi då att det känns för en tioårig flicka eller en elvaårig pojke att läsa om detta?

Hade min dotter kommit hem efter första dagen i mellanstadiet och berättat om vad hon läst i den här foldern hade jag som förälder blivit oerhört upprörd. Och det var precis vad som hände i en annan familj. Föräldrarna blev, med all rätt, arga, upprörda och förtvivlade. Att det fick medial uppmärksamhet och dessutom spreds i sociala forum är då inte speciellt förvånande.

Svensk skola ska vara en plats där våra barn ska kunna känna sig trygga och säkra, ta del av de kunskaper och få det språk som de behöver för att klara sig bra senare i livet. Och den här foldern verkar i den direkta motsatsen med kunskaper som inte alls är lämpade för just den här målgruppen och ett språkbruk som sannolikt aldrig blir lämpligt, oavsett hur gammal man är.

I svaret hänvisar utbildningsminister Anna Ekström till att det är rektorn som är ytterst ansvarig i det fall rektorn eller skolan brister i sitt ansvar. Hon hänvisar också till Skolinspektionens möjlighet att agera. Men det är vi som står här, varken skolans rektor eller Skolverket, så min fråga kvarstår: Hur avser utbildningsminister Anna Ekström att agera?

Anf. 89 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Enligt organisationen Porrfri barndom är genomsnittsåldern när barn aktivt börjar konsumera porr tolv år. Det betyder att många barn börjar titta ännu tidigare än så, alltså på mellanstadiet.

Om inte vuxna pratar med barnen om sex och sådant som de är nyfikna på, kopplat till sin egen kropp och sexualitet, kommer deras enda källa till information att bli porren.

Vuxenvärlden får inte lämna walk-over till porren. Det är en bärande anledning till att vi har tagit fram nya regleringar av undervisningen i kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer och att kunskapsområdet ingår som en obligatorisk del i alla lärares utbildning.

Barn måste kunna få information om sådant som de är nyfikna på, rätt information, det vill säga information som både är faktamässigt korrekt och relevant för barnens och ungdomarnas världsbild, och en guidning av trygga vuxna.

Vi har valt vägen att kunskapsområdet ska betraktas som ämnesövergripande och komma igen genom hela skoltiden, från de yngsta barnens förståelse för att deras kropp är deras och ingen annans till de något äldre barnens förståelse för puberteten och sexualiteten och till ungdomarnas möjligheter att få en hälsosam bild av vad sex är och hur det går till. Möjligheten att få ställa nyfikna frågor till vuxna som är trygga och kompetenta är helt central.

Sverigedemokratisk moralpanik rimmar illa med dessa ambitioner. Att förbjuda leder bara till att ungar hänvisas till porren, som ger en otroligt skev bild av sex, samtycke, könsroller och kärlek. Därför skulle jag vilja hävda att det är av största vikt att sverigedemokratiska riksdagsledamöter respekterar lärares rätt att välja undervisningsmaterial. Lärare har nämligen en mycket bättre bild av behovet hos gruppen och kompetens att avgöra vilka uppgifter som är rätt. Kanske har elever ställt frågor om något specifikt, kanske har något inträffat, kanske är samtalsklimatet och förförståelsen i en viss grupp på ett visst sätt.

Den som arbetar med att göra bra undervisning för barnen ska bedöma vilka material som ska användas, inte Michael Rubbestad.

Jag lever ihop med en skolsköterska, en specialistsjuksköterska med inriktning mot barn och unga. Hon och hennes kollegor i elevhälsan, både skolsköterskor och kuratorer, deltar mycket aktivt i undervisningen på det här kunskapsområdet, eftersom de bedömer det som ingående i deras hälsofrämjande och förebyggande uppdrag. Det är en noggrann avvägning av vad undervisningen ska innehålla. Den måste föregripa andra källor i elevernas liv. Samtidigt måste den vara öppen, undvika att vara dömande och uppmuntra till ett hälsosamt förhållande till ens egen sexualitet och till andra människor. Uppgifterna måste vara riktiga, och kunniga vuxna måste våga svara på frågor utan att döma eller moralisera.

I denna precis som i förra interpellationsdebatten tycker jag att det är intressant att fundera på vad det är Sverigedemokraterna tänker sig att ministern ska vidta för åtgärder. Skulle det kunna vara en svart lista med ord som inte får användas i undervisningen som Sverigedemokraterna vill se? Kan de vilja ha moralpoliser i varje klassrum, så att ingen ger uttryck för något som Sverigedemokraterna uppfattar som olämpligt eller vulgärt? Eller kan det vara en ny reglering i skollagen som säger att allt undervisningsmaterial måste underställas den sverigedemokratiska riksdagsgruppen för godkännande innan det får användas?

Nej, även här förstår ju Sverigedemokraterna orimligheten. Men jag tycker ändå att Michael Rubbestad borde ge någon typ av svar på vad det

är som ger honom kompetens, erfarenhet och mandat att ha synpunkter på vilka material som används i skolan.

Anf. 90 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill upprepa för Michael Rubbestad en sak som jag sa i mitt interpellationssvar. Det material Michael som Rubbestad lyfter i sin interpellation, och med viss detaljrikedom, riktar sig inte till mellanstadieelever. Det är ett material som har tagits fram av RFSU, och RFSU själva har varit väldigt tydliga med att det inte är ett material som riktar sig till mellanstadieelever.

Precis som Linus Sköld är jag väldigt bestämd med att det som man använder som undervisningsmaterial i det viktiga kunskapsområdet sexualitet, relationer och samtycke, visserligen med annan ordföljd, är det faktiskt läraren som ska besluta om. Läraren kan ta stöd, läraren kan bjuda in externa föreläsare och läraren kan till exempel ta stöd av elevhälsan. Läraren kan också använda sig av olika former av undervisningsmaterial som kommer utifrån. Men det är läraren som bestämmer. Och det aktuella fall som hänvisas till är inte framtaget för att användas i undervisning till mellanstadieelever.

Michael Rubbestad frågar mig också vad jag tänker göra åt saken, att det här materialet har varit tillgängligt.

Fru talman! Såvitt mig bekant är det här materialet inte längre tillgängligt. Det fanns under en tid ett antal broschyrer i ett broschyrställ i ett väntrum där det också vistades högstadieelever som kanske hade den här typen av funderingar och hade glädje av den här typen av information – vad vet jag? Detta förhållande har nu lett fram till att vi har en interpellationsdebatt om saken i Sveriges riksdag.

Michael Rubbestad hänvisade också till att det var föräldrar på skolan som var olyckliga. Också jag, fru talman, har haft kontakt med föräldrar på skolan. Och de föräldrar som jag har pratat med har varit väldigt nöjda med rektorns snabba och tydliga agerande och det tydliga budskapet att det här inte är ett material som är avsett för eller ska användas i undervisning till mellanstadieelever.

Jag måste säga att jag, precis som Linus Sköld, undrar vad Michael Rubbestad tycker att jag ska göra åt saken, utöver att jag har konstaterat att den som i dag bär ansvaret, nämligen rektorn, för länge sedan har tagit bort de aktuella broschyrerna ur det aktuella broschyrstället.

Till sist vill jag också lägga till, fru talman, att jag anser att undervisning i sexualitet, samtycke och relationer är en väldigt viktig sak. Det är en hörnpelare i den svenska skolan, och det är någonting som vi inte har fått gratis. Det är någonting som generationer före oss har stridit för, och deras motståndare har alltid varit de konservativa krafterna, som hela tiden har vänt sig emot Elise Ottesen-Jensen, RFSU och de andra pionjärerna som en gång i tiden såg till att den svenska skolan var en av de allra första i världen med att ha undervisning i detta viktiga kunskapsområde.

Som utbildningsminister kommer jag att kämpa hårt för att vi ska fortsätta ha den undervisningen i svensk skola med gott undervisningsmaterial och där läraren har ansvar för vilket material som används i klassrummet.

Anf. 91 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! Ja, det är en väldigt viktig fråga. Där är vi helt överens, mitt parti och utbildningsministerns parti.

Statsrådet hävdar att den aktuella foldern inte har använts i sex- och samlevnadsutbildningen, utan att den har tillgängliggjorts i ett väntrum på elevhälsan. Jag är inte helt övertygad om att det gör situationen speciellt mycket bättre, för hade nu en lärare valt att använda den här foldern i undervisning hade det så klart varit väldigt problematiskt. Men då hade i alla fall en vuxen och utbildad lärare kunnat nyansera innehållet och svara på de frågor som sannolikt skulle ha kommit från eleverna.

I det fall ett barn tar del av denna folder i exempelvis ett väntrum finns det ingen vuxen att fråga, ingen vuxen som kan förklara och förtydliga. Någonstans har ju en eller flera vuxna individer misslyckats med uppgiften att välja ut lämpligt material för målgruppen som vi pratar om. Att den här typen av situationer uppstår är tyvärr ingen nyhet, även om kanske just den här foldern är lite av ett extremt exempel.

Sverigedemokraterna har sedan länge drivit frågan om att inrätta ett så kallat läromedelsråd i svensk skola med syfte att garantera tillgänglighet till högkvalitativa, neutrala och faktabaserade skolläromedel. Det finns i dag ett stort utbud, och det är såklart bra. Däremot vittnar många lärare om en spretighet, att kvalitetsnivån, neutraliteten och faktnivån är varierande.

Lärare är absolut kompetenta att själva välja ut de läromedel de ska använda sig av i sin undervisning, och det ska såklart vara det vanliga tillvägagångssättet. Här är jag, ministern och sannolikt också Linus Sköld helt överens. Det är inte, som Linus föreslog, jag och Sverigedemokraternas riksdagsgrupp som ska besluta om det.

Många lärare vittnar dock om att det är svårt att bedöma vilket underlag som håller tillräckligt hög kvalitet. Därför behöver vi ett läromedelsråd, med det ska inte tillsättas av vare sig Sverigedemokraterna eller Socialdemokraterna utan inrättas och bestå av professionen, forskare och skolmyndigheter som granskar och kvalitetsmärker läromedel. Då kan lärarna välja utifrån det certifierade urval läromedelsrådet har tagit fram. På så sätt löser vi problemet med underlag med låg kvalitet, faktafel, bristande pedagogisk struktur eller politisk vinkel – eller annat olämpligt och undermåligt material.

Detta förslag har utbildningsministerns parti, Socialdemokraterna, konsekvent motsatt sig och röstat nej till. Nu verkar det dock inte omöjligt att den utredning som utbildningsministern själv nämner kommer att landa i ett liknande förslag som Sverigedemokraternas.

Hur kommer statsrådet att ställa sig till förslaget, om det visar sig att Sverigedemokraterna åter legat steget före och inte varit naiva?

Anf. 92 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Sverigedemokraterna och Rubbestad vill sortera barn baserat på bakgrundsfaktorer som utländsk bakgrund och funktionsvariationer. De vill införa skoluniform i grundskolan och i strid med all vetenskap avskaffa modersmålsundervisningen. De vill också införa en litterär kanon. Detta är känt sedan tidigare. Nu lägger vi till att Rubbestad och SD även vill censurera information.

Jag tycker att Rubbestad i stället skulle engagera sig i de frågor som ska styras politiskt, nämligen hur systemet fungerar. För mig är det betyd-

ligt viktigare att vi pratar om de stora problemen i det svenska skolsystemet, nämligen vad vi kan göra åt den galopperande ojämlikheten och den skenande segregationen.

I dag är det bästa sättet att förutse hur en elev kommer att prestera i skolan att titta på vilken utbildningsnivå elevens föräldrar har. Detta anstår inte ett system som det svenska, ett system som ska kompensera för skillnader i elevers uppväxtvillkor, leda till jämlikhet och tillgodose varenda unges behov.

Rubbestad vill till varje pris skydda marknadsaktörerna. Hans parti tar ohejdade vinstuttag i försvar, värnar fristående huvudmäns rätt att i skolan ägna sig åt religiös indoktrinering och vill att det fortsatt ska saknas insyn i friskoleföretagen och vad de gör med våra gemensamma pengar.

Sverigedemokraterna vill ha kvar ett segregeringsskolsystem som skapar ojämlikhet och läcker pengar till ägare som ingen vet vilka de är. De vill skydda en privat sektors rätt att tjäna pengar på lägre lärartäthet, sämre behörighet och glädjebetyg.

Rubbestad vet dock att dessa ståndpunkter inte är populära hos väljarkåren, och därför vill han förtvivlat gärna prata om något annat. Således fortsätter vi att debattera Rubbestads moralpanik och lärarkårens partisympatier.

Jag tycker att Rubbestad ska använda sitt sista inlägg i debatten till att berätta vad han vill göra för att öka likvärdigheten och den kompensatoriska förmågan i skolsystemet. Men det lär han inte göra eftersom han vet att i det avseendet saknar Sverigedemokraterna trovärdiga idéer.

Anf. 93 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag får återigen och kanske för tredje gången upprepa att den aktuella broschyren inte är avsedd som ett undervisningsmaterial för barn i mellanstadiet eller för barn över huvudet.

Jag får också återigen upprepa att såvitt jag vet har rektorn i den aktuella skolan sett till att denna broschyr inte längre finns i något broschyrställ.

Hur Michael Rubbestad kan få detta till att jag på något vis skulle ha sanktionerat broschyren, dess innehåll eller dess närvaro i den aktuella skolan är för mig en gåta.

För mig är det självklart att vi ska ha en undervisning i sexualitet, relationer och samtycke som möter barnens behov, är anpassad efter barnens mognadsgrad och, precis som Linus Sköld påpekade i sitt första inlägg, är anpassad efter de frågor barn och elever har.

Jag är glad över att jag lever i ett land där vi har en lång och fin historia av sex- och samlevnadsundervisning.

Jag är också glad över att vi har rektorer som tar ansvar för sina skolor och till exempel plockar bort en broschyr som inte hör hemma där. Detta händer för några månader sedan i Umeå, och jag är glad och nöjd över att vara utbildningsminister i ett land där rektorer agerar när något inträffar på deras skolor.

Jag är också stolt över att vara utbildningsminister i ett land där lärarna bestämmer vilka läromedel som ska användas i klassrummen.

Fru talman! Sist men inte minst kan jag upplysa Michael Rubbestad om att det är jag som har tillsatt utredningen om läromedel och läromedelskvalitet. Det är jag som vill att den aktuella utredaren ska se över till-

gången till läromedel av hög kvalitet. Jag gör detta för att jag vet att det finns ny och intressant forskning som visar hur viktiga läromedlen är, inte minst i en tid när vi tyvärr har en svår och ihållande brist på behöriga och utbildade lärare i alla ämnen i hela landet.

Fru talman! Jag ser med förväntan fram emot förslagen i utredningen, men jag tar mig rätten att vänta tills utredningen har lämnat sina förslag innan jag har synpunkter på hur de ser ut i detalj.

Jag passar också på att hålla med Linus Sköld om att vi har väldigt stora och allvarliga problem i svensk skola: den stora lärarbristen, bristen på kompetensutveckling för lärare och den galopperande ojämlikheten. Dessa problem måste vi ta itu med tillsammans.

Jag välkomnar förstås en debatt om vartenda skrymsle i svensk skola, men de riktigt stora och viktiga frågorna handlar om elevernas kunskapsresultat och den bristande jämlikheten.

Anf. 94 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för ett bra svar.

I sitt anförande lyfte Linus Sköld upp jag vet inte hur många felaktigheter om Sverigedemokraternas politik. Det skulle krävas betydligt mer än två minuter för att diskutera dem, men det kommer säkert fler tillfällen.

RFSU och RFSL är de organisationer som tagit fram den folder vi pratar om. Uppenbarligen anser de att språket i den är lämpligt. Varje dag anlitas dessa organisationer av svenska skolor, och 2007 utnämndes RFSL dessutom till årets svenska lobbyorganisation.

Med stor makt kommer också ett stort ansvar, sägs det. Är man en organisation som svensk skola vänder sig till i dessa frågor är det viktigt att man tar detta ansvar på allvar och föregår med gott exempel.

På RFSU:s hemsida finns en navigeringsmeny, och där kan man läsa fakta om ”grovt könsord”, läsa om ”grovt könsords” inre delar, se illustrationer av ”grovt könsord” och så vidare. Vad det faktiskt står i stället för ”grovt könsord” är inget jag avser att säga i riksdagens kammare, men jag tror att alla ändå förstår vad som står. Ordvalen är konsekvent återkommande och utan alternativ.

År 2016 nekades en lärare att delta på en lektion som RFSL besökte för att eleverna skulle våga prata fritt. En 13-årig pojke berättade efteråt att flera av barnen mår dåligt efter det ”äckliga sexpratet”. Med sig hem hade han en länk till dejtingsajtens Qruiser, som då nyligen varit i blåsväder för att ha publicerat erotiska bilder av minderåriga.

Den utveckling vi ser är mycket oroväckande, och här har statsrådet ett stort ansvar. Om några månader ska en hel årskull börja mellanstadiet, och jag hoppas verkligen att dessa barn slipper uppleva lektioner med RFSL som kör ut läraren och delar länkar till webbsidor med erotiskt material. Jag hoppas också att de ska slippa hitta foldern *Sex och trans* i väntrummet hos skolsyster. Den är borta i Umeå, men är den borta på alla andra ställen? Kan utrikesministern garantera det?

Anf. 95 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Den svenska skolans historia är också en historia där sex- och samlevnadsundervisning har haft en viktig och betydelsefull plats. Det handlar om kvinnans frigörelse och om det stora arbete som våra företrädare och föregångare har utfört när det gäller att se till att generatio-

ner av barn och elever har fått en sex- och samlevnadsundervisning som har gett dem möjligheter att vara den de är och att ta ett stort ansvar för sina egna handlingar men också när det gäller att se till att man kan leva livet på det sätt som man själv vill. Där har vår sex- och samlevnadsundervisning tjänat oss väl i vårt land.

Den kom inte till av en slump. Den kom till efter lång och hård kamp, och de som utförde denna kamp var pionjärerna inom RFSU och framför allt Elise Ottesen-Jensen, som tog mycket stora personliga strider och utstod ett stort personligt obehag för att kunna genomföra de viktiga reformer som har gett oss den sex- och samlevnadsundervisning som vi nu har.

Betyder detta att det är fritt fram att göra vad som helst, som det antyds i slutanförandet? Betyder det att lärare i svensk skola har abdikerat till förmån för olika särintressen? Svaret på den frågan, fru talman, är nej. Det är läraren som ansvarar för undervisningen. Det är läraren som ansvarar för det som sker under undervisningen i klassrummet. Om läraren bedömer att det är en fördel att man har en inbjuden föreläsare eller liknande är det upp till läraren att bjuda in, men det är hela tiden läraren som har ansvar för undervisningen. Detta, fru talman, gäller också i ämnet sexualitet, samtycke och relationer.

Jag vill också för fjärde eller femte gången betona att den broschyr som Michael Rubbestad om och om igen citerar ur och de ordval som han hänvisar till inte, såvitt jag vet, är avsedd för mellanstadieelever och framför allt inte som undervisningsmaterial för mellanstadieelever.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 28 maj

2020/21:778 Jakten på ripa

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 maj

2020/21:3010 Rättssäkerheten för konvertiter hos svenska migrationsmyndigheter

av *Gudrun Brunegård* (KD)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:3011 Fortsatt tillgång till säker och passande ammunition för jägare och sportskyttar

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3012 Blyförbud i våtmark kontra oskuldspresumtion

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3013 Begränsning av utövande av sportskytte på mål gjorda av stål

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3014 Hot mot lärare

av *Björn Söder* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3015 Tillgången till rent dricksvatten

av *Lotta Olsson* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3016 Användning av blyammunition

av *Sten Bergheden* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3017 Förgiftat vatten

av *Lotta Olsson* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3018 Behovet av blyammunition inom jakt och skytte

av *Sten Bergheden* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3019 Blyförbud i ammunition

av *Sten Bergheden* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3020 Orättvis behandling av kyrkliga församlingar under pandemin

av *Aron Emilsson* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:3021 Arbetsgivarkrav på rätt åsikter hos de anställda

av *Staffan Eklöf* (SD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:3022 Barnens trygghet i skolan

av *Boriana Åberg* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:3023 En utvärdering av krisstöden till kultursektorn

av *Magnus Stuart* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:3024 Nya beräkningsgrunder för vägenslag

av *Saila Quicklund* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:3025 Elpriserna

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:3026 Coronacertifikat och ökad rörlighet inom Norden

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

Prot. 2020/21:130

31 maj

2020/21:3027 Otillräckliga väganslag till Jämtlands län
av *Saila Quicklund* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2020/21:3028 Ny form av ombud för barn
av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2020/21:3029 Reglerna för kameraövervakning
av *Andreas Carlson* (KD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 28 maj

2020/21:2916 Hot om konkursvåg
av *Lars Hjalmered* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2020/21:2863 Ett vaccinationspass i Norden
av *Angelika Bengtsson* (SD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.40.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 37 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 82 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

§ 1 Meddelande om frågestund.....	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 5 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 6 Svar på interpellation 2020/21:666 om biobränsle och klimat- och miljömålen.....	2
Anf. 1 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	2
Anf. 2 JENS HOLM (V)	3
Anf. 3 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	4
Anf. 4 JENS HOLM (V)	5
Anf. 5 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	6
Anf. 6 JENS HOLM (V)	8
Anf. 7 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	8
§ 7 Svar på interpellation 2020/21:680 om strandskyddets framtid	9
Anf. 8 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	9
Anf. 9 KJELL JANSSON (M)	10
Anf. 10 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	11
Anf. 11 KJELL JANSSON (M)	12
Anf. 12 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	13
Anf. 13 KJELL JANSSON (M)	14
Anf. 14 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	14
§ 8 Svar på interpellation 2020/21:715 om besked gällande slutförvaret	15
Anf. 15 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	15
Anf. 16 LARS HJÄLMERED (M).....	16
Anf. 17 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	17
Anf. 18 LARS HJÄLMERED (M).....	18
Anf. 19 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	19
Anf. 20 LARS HJÄLMERED (M).....	20
Anf. 21 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	21
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:718 om vindkraft och spridning av mikroplaster	22
Anf. 22 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	22
Anf. 23 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	22
Anf. 24 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	23
Anf. 25 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	24
Anf. 26 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	25
Anf. 27 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	26
Anf. 28 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	27
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:723 om likvärdig bedömning och tillsyn av impregnerat trä.....	27
Anf. 29 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	27
Anf. 30 LARRY SÖDER (KD).....	29
Anf. 31 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	30

Anf. 32 LARRY SÖDER (KD).....	31
Anf. 33 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	32
Anf. 34 LARRY SÖDER (KD).....	33
Anf. 35 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	34
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:733 om vindkraftens påverkan på djurlivet.....	34
Anf. 36 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	34
Anf. 37 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	35
Anf. 38 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	36
Anf. 39 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	37
Anf. 40 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	38
Anf. 41 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	39
Anf. 42 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	39
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:734 om åtgärder för ökad trafiksäkerhet för jakthundar	40
Anf. 43 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	40
Anf. 44 ERIK OTTOSON (M)	40
Anf. 45 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	41
Anf. 46 ERIK OTTOSON (M)	42
Anf. 47 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	43
Anf. 48 ERIK OTTOSON (M)	44
Anf. 49 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	45
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:684 om trängselskatt och smittspridning i kollektivtrafiken.....	45
Anf. 50 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	45
Anf. 51 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	46
Anf. 52 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	46
Anf. 53 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	47
Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	48
Anf. 55 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	48
Anf. 56 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	48
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:703 om överskattning av skatteintäkter	49
Anf. 57 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	49
Anf. 58 JOHNNY SKALIN (SD)	49
Anf. 59 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	50
Anf. 60 JOHNNY SKALIN (SD)	50
Anf. 61 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	51
Anf. 62 JOHNNY SKALIN (SD)	52
Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	52

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:706 om inbetalning av	
skatter man fått anstånd med	53
Anf. 64 Finansminister MAGDALENA	
ANDERSSON (S)	53
Anf. 65 JAN ERICSON (M)	54
Anf. 66 Finansminister MAGDALENA	
ANDERSSON (S)	55
Anf. 67 JAN ERICSON (M)	55
Anf. 68 Finansminister MAGDALENA	
ANDERSSON (S)	56
Anf. 69 JAN ERICSON (M)	57
Anf. 70 Finansminister MAGDALENA	
ANDERSSON (S)	57
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:732 om Tullverkets	
uppdrag.....	58
Anf. 71 Finansminister MAGDALENA	
ANDERSSON (S)	58
Anf. 72 DAVID LÅNG (SD)	59
Anf. 73 Finansminister MAGDALENA	
ANDERSSON (S)	60
Anf. 74 DAVID LÅNG (SD)	60
Anf. 75 Finansminister MAGDALENA	
ANDERSSON (S)	61
Anf. 76 DAVID LÅNG (SD)	62
Anf. 77 Finansminister MAGDALENA	
ANDERSSON (S)	62
§ 17 Svar på interpellation 2020/21:722 om objektiv	
undervisning i skolan	63
Anf. 78 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	63
Anf. 79 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	64
Anf. 80 LINUS SKÖLD (S)	65
Anf. 81 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	66
Anf. 82 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	66
Anf. 83 LINUS SKÖLD (S)	68
Anf. 84 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	68
Anf. 85 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	69
Anf. 86 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	70
§ 18 Svar på interpellation 2020/21:747 om olämplig	
information inom sex och samlevnad i mellanstadiet	70
Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	70
Anf. 88 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	71
Anf. 89 LINUS SKÖLD (S)	72
Anf. 90 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	74
Anf. 91 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	75
Anf. 92 LINUS SKÖLD (S)	75
Anf. 93 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	76
Anf. 94 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	77
Anf. 95 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	77
§ 19 Anmälan om interpellation	78

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	78
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor	80
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.40.	80